

Tractatus de peste, seu brevis, facilis, et experta methodus curandi pestem / Authore ... Nellano Glacan.

Contributors

O'Glacan, Nial, -approximately 1650.
Bluett, Nicholas, active 1651
Cutler, Sam, active 1682
Sloane, Hans, Sir, 1660-1753
British Library
Medical Society of London

Publication/Creation

Tolosae : Typis Raym. Colomerij, 1629.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/c9pq2xkx>

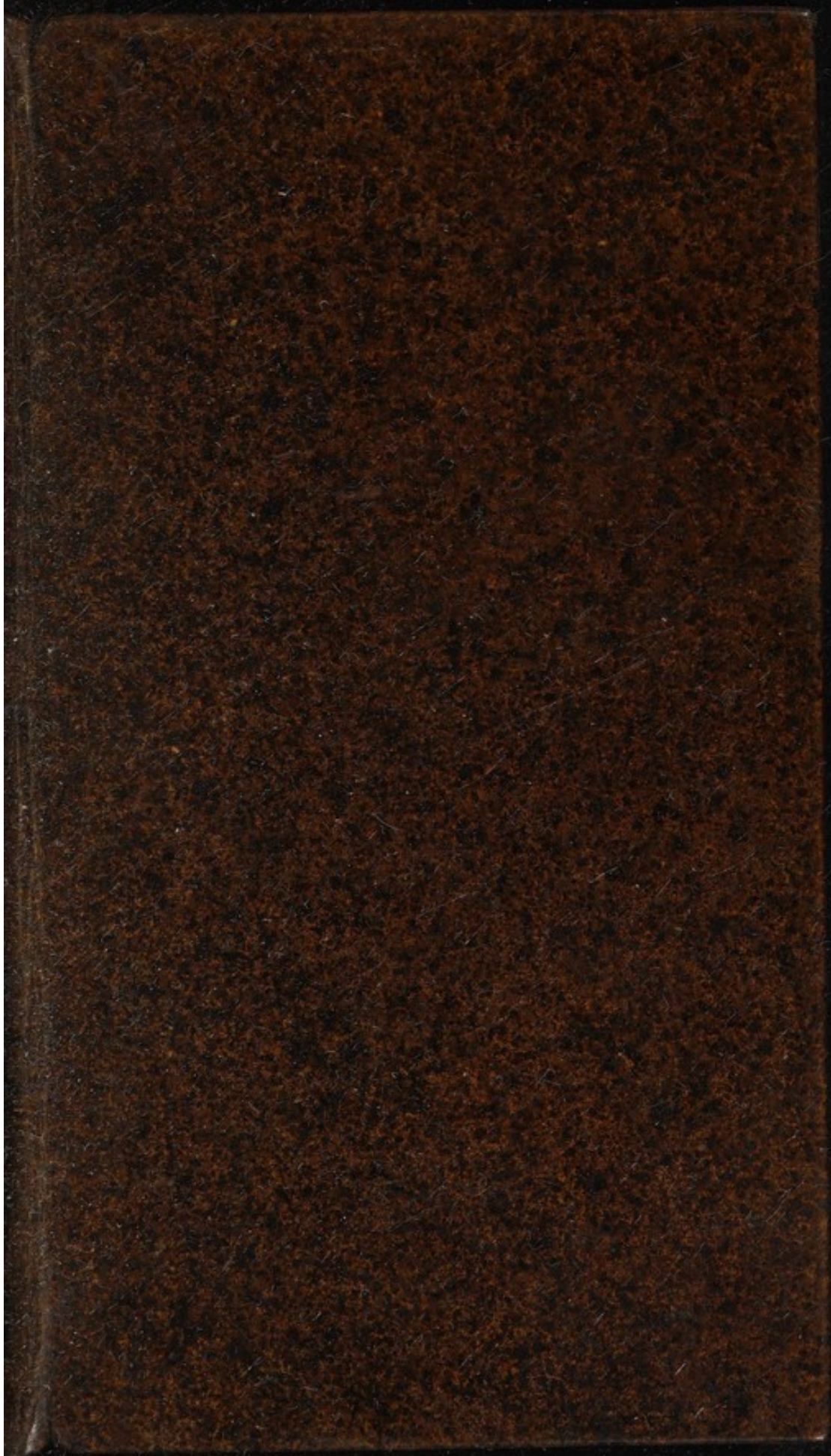
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

GLACAM
—
DE PESTE

1629

65631/A

$\frac{10}{x}$

MED

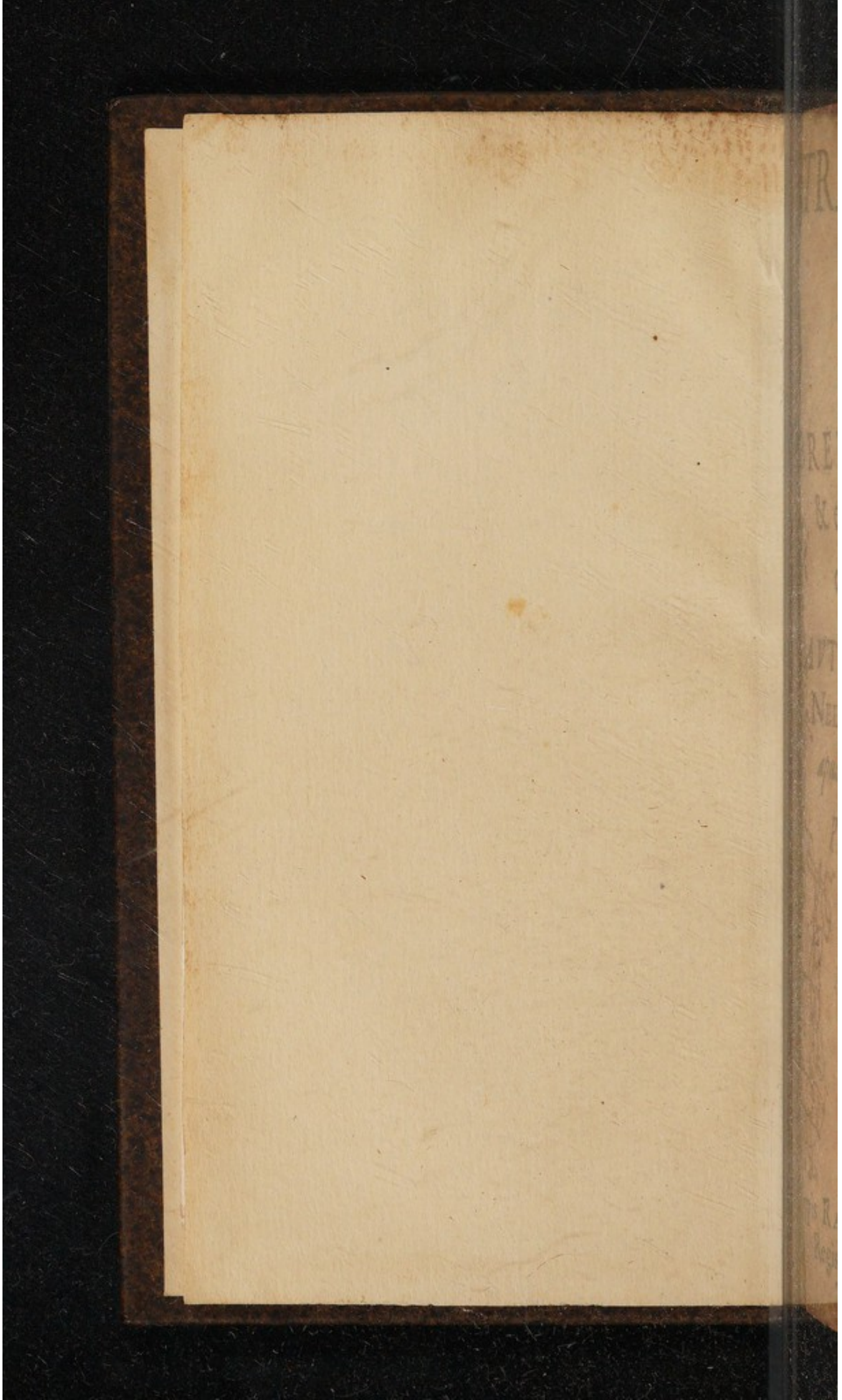
MEDICAL SOCIETY
OF LONDON

ACCESSION NUMBER

PRESS MARK

O'GLACAN, N.

TRACTATUS
de Peste,
S E V

BREVIS, FACILIS,
& experta methodus
curandi pestem.

AUTHORE MAGISTRO
NELLANO GLACAN *Hiberno,*
apud Tolosates Pestiferorum
pro tempore Medico.

Sam: Cutler
Nov 17 25
1682.

Typis RAYM. COLOMERII,
Regis & Academiae Tolosanae
Typographi. 1629.

MVSEVM
BRITAN
NICVM

BRITISH MUSEUM
SALE DUPLICATE
I 7 8 7

IV₃

AMPLISSIMO,
ILLVSTRISSIMOQVE
VIRO,

D. D. ÆGIDIO

LE MASVYER,
Vicecomiti d'Ambrieres, Equiti
Clarissimo, Sacri Auditorij Con-
siliario, Senatus Tolosani Principi
perpetuo.

INGVAX
aliquis, multum-
que socors (VIR
CLARISSI-
ME) statim di-
cet crimen esse perpetuum tibi

tanto viro, summo celeberrimo
Senatus Tolosani Principi, opus
culum hoc quasi inhumanum
utpotè pestiferum, & ferim
savitare oppletum, dicare. Ve
rùm qui aequo animo rem per
tius perlustrabunt mea vult
clementi vultu confirmabunt
nam nihil maestum, nihil lugub
bre, nihilque sordidato incult
accinctum quod assiduo, ben
gnoque radiantis Solis aspectu
non demulcetur & mitescit: si
siquidem perpetuo fots eneru
tas cunctarũ rerũ vires, earũ
propagines vegetare facit. S
tu (VIR ILLVSTRIS
SIME) sincero aequitatu

obsequio obductus, & collustratus
uniuersa huius emporij To-
losani loca, pestifera labe vexa-
ta & obsessa; quam tutissimo
auxilio, circumspectatissima-
que cura iuuare nihil amplius
optas; quæ aspera sunt mitigas;
quæ tutelari & paterna cura à
vigilantissimis Octouiris in hu-
ius florentissima Reipublica sa-
lutem meditantur, summo splē-
dore sublimis fastigij tuæ digni-
tatis roborantur. Hæc omnia,
tum charitas singulari necessi-
tudine tibi annexa (Prati enim
& Xenodochij pestiferos ~~pro~~
ipse crebrò inuisis) præcipue me
impulerunt, has meas licet exi-

les imò & incultas, ob temporis
angustiam (nunquã integro die
potior, nec Bibliothecæ auxi-
lio potest mea doctrina fulciri)
tuta tui nominis præfatione illu-
strare, teque ne virulentis syco-
phantarum morsibus feritus di-
laniar, Mæcenatem & fautori-
exoptavi. Vale, & confugien-
tem ad te tueare literatum. In
Xenodochio pestiferorum B. Se-
bastiani, vulgò de la Grave, 6to
Cal. Maias 1629.

AMPLISSIMIS
VIGILANTISSIMISQUE
DOMINIS.

DD. Ioanni Petro de Guibert, in Senatu Causidico & Consistorij Capiti.

Iacobo de Monferrat.

Francisco de Cat Laboiffonade Ciuibus.

Petro Antonio de Lancefoc.

Antonio de Pelaprat, in Senatu Causidicis.

Eustachio Poget Ciui.

Petro Lacarry in Senatu Procuratori.

Stephano de Resleguier Armigero.

CAPITOLINIS OCTOVIRIS
huius anni 1629.

MAGNIFICÆ Atheniensium res gestæ (VIRI VIGILANTISSIMI) mira celebritate quoquo-
uersum diffusa & promulgata, uni-

uersos caelesti orbe accinctos tractus fama perhibentur illustrasse, donec amula virtutum Romana Respublica multo splendidiore cultu, argutaque serie cuncta certis praeceptis & legibus coercens accircumscribens, excelluit & affulsit. Talis felicissimi euentus causam non aliam quam summam & singularem Administratorum Reipublicae Sapientiam, incredibilem sagacitatem, arctam compaginem & cōsociationem, mortalium ullus nisi mentis impos statuet. Nunc igitur inclita formabit triadem Tolosa perennem (Senatus magnificentiam iam sileo.) Quis praeter excipientem non annuet Petrum Antonium de Guibert bis Capitolinum, rara prudentia & consummata urbanitate edotatum, Catonem istum cognomine sa-

oientē, ut Cicero de amicitia prædicat,
tum in foro, tum in Senatu adæquare?
Quis Petrum Antonium de Lancefoc
bis Capitolinum, comem & humanum
virum cum Lelio nõ comparabit? Quis
Antonium de Palaprat mira ingenij
perspicacitate ornatum alium à Lucio
Acilio esse dicet. Quis Stephanum de
Resseguier bis Capitolinum, alium à
Scipione? Quis Iacobum de Monserrat,
Franciscū Laboiffonade, Eustachium
Poget alios à prudēte Fabio? Quis Pe-
trum Lacarry alium à Tyberio Grac-
cho, populi fautore? Merita quarè &
insignes quibus præstatis & excellitis
virtutes, uniuersos conciuēs vestros tā-
topere coëgerunt vobis impetuoso efferæ
huius pestis vigore laboriosum Reipu-
blica regimen, nec frustra, committere.

Villefranca enim Ruthenensium bre-
ui trium mensium intervallo circiter
tredecim millia hominum pestis rabie
obijisse accepimus; in hac autem vasta
ciuitate ob vestrum industriosum ordi-
nem, innatam humanitatem & admi-
rabilem charitatem septem mensium
spatio dimidiata pars predicti numeri
nequaquam erepta fuit. His addu-
ctus cogor tractatulum huc de peste, li-
cet incomptum, ob librorum & ocij pe-
nuriam, in quo domestica, experta, &
cuilibet temperamento idonea depingenda
remedia, vobis consecrare; quod si hoc
meum munusculum vobis gratum iri-
videro; praterquam quod alacrius im-
posterum Sanitatis Medici munere
fungar, indepto ocio plura limatius
promitto. Interim, VIRI HVMA-

LECTORI.

Rrata ante le-
ctionem corri-
gēda, quæ, vt alia
nonnulla, inter
imprimēdum ir-
epserunt; quibus auctor prop-
er Typographi festinationem
& incuriam, suam à prælo absen-
tiam, & maximas apud ægrotan-
tes occupationes, mederi non
potuit. Si hæc editio, LECTOR,
malè compta, tibi vtcūq; placere
intellexero, sique Deus vitam &
sanitatem dederit, cum à pestife-
rorum Xenodochio, eorumque
prato liber fuero, ocium nactus

& libros, quibus nunc sum ex-
pers, non curando quid maleuo-
li instar canum oblatrantium
obganniât, vel famæ nostræ de-
trahant, cum manum operi ad-
hibere non audeant, nec valeant,
maximè verò grammaticuli qui-
dam, iisdem quidem ne ver-
bum responsurus, comptiorem
& quæ fortè melius tuo palato
sapiat, adornabo. Interim valetor
atque hæc quæ feruenti calamco
à me scripta sunt, (ea enim res-
cribere non licuit) pro tua mo-
destia excusato, & me vt publi-
cæ, sic tuæ salutis studiosissimum
adamato.

Tuus usu & mancipio LECTOR

Mag. NELLANVS GLACAN
Hibernus, Doctor Medicus.

INDEX CAPITVM
huius Tractatus.

- APVT. I. Proamiale
pag. 1.
De pestis essentia, causis
atque speciebus. c. II. p. 8.
De sig. pestis. c. III. p. 19.
De prognosi. c. IV. p. 23.
De victus ratione. c. V. p. 25.
De phlebotomia. c. VI. p. 26.
De purgatione. c. VII. p. 39.
Ostenditur sedem pestis esse massam fan-
guinariam ; purgantia nominantur.
cap. VIII. p. 47.
De clisterium vsu c. IX. p. 59.
De remedijs curatiuis & preseruatiuis
authorum. Alexiteria non debent
esse calida. c. X. p. 62.
De preseruatiuis & curatiuis à me exper-

I N D E X

<i>tis.</i>	c. XI. p. 7
<i>De remedijs pauperũ expertis.</i>	c. XII. p. 9
<i>De Bubone.</i>	c. XIII. p. 11
<i>De carbunculo.</i>	cap. XIII. p. 14
<i>De morbillis.</i>	c. XV. p. 15
<i>De dolore capitis.</i>	c. XVI. p. 17
<i>De somno profundo.</i>	cap. XVII. p. 19
<i>De vomitu & alui profluuiio.</i>	c. XVIII.
<i>pag.</i>	19
<i>Methodus domos & suppellectilia suffu-</i> <i>migandi.</i>	c. XIX. p. 20
<i>Methodus expurgandi omnes à pesti-</i> <i>vindicatos & sanatos, antequam ad</i> <i>tuguria, casas, aliaue loca quadragen-</i> <i>rijs dicata adeant.</i>	c. XX. p. 21
<i>Appendix Apologica pro Galenistis ac-</i> <i>uersus Dominum Fabrum Medicum</i> <i>Spagyricum.</i>	p. 23

BREVIS, FACILIS,
& experta methodus
curandi pestem.

AVTHORE MAGISTRO
NELLANO GLACAN
*Hiberno, Doctore
Medico.*

CAPVT I.

PROOEMIALE.

NON temerè Medicinam
iam dilaceratam, multisq;
conuitijs hac peruersa tē-
pestate obnoxiam, innu-
meri scriptores Hippocratis æuo,
omni nitore adornatam, solidissimis

A

suffultam fundamentis, cunctis vtr^{um} aut
 pote, naturæ arcanis conflata[m] flo[rum] non med
 ruisse asseuerant: nam primo eius alb[ic]ina ce
 Apolline ortu, hæreditaria quadam Vir Med
 successione in liberos, diuino quo[rum] Quor
 dam cultu, ad Hippocratē vsque pro[mo]t[io]ne scien
 pagata est. Cautum etenim erat in illis oblat
 illa Asclepiadarum familia, ne qui inquit sur
 artem & industriam medendi, postea libro
 sessionem prorsus diuinam à Deo quæ pauci
 ipsis solis concessam, cuiuspiam com[un]i
 munem faceret, qui ab eodem gene[re] vulgi ab
 re non esset exortus. Sic equidem natura que in
 tivo quodam delectu, genuinaq; pro[mo]t[io]ne est pro
 pensione, omnes à cunabulis libera[rum] colu[m]bi
 libus artibus & Philosophiæ prolempirica
 instituti, non leui, non futili, nec enim pro
 vulgari naturalium rerum cogniti[one] credunt
 ne satiati, ad vberiora, & penitico[rum] Hipp
 naturæ recondita, iteratis pare[nt]ibus
 tum experiētijs prius præuisis, egr[is] uita
 gia serie inculpatissima ista ingem[is]t[io]ne
 gradum facit[er]arant. Hæc eloque[n]tia ve
 tiæ pater miratus, ait. Quibus a[li]i quodam e

em aut prudentia maior inest, aut
non mediocris utilitas quæritur, Me-
dicina censenda est: Sic & Homerus.
Vir Medicus aliorum instar multorum
est. Quorsum igitur morosè multi in-
hanc scientiam humano generi diuini-
us oblatam, inuehi audent? Quia
inquit summus & diuinus Hippocra-
tes libro de lege, multi Medici nomi-
ne, pauci verò re. Addit diuinus se-
nex: & omnes qui Medicinam faciunt
vulgi æstimatione, Medici censentur,
quisque in publico, nulla pœna impo-
nita est præter calumniam. Vnde non
solum circulatores, ciniffones, &
empirici: qui tenebriones Medici-
nam procellosa exagitant tempestate,
credinumq; ritu eandem inficiunt;
sed Hippopotamus ominosum ani-
mal, ibis, mustela, hirundo, & alia
multa animalia, quæ solo naturæ in-
tinctu sibi medelam asciscunt, si arti-
culata voce fari possent, vltiori ad-
modum excellentiæ gradu, Medici à

quam plurimis nominarentur. Hiis
 etenim quidam Chirurguli & Pharmaco-
 macopolæ, qui insidiosis cōuitijs Me-
 dicos redarguunt & retropungunt
 astipulantur: Medicum autem, etsi
 non dicam Guidonis & Mesuei pe-
 netralia, sed horum authorum proce-
 mia prorsus ignorent, agunt; affir-
 mantque vltcrius Medicum ob Chir-
 rurgix & Pharmacopexæ defectum
 nihil sine ipsorum auxilio, in salu-
 brem humani generis vsum debite
 conducere posse; qui insignium velle
 pillonum insulsissimus sermo, vt Me-
 dicum verū esse Chirurgū & Pharmaco-
 macopolam, dum vult, ostenderem
 horum munera valdè prosperè biennio
 subire, me compulit. Dux enim
 in castris tutius & alacrius inimico-
 rum robori obsistit, qui singula ar-
 minis munia obire non dedignatur
 quam qui recens & immediatè camp-
 pductor creatus. Hæc porrò Me-
 caminum accurata cōtemplatio, e-

rumdemq; propria manu Medica fi-
dissima exhibitio, Hippocratis & Ga-
leni sæculis solidam perstetisse Medi-
cinam iuuarat, multosq; sex veri Me-
dici ab Hippocrate constitutas notas
(vt sunt debita & matura institutio,
doctrina, ingenium, locus studijs
aptus, industria, & longum tempus
ad integram artis perceptionē) nan-
tisci effecit. Verùm vt stabile culmen
Medicinæ adipiscatur, digna præmia
ummoperè ingeniosos concitant.
Quare rectè sic Cicero fatur. Medico
puto dandum esse quò sit studiosior.
Medico mercedis quantū poscet, pro-
mitti iubeto : dicti rationem pronun-
tiet. Quia, inquit, Medico salus pro-
posita est. Et alibi : non vates sed Me-
dicos ad ægros solemus adducere. Et
alibi : iam hoc quoque propè iniquis-
simè cōparatū est, quia in morbis cor-
poris, vt quisque, est difficillimus, ita
Medicus optimus, atque nobilissimus
uæritur. Neminem puto latet an-

num redditum ab Atheniensibus Hippocrati eiusque profapiae constitutum fuisse, ob vnicum præseruatium solummodò consilium datum contra pestem à confinibus locis Athenas dimanantem. Ob omnidam enim, vt ad rem redeam, & solemnitatem literarum antiquitùs in Hibernia nostra culturam, ad quam vndequaque tanquam ad celebre scientiarum delubrum, innumeri studiorum cultores confluebant, vt inter alia multa, hi versiculi in vita cuiusdam sancti à 700. annis exarati, fideliter demonstrant,

*Exemplo patrum, commotus amor
studendi,*

*Venit ad Hibernos, sophiâ mirabilem
le claros.*

Hiberni Medici Hippocratis & Galeni vestigijs probè insistentes, omnia quæ ad ægrorum integram salutem conducunt, manu propria conficiunt & cõdecorant. Quare in toto

erè regno perpauca, aut nulli inue-
iuntur Pharmacopolæ & Chirurgi
Medicis distincti : nam qui dextrè
Chirurgi & Phramacopolæ munia
æquit obire Medicus, apud Hiber-
nos non pluris fit. Vnde Medici non
tantum curatu difficiles, sed despe-
ratae salutis ægros proprijs regni plā-
tis, sæpenumerò & miraculosè sani-
tati restituunt. Cum igitur Hibernus
im, quæ quorundam amicorum pre-
cibus Figeaci, Fôs, Capdenac, Cajarc,
tem Francopoli toto superiori anno
expertus sum contra hanc effrenem
uem remedia, tum quæ Cadurci, la
Roque, Flogeac & alibi prope Ca-
durcum, Illustrissimi & maxime Pij
viri Petri Hubert Episcopi Cadur-
censis mandato, ac quæ tandem Do-
minorum Protopræsidis & Capitoli-
norum Magnatum nutu in hac alma
vrbe Tolosa, ingenuè maiori qua po-
tero breuitate, proferam; expectans
ulterius opportunum tempus, quo

elegantiori cultu manuale Medicinam
de remedijs paratu facilibus ad tyro-
nes, in lucem edam.

*DE PESTIS ESSEN-
tia, causis, atque
speciebus.*

CAPVT II.

LONGE prolixam priff-
corum & neotericorum
Medicorum historiam de
peste præteriens, omni
conatu & sedulitate qua poterò, eius
essentiam satis succinctè, præposita
prius vulgari morborum diuisione ab
Hippocrate primo de ratione victuss,
& à Galeno Comment. I. primi Epidemice
assignata, enucleare contendam; deim
verò alixeteria.

Morborum in vniuersum, alij di-

dicuntur Pandemij, alij Sporades. Sporades vocantur dispersi, & qui causam habent particularem, vt sunt phrenitis, alui profluuium, & reliqui morbi qui quo libet tēpore indiscriminatim grassantur & infestant. Pandemij morbi qui vniuersales dicuntur, in endemios & epidemios seu populares diuiduntur. Endemij seu patrij morbi dicuntur, qui alicui regioni, prouinciæ, aut vrbi, ob vitiosum tractus fomitem sæpissimè contingunt & occurrant. Vt scrophulæ Hispanis, Ægyptiacis Elephaniasis, & sic de alijs nationibus. Epidemij morbi siue populares sunt, qui per plures spatiantur regiones per interualla temporum, nisi eorum prohibeatur exitus. Epidemij morbi vel sunt benigni, vel maligni & quam plurimos enecantes. Qui maligni sunt *pestis* nomen induunt, de qua impræsentiarum agendum.

Pestis latè sumpta, omne aduersum

pernitiosè vexans significat; quo sensu quilibet morbus dici potest *pestis*, licèt improprie. Proprie sumpta *pestis est morbus communis, malignus & multiplex facileque communicabilis, multos eodem tempore è medico tollens.* Hæc definitio clarè colligitur ex Galeni doctrina proœmico in primum Epid. Dicitur *pestis morbus communis*, vt conueniat cum reliquis morbis epidemicis seu popularibus. *Malignus & multiplex* dicitur morbus, quia eam concomitantur omnes morbi dispersi seu sporadici quales sunt ordinariæ ægritudines alijs temporibus extra pestem apparentes, quæ ob ingentem pestis malignitatem superueniunt. *Multos è medio tollens*, additur, vt distinguatur à morbis epidemicis benignis. *Eodem tempore additur*, quia vi cuiuslibet speciei morbi, multi moriuntur non tamen eodẽ tẽpore, nec pari communicabilitate, vt vi pestis contingit.

Pestis causa duplex est. Aër, & contagium. Dum aër inficitur & sua labe nos inficit, facile dignoscitur ex eo quod omnes cuiuslibet sexus & ætatis, quocunque degant in loco, sub aëre corrupto, æqualiter ferè in morbum hunc incidunt. Præsentem pestem ab aëre inquinato promanare minimè iudico: quoniam cæli volatilia adhuc intacta permansisse obseruauimus: tum quia, quod magis præcipuum est signum, non æquè omnes in eadem vrbe commorantes afficiuntur, etsi in eodem tractu sub eodem aëre versentur: nam qui sese à comitijs abstinent, seruata victus debita ratione, intacti & superstites lætantur. De peste aërea impræsentiæ non agam, sed de secunda pestis differentia (ratione causarum duæ sunt pestis species, vna aërea, altera contagiosa) quæ præsens est, quæque è loco in locum delata, diuersis in Prouincijs copiosam generat cladẽ;

ut annis 1627. 1628. & hoc anno 1629. man
 palam perspeximus. Primus enim man
 qui ex Aluernia Figeacum asportat. P
 uit pestem sub finem autumnii 1627. gu
 infauftus erat mulio quidam hospiti- cay
 tium cuiusdam Cleirac ad quod ap- bis e
 pulit inquinans, ibidemque vitam laria
 cum morte commutans. Huius mu- ante
 lionis pestis omnibus ipsi auxilium corp
 suppeditantibus, Medico nēpe, Chi- terre
 rurgo, & Pharmacopolæ prorsus, pectu
 multorum damno, incognita fuit, pue
 donec ineunte hyeme, in eodem hos- erbu
 pitio, insidiosa lues excanduit. -Vici- to h
 na autem loca à mendicis Aluernis supra
 pedetentim conspurcata sunt. Oppi- quam
 dorum tamen Fons, & Cajarc qui- sue v
 dam incolæ qui in prædicto Figeacē- mari
 si diuersorio de Cleirac versabantur sue v
 natali mox acquisito solo, idem ins- com
 citè labefactarant. Sequenti æstatē certu
 Francopolum, paulo post Cadurcum cale
 initio autumnii subsequēntis Moyfac- cont
 & tandem mense Septembri hanc alle- man

1629
mam Tolosam infestare cœpit inhu-
mana lues.

1627
Pestis enim hæc (quæ per conta-
gium dicitur) deriuatur à verbo *con-*
tango , vi cuius *contactus* fomes pe-
stis communicat alteri corpori sub-
stãtiam quandam subtilem, & malig-
nantem induentem naturam ; quod
corpus si humanum sit, id ferociter
ferire cõsuevit pestis : si inhumanum,
pestilentem diu fouet auram, præci-
puè si sit spõgiosum, ab igne & sola-
ribus radijs semotum. Communica-
tio hæc bifariam accidit. Primò dum
inquinamentum, quod nihil est aliud,
quam spiritus venenosus, siue aura,
siue vapor malignus pertinaciter fo-
miti adhærens (*fomes est quoddam-*
que hunc halitum venenosum seruat,
nutrit, ac fouet) per aërem transmit-
titur abvno corpore in aliud; quod fa-
cile succedit dum amborum longa
contrahitur mora, exacta vicinitas,
transmittentis completa conspurca-

tio, recipientis apta dispositio obsecundant. Quare qui perterriti, prætereuntium celeri cursu non tantum ægrorum, sed infectorum labem, licet exilissimam, timent; his mens ægrotat. Vident enim quotidie manus nostras igni ardentissimo temporis tantillo appositas, non comburi: ignis tamen non tantum peste, sed vniuersis actiuis sublunaribus actiuior & ferocior est. Secundò quando immediatè fomes corpus aliquod nondum labefactatum attingit: vt si quidam fanus & incolumis attingat hominem peste inquinatum, vel è contra. Quocumq; ex dictis modo fiat communicatio, indubium permanet, eodem semper modo hominem affici, in inspiratione scilicet & transpiratione. In inspiratione, dum teterrima aura infima & viscida, vna cum aëre, sine quo animal viuere impossibile est, inspiratur in inspirata pulmonibus, vt pote laxis, & spongiosis, facile adhæret; pco

eaquam cordi vtrunque pulmonibus
circumuallato & obfesso, affatim cō-
nunicatur & impingitur; cumque
cor assiduò toti corpori spiritus vita-
les suppeditat, omnibus partibus per
concomitantiam subministrat & hanc
auram. Nec mirum, cum totus arte-
rialis sanguis & spiritus, ob vegetio-
rem eorum calorem, sint hac pesti-
fera aura imbuti. Vnde tandem per
vniuersum corpus dispersa, natium
facultatum robur obtundit, omnium-
que partium genuinum connexum
vexat. Trāspiratione recipitur, quan-
do vapor iste viscidus & venenosus
arteriarum capillarium in cute desi-
nentium ora pertingit; deinceps vi
cōtinuæ earundem dilatationis cor-
di comunicatur; Spiritus autem vi-
tales postea, vt iam retuli, à corde
tanquam nunciij qui ad omnes corpo-
ris partes, vitalem concomitantur fa-
cultatem, deuehi solent, secumque
ad omnia corporis penetralia vene-

num asportant, sicque transmissum
 & dispersum integrè, pars princeps
 pesti magis obnoxia præcipuè labe
 factatur; valde tamen oppresso &
 contaminato fonte vitali, corde, non
 satis tēpestiuè infausta lues aliò pro-
 truditur, sed ibidem radicata cordis
 vniuersas vires, veluti prostratas &
 imbelles reddit, subque axillis aut ha-
 rum alterutra generantur bubones.
 aliquando verò nullus, viribus cum-
 ctis penitus debellatis; vnde interna
 aduruntur viscera, ob vniuersam ca-
 loris extranei & virulentæ luis in cor-
 poris penetralibus collectionem. Vir-
 tus vero vnita fortior est se ipsa dis-
 persa; quapropter multi inopinanter,
 subitòque rabidæ luis insidijs moriū-
 tur: sicuti hyberno tempore ob an-
 tiperistasin factam vi frigoris ambien-
 tis sæpè fit, nullo prorsus pullulante
 tumore, dēptis aliquando solis mor-
 billis qui crebrò post obitum in cute
 prorumpunt. Ideoque miror cur per-

inaciter nonnulli contendunt subitam hanc mortem à febre diaria, quæ valde benigna est originē sumpsisse. Non enim nego spiritus in corpore prius tãquam crema excalescere, deinceps humores, post hos solidas corporis partes. Sed apparentibus post obitum morbillis, manifestè colligo putridos esse humores in toto corpore inclusos. Ergo febris putrida potius quam diaria censendus ardor ille inextinguibilis & malignus, malignique moris morbus; qui quoniam perperacutus est, viginti quatuor horarum intervallo ægrum interficere solet; non secus ac apoplexia & conimiles morbi acuti.

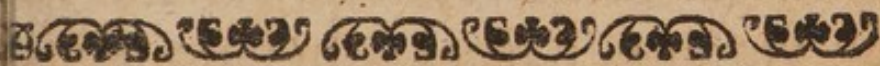
Superiùs dixi causam pestis esse duplicem, ideoque & ratione causarum duas esse pestis species, unam aëream, alteram cõtagiosam; cibi enim quando pestis causa censentur ideo sunt ratione tactus, quare ad cõtagiũ reducuntur. Ratione subiecti tres cõmu-

muniter à Medicis censentur pestissimae species. Diaria Febris, Putrida, & Hectica.

Sed tantorum virorum pace, univ-
ersam tantum dari speciem nominatarum dico, quam putridam esse iudico. Quod sic probo. Febris putrida ideo dicitur talis, ut omnes Medici concedunt, quia ab humorum putredine immediatè dimanat; atqui eadem omnibus etiam Medicis febris pestilens immediatè dimanat ab humorum putredine, causata ab extrinseco aliquo putrido; Ergo febris pestilens putrida solummodo erit, & non diaria neque hectica. Meam hanc sententiam confirmat Galenus *Capitulum quarto libri primi de differentijs februm*

Quoniam supra dixi aërem inspersione & transpirando causare pestilentiam, inde colliget aliquis solum aërem esse causam pestis. Respondeo, negando consequentiam. Aër enim in peste iste à contagio causata est conditio

ne qua pestis non communicaretur
lli corpori. At verò quando absolu-
è dicitur aër esse causa pestis, tunc
se vniuersaliter corruptus est: quod
non accidit quando est conditio sine
ua non communicaretur pestis per
ontactum.

De signis pestis.

CAPVT III.

Pestis signa innumera sunt;
nam alia habet nulla præ-
ter omnium morborum
accumulatam complica-
tionem, & coaceruationē. Aliquando
olor premit capitis, vigiliæ, aliquan-
lo profundus somnus, sitis, inquietudo,
vomitibus, alui fluxus, prostratus
appetitus, aliquando fames, color li-
uidus in cute, aliquando flauus, horri-
da facies, morosus vultus, lassitudo

spontanea, crurum debilitatio, articu-
 lorum dolor, febris ardens & conti-
 nua, phrenitis, dementia, morbilli
 bubones, carbunculi, syncope, sensus
 & motus læsi, & cætera signa quæ in-
 gentem humorum putredinem deno-
 tant. Multoties autem reperitur sine
 bubone & carbunculis, præsertim fri-
 gore vigente, natura debellata, alias-
 que ob causas vt in pestis primordico
 claré conspicitur; propterea difficile
 non solum curatur, sed cognoscitur
 vtrum pestis sit morbus qui grassatur,
 necne; quoniam nullus scientificus
 Medicus ægri pulsum contrectare au-
 det, nec inguina & axillas reliqua
 que partes, in quibus sæpius bubone
 latitant, soloque tactu & nō visu per-
 cipiuntur, palpare; sed quisque suis
 perspicilijs & tubis opticis, adiutus
 quibusdam theoreticis signis, astrolo-
 gorum more, (licet Medicis & Chi-
 rurgis opus sit, non autem Astrolo-
 gis) quæ abstrusa sunt, quæque solius

actus adminiculo venantur, & notef-
runt, linceo quodam aspectu, maximo
reipublicæ damno, cognoscere niti-
ur. Ob id autem permulti, vt indies
erè vidi, peste cruciati vsque ad mor-
em illæsi iudicantur; & qui alia affi-
ciuntur ægritudine, pestiferi à summis
stis viris in arte chimærica & nõ me-
dica probè versatis, nominantur. Quia
enim suus cuique patrocinator Mæ-
tenas, ita magistratum decipere, &
reipublicæ illudere permittitur illis.

In eorum tamen gratiam, qui de-
functorum cadauera inuisere solent,
certiora signa à me obseruata dum
peste iugulantur, exponam. Siquidem
iugulato ægro, dum nullum ex con-
uetis pestis signis elucet, saltim lum-
bos, nates & pectus sanguine suffusos,
deoque & sanguinei coloris, repe-
ries; brachia præterea flexilia sunt, ob
viciniam quam cum corde obtinent,
à quo ad artus venenum protruditur,
ita & ligamentis veneno semel infar-

ctis & imbutis permanentibus, flexibile
 plerūque redditur brachium. Vt hoc
 signum sine fraude dignoscatur, cadla
 uer quinque vel sex horis in sepultum
 feruetur; nā quod flexile est vna po
 obitum hora, rigidum post sex inue
 nietur brachiū, si peste enecatus fuit
 eger; vt in vxore de Bellegous Fige
 census sedulò peste inchoante, anno
 tauī. E podicē sæpe-numero fætidiss
 ma fluunt excrementa.

Non semper huic morbo febre
 annecti, satis superque compertum
 habeo. Quare mihi sæpe fuit admirat
 tioni inscitia quorundam, bubone
 sine febre sensibili, morbi Neapolitan
 ni surculum esse autumantium. Qu
 pestium alias esse maligniores, alia
 benigniores & sine febre, dubitat; ac
 cedat, & dictum experientia confir
 mabo. Puellas autem quasdam sextum
 septimum, vel octauum attingent
 annum, in quibus clarè apparuit bul
 sine febre, curauī: hasne libidinis ca

es esse dices? Non; secus plebeius
sto, nec sis sectator eximij Hippocra-
is & summi Galeni.

DE PROGNOSI.

CAPVT. IV.

BEstis, vt aliorum morborum
acutorum, prognos̄is dubia
est & anceps; sed sequens à
me frequēter obseruata fuit
prognos̄is. Homo pinguis & carnosus
cum alui fluore, vomitu, cum bubone
vel sine bubone, rarò sanitatem nan-
tisci consueuit. Qui sanguineus est,
excedēte plenitudine ad vasa nisi pro-
p̄ remedijs suffultus, morbillis statim
rumpentibus, breui expirat. Bubones
rubicci, post aperturam factam, & nihil
fluentes, præsentibus febre & delirio,
mortem portendunt. Bubones liuidi,

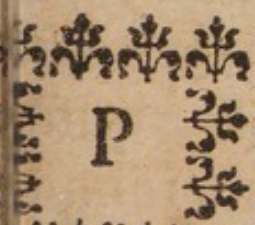
carbūculi supra cordis regionem pe-
 simi sunt, & mortis præcones; sicut
 & maxima expiratio cum febre, con-
 tinuus vomitus; sudores frigidi, sudores
 res fætidæ & perennes, inquietudines
 sempiternæ cum somni defectu, mor-
 billi nigri, & precipuè lati, & quæ
 splendidi: ingens timor, pulsus formi-
 cans; ægri trauli, alui fluor diu durās
 bubones retrò redeuntes, nutricæ
 quarum lac non exugitur: & præg-
 nantes ferè omnes. Sani quibus hip-
 condria tument, & si terrestres ac melancholici,
 ob ingenitum & connatum
 timorem (nihil certè sibi fore tutum
 autumant) citius hac lue molestantur
 tur, quam qui sanguineo, bilioso, aut
 pituitoso præditi sunt temperamēt-
 quamuis magis apti ad luis susceptio-
 nem.

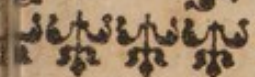
D A

DE VICTVS RA- tione.

CAPVT V.

P Erfecta victus ratio, in de-
 bito sex rerum non natu-
 raliū ordine consistit.

Aër enim ægri naturæ cõ-
 formis et affinis seligendus erit. Fe-
 stræ in omni peste promanãte à cõ-
 glio recludendæ; vel si hoc fieri ne-
 uit alterãdus aër, totum cubiculum
 micrato irrorando, cui parum aceti
 facei dum permiscebitur, eximie
 nducet. Hæc irroratio tempore æf-
 oso sæpissimè iteranda, maximè ve-
 si sani vel ægri qui domum incolūt,
 æstuosum vergant temperamen-
 m, & decrepitæ nõ sint ætatis. Ace-
 m enim rosaceum, siue ordinarium

(rosaceum tamen simplici præstat) candentibus lateribus, vel sartagini, vel ferro etiam calentibus, affusum optimum procreat suffumugium apertum & iucundum, minimèque molestum, quolibet anni tempore siue frigido, siue calido; cuilibet etiam temperamento convenientissimum est. Hoc suffumigij genus, quia sæpè à maceris fruge expertum, quia facile à quolibet confici & comparari queat, reliquum ab authoribus præscriptis & compositis ex thure, mirra, bensoino, storace, lauro, genista, iunipero, roremarino, laueudula, thimo, & consimilibus industrià anteposui. Me itidem mouet non tantum, quod hæc vltima ab omnibus equaliter acquiri nequeant, sed quod ipsorum fragranti odore, cerebrum, maximè iuuenum percuti, spiritus animales in girum rotari, vitales accendi, appetitum minui, & multo eius usu assuetos in hanc virulentam luem, celerius, & facilius illapsos fuisse

Te viderim. Horum attamen suffituū
sum singulis in cubiculis vndequa-
que occlusis quotidie approbarem, &
maximè dum aër vniuersaliter inqui-
natus infestat, vel quādo vicinæ ædes
hac labe conspurcatæ remanent, dū-
modo omnes vnanimiter exiuerint,
& suffitus eodem tempore flagrare
choauerint. Vniuersa domus à quif-
uilijs omnibus maximè foetidis &
atofis munda feruetur; salebrofa &
humida loca luculentissimis ignibus
superfluo madore destituenda;
cellam excipe vinariam, cuius aër ha-
tuoso doliorum spiramine liber abs-
que vlla prorsus impuritate acquief-
t. Vnusquisque domo exiens, à co-
itijs & omni sordidorum hominum
ctiori commercio sese detineat &
strahat. Domum repetens (maximè
rui & ancillæ multorum malorum
usæ) nullus familiæ se commisceat,
nec igni appositè exhibitus, omnē
urcitiem vestibus annexam depo-

nat. Manè percitus quisque, subuculã,,
 reliquaque vestimenta igne excalfie-
 ri & exficari, maximè verò qui fre-
 quenter recenti nequit vti indusio,,
 curabit. Oculi & manus lauentur; vit
 cõtinet sequens axioma; Lumina ma-
 nè manus, gelida tibi lauet vnda: item
 sint nitidæ vestes, comptaque cœsa-
 ries. Quibus omnibus probè peractiss,
 munda domus purusque aer long
 tempore & fortiter pestiferæ labi ob-
 sistere cernentur. Si vniuersus aër Vrr-
 bis vel Prouinciæ inquinatus (iam
 Deo laudes, purus est) sit pestis causaa
 fenestræ, nisi micâte phæbo, occlusa
 perstent; nec domo exeat vllus sum
 mo manè. Rus iturus qui diu peste im-
 quinata loca incoluit, sui docti Med
 ci consilio & auxilio plethoram vve
 cacochimam, qualicunque premitu
 & oppletur, exuat atque sedulò dep
 nat; secus quod testudinosum & com
 sopitum latitarat in corpore viru
 pellucidi & puri aëris claritate reu

uiscet, & vt in omne corpus pergat
& agat, agile reddetur. Archidiaconus
Carbonel & Canonicus Trumas
Cadurcenses, inauspicatò consilium
hoc spreuerunt.

Cibus & potus non leue damnum
inferunt, si lautiùs quam par sit, ijs vti
desideras. Non enim satietas non fa-
mes, neque aliud quicquam bonum
est, quod modum naturæ excefferit;
x aphorismo. 4. 2. Nō vnicum etiam
ibi genus omnibus præscribendum,
sed cui libet vt eius natura exigit, di-
uersus exhibendus, etiam si videatur
erre aliquid leuiusculi nocumenti.
x 50. secūdi aphorismorum. Quæ lō-
tempore consueta sunt, etsi dete-
ora sunt, insuetis tamen minùs mo-
sta esse solent. 38. eiusdem libri 2.
aulò deterior potus aut cibus, sua-
ora; melioribusque quidem, sed mi-
is suauibus est præferendus. Vnde
aximè mihi cordi fuit huius summi
ti dogmata assequi & amplecti, alio-

rum autem indiscriminatim iusculat
 quibuslibet annuentium, subterfu-
 gere doctrinam. Vidi enim quamplu-
 rimos solo leguminū, reliquorumque
 cōsuetorum ciborum vsu citius á pe-
 ste liberatos fuisse, quā alios qui præ-
 ter consuetudinem sumptuosis ali-
 mentis nutriti sunt. Ideoque Gal. 8.
 methodi. Gaudent enim naturæ con-
 suetis semper.

Charissime mihi crede experto,
 non vllis caloris excessu dotatis in-
 dulgendum: multos equidē vidi ado-
 lescentes alliorum, laridi, & casei ve-
 teris falsi vsu assuetos, necnon longa
 veteris meri potatione, suis amarijjs
 breui valedicere coactos fuisse. Non
 inde tamen inferendum, hæc ijs qui
 frigidiori præditi sunt temperamē-
 to, mediocriter sumpta, non esse salu-
 bria.

Quæ itaque optima sunt nutrimē-
 ta, censenda veniunt quæ sunt tem-
 perata, quæque ad frigiditatē aliqu-

modo vergunt. Quare iuscula semper
alteranda, lactuca, endiuiā, portulaca,
vel acetosa. Scutella vna iusculi huius
robore confecti (acetosa quæ reliquis
præstat sit in magna quantitate ebul-
lita: vnica ebullitione alterabit iuscu-
lum quod antea fuit cōfectum; idem
licēdum de lactuca, & alijs) inijcien-
do guttas aliquot aceti in quo infusū
est parum cinamoni vel gariophillo-
rum, præsentaneum est alexiterium
vniuersum præseruatiuum, tum curatiuum.
Præstantius tamen euadet, si eidem
iusculo addetur dr. i. confectionis de
Hyacintho & oui vitellus vnicus. Lo-
co confectionis, si imminet periculū,
erit addere dr. i. alicuius mix-
tionis infra præscribendæ, naturæ vt-
otè cuiuslibet magis idoneæ, & atro-
ci malo fortius obsistentis. Magnates
loco aceti, vtantur si velint succo aci-
co citri, vel limonum. Ne acida hæc
omacho frigido alicuius noceant
iubusdam gariophyllis, vel pauco

cinamomo corrigenda; Nullus ex ea
 domo ieiunus. Tempore prādiij ophae
 siue iusculo permisce semper aliquid
 aceti, aut liquorum prādictorum ad
 libitum: nam omnia fortissimè obfi-
 stunt putredini, pestis matri. In itico
 prandij, maxime prunorum vsus con-
 fert. Tempore cænæ salsa viridis &
 acetarium probè conducunt saniss.
 Salsa omnia, nisi parcè sūpta, nocent.

Quamuis vinum albū deobstruat;
 sententiæ multorum ipsum indiscri-
 minatim omnibus præscribentium,
 obtemperandum minime iudico. Nā
 vinum adeo tenuē & clarum facile
 sursum capessit, capitique noxam in-
 ducit; citò etiam tranans ad vretere
 & vesicam, chili complementum non
 expectat, eumque liquore destitutum
 relinquit, aut certè portionem eius
 non exactè coctam in venas vnà secū
 rapit; nam moram in ventriculo non
 contrahit. Contrarios effectus parit
 vinum rubrum & aliquo modo auste-

rum: nam sua astrictione ventriculum
probè corroborat, vt integrè cibos
comprehendat; sua etiam vinositate
facultates & spiritus corroborat. A-
strictio ista à terrestritate emanans,
facit ipsum diutinam in ventriculo,
ad perfectam chili confectionem, tum
vt completum robur & subsidium
cunctis partibus, earumque facultati-
bus impertiantur, moram cōtrahere.
Quod vtinā in multorum utilitatem,
animaduernerent Saturnini seu Spa-
gyrici, qui omnia ad spiritualem quā-
dam (quam essentiam vocant) & val-
dè penetrabilem substantiam hallu-
cinati reducere (licet pro salubri esse-
ntia fumus tantummodò extet) nitun-
tur.

Somnus & vigilia similiter naturæ
limites ne excedant. Sint tamen inæ-
quales vt cuiusque temperamentum
ostulat: nam nonnulli, vt pituitosi &
umidi natura toto vitæ decursu ma-
gis indulgent somno, quam qui sic.

rioris sunt temperamenti, vt melancholici & cholericus. Vitandus somnus statim post cibum, maximè verò meridians.

Vigiliæ longæ & intempestiuæ febrilem feruorem adaugent, spiritusque consumunt.

Motus & quies mediocritatem ne excedant. Aliter violentus motus, seu exercitium excedens naturæ limites, febrem concitabit: vt quies nimia putredinem fouebit. Quare fæminæ ob carnis laxitatē, & vitam ociosam citius feritæ concidunt, quam viri qui maiora obeunt pericula.

Excreta & retenta, consueto ordini correspondeant. Fluat aluus semel in die. Menstrua & hæmorrhoides concitentur vt res postulabit: nimia è contra vacuatio cohibenda. In his tamen vt in reliquis, dum res vrget, consuete Medicum. Seminis excretio etiam multis frigidioris naturæ viris non fit exactè necessaria; alij tamen nisi affi-

duè coëant, capitis grauitate infestantur, cibos fastidiunt, febribus sunt obnoxij, deterius coquunt & appetunt, ac denique torpore, pigritia, ac melancholicis accidentibus molestantur.

Quare in his feminis retentio, menstruorum suppressioni in fæminis correspondet. Ita ferè Gal. 6. de locis affectis capite 5. dum loquitur de Diogene. Sed sancta venus amplectenda. Qui legitima carent, otia fugant. vt monet Ouidius.

Otia si tollas, periere cupidinis arcus;

Da vacua menti, quo teneatur, opus.

Animi pathemata seu passiones, ne cum impetu lucem capiant. Ira repente febrem causat. Fæneratorum inexhausta cupiditas, vnica est mærosis & tristitiæ causa. Inuidia etiam, quæ dolor est ex alienis bonis conceptus; omnium vitiorum est foedissimum. Quæ omnia sedulo delenda, ne corpori noxam impingant, vt sepe contingit.

Atq; hæc de regimine præseruati-
uo communi sint satis

DE PHLEBOTOMIA.

CAPVT VI.

Ntequam phlebotomiam
atingam, *pestis*, quæ ple-
rumque est cum febre af-
sociata, curatiuas indica-
tiones proponam.

Tres sunt *pestis* indicationes cura-
tiuæ. Prima desumitur à peste, quæ ale-
xiteria postulat. Secunda à febre, quæ
humectantia & refrigerantia. Tertia
à putredine, quæ deobstructionem,
vt aliquo modo refrigerationem. Cui
itaque sanguinis missio sit remedium
magnum prædictos implens scopos,
ab ea intrepidè, primo statim ægritu-
dinis occursum curationem (quicquid
enim dicant nonnulli, hoc magnum
& verè salubre remedium esse, sæpissi-
mè compertum habeo) inchoabis.

Magnitudo morbi, virium robur, ætas florida, maiori ex parte sint præsto. Si pulsus tamen aliquando reperitur languidus per accidens (pulsus lægudus per se & per accidens, mediante fideli pulsus contrectatione iudicantur) sanguis hauriendus, vt natura antea onere oppressa ad pristinos vsque vigores releuetur.

Sanguineis biliosis, & alijs robustis, maxime phlebotomia celebranda; melancholicis autẽ & nutricibus rariùs; nunquam verò prægnantibus. Si alui fluor, vel vomitus infestant, nequam celebranda. Si tamen parcus sit vomitus & symptomaticus, (idem de alui fluore dicendum) non ideo prætermittenda sanguinis missio: nam, aliter in periclitatam naturam, statim perniciofa labes irruet. Experta causa; sola namque sanguinis missione, cum recta victus ratione, vtpotè ad humidum & frigidum tendente, multos sanitati restituimus; & hoc Gale-

num sequuti; etenim, inquit, vel sola sanguinis detractio sic obita, restitui olim ipse quendam adolescentem ardentissima laborantem synocho.

Scindatur vena, seruata semper re-
ctitudine, v. g. si tumor sit in inguine:
dextro, saphæna eiusdem pedis ape-
rienda, sicuti & vena brachij eiusdem
lateris si adsit capitis dolor, aut pleni-
tudo, vel si febris ardens premat; in-
tereâ tamen buboni pertinaciter fixa
hæreat toto sâguinis missionis decur-
su, cucurbitula, ne venenum parti af-
fixum introrsum retrocedat. Medianâ
& saphænam satis prosperè eodem
tempore, vrgente casu, fluere iussi.
Seruata proportione, idem fiet in re-
liquis tumoribus, si adsint. Sanis, sicu-
ti & ægris, sanguinis missio docti Me-
dici cõsilio celebretur. Sis tamen abs-
que vlla incuria sollicitus, vt ægris
quadrante horæ aut semihora ante
scissionem venæ, potionem vel cor-
diale quid ex præscribendis à me, ve-

Altum pauperibus iusculum aliquod
 um aceto paratum vt supra, vel ox-
 ratum hauriendum, impertias. Tunc
 nim roborata & adiuta natura, refo-
 illatisque viribus, obuiam affectibus
 t obex, sanguisque facilius quã ali-
 er profiliet. Sanguinis missio cele-
 randa & reiteranda cunctis febre
 rdente molestatis; sed omnia cum
 rudentia.

DE PURGATIONE.

CAPVT VII.

Vicquid dicant nonnulli,
 purgationibus rarissimè
 vsus sum, nisi paulò ante
 morbi aduentum, circa-
 que principium, dum ad-
 uc symptomata non sæuiunt, vel lō-
 è post morbi vigorem dum humores
 am cocti sunt; & hoc secundum Hip-

pocratem. *Concocta Medicari oportet*
 & c. aphor. etiam penultimo primi ait
In acutis passionibus raro & in principijs
Medicinis purgantibus uti, & hoc cum
premeditatione faciendum. In cuius apho-
 rismi commentario, diuersos propo-
 nit Gal. obices purgationes penitus
 in principio prohibentes. Vrgentior
 enim succurrendum ex Gal. capit. 14.
primi ad Glauconem. Quo in loco mo-
 net; si ventriculi anxietas, morsus &
 imbecillitas adsint, humores non esse
 vacuandos, priusquam os ipsum ven-
 tris corroboretur, etiam si cruditate
 aut cacochimia æger ipse laboret: se-
 in crudeli hac lue, quod maximè ne-
 gotium facessit, est continua febris,
 continuò adurens, omniaque sæua
 symptomata vna cum veneno prori-
 tans (sine febre pestis valdè mitescit,
 omnique caret sæuitia.) Ergo & huic
 precipuè præsidium ferendum; nam
 non solus ardor mitescit, sed debellat-
 tur & ipsa putredo, visque venem

acerrima retunditur; sublatis videlicet feruore & putredine ipsum fouentibus. Quare penitus venenum massam sanguinariam tranās, eidemque tanquam subiecto aptissimo, utpotè molli, suos impingens characteres, sanguinis missione, præhausto aliquo remedio venenum domante, potius quam purgatione euacuandum euenit. Quod autem est in parte per ipsam partem emitti debet: vnde experti Chirurghi continuò humorum colluuiem in aliqua parte collectam, per eandem partem sensibili aut insensibili euacuatione fornicè deturbare conantur Ergo satius est sanguinem extrahere ut corpus facilius transpirare valeat, ut putredo extinguatur, plenitudo minuatur, ac febrilis feruor remittatur, quam canarctica remedia naturæ modum & ordinem corruentia, ægris propinquantia exhibere; etiam si febris hæc non ex sola meatuum cõniuentia, nec à So-

lis ardore originem desumat: (tales enim febres ultra vnum diem porrigi non est necesse) sed ab ipsa venenosa putredine, quam phlebotomia debite celebrata facile coërcet.

Febris hæc synochum redolet ardentem & continuam cum leui aliquid quando putredine, aliquando cum eximia. His enim febribus, quamuis putridæ sint, nullum celebrius & conuenientiùs auxilium sanguinis missione. Quare Gal. 9. *methodi. Est porro continentium febrium præsidium maximum si modo vires valentes sint, sanguinis diminutio, vel vsque ad deliquium animi.* Et paulò post. *At continentium februm* (febris enim pestilens continuæ & continentis rationem ferè semper habet) maxima hæc duo sunt remedia; detractio sanguinis, & potio frigida; hanc doctrinam sequutus solius sanguinis missione, & vsu oxycrati numerosam pestiferorum cohortem feliciter, curavi. Extraxi autem circi-

er libram vnam pestiferi & maximè
orrupti sanguinis, etiam fluentibus
uinque prægrādibus anthracibus &
ubone vno, è laniatore Coudet, qui
atim conualuit, etsi quod extractū
st putridum quid pituitosum & sero-
um quam sanguis, potiori iure nomi-
andum. Igitur sanguinis missio exer-
enda in peste, relicto adhuc purgan-
um vsu.

Obijciunt nonnulli humores statim
a pestis primordio purgandos, quia
enenum non recipit coctionem: tum
uia materia semper turget.

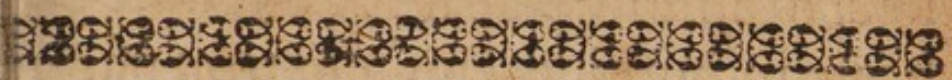
Ad vltimum respondeo falsissimum
se humores in pestis primordio tur-
ere, nisi rarissimè aut nūquam. Quo-
am pestis, vt reliqui omnes morbi;
uatuor habet tempora, principium,
ugmentum, statum, & declinationē.
a principio & declinatione mitissima
nt omnia accidentia, quæ in aug-
ento & statu aspera & calamitosa
uciant & contorquent ægros: non

secus ac Petrus v. g. qui infans & senex, fæmineas & imbelles edit actiones; in adolescentia autem & iuuentute, vegetiores & fortissimas. Tum etiam quia non adsunt in principio turgentia signa; humores enim prurire seu turgere dicuntur, cum motu vehementiori agitati, & à particulis ad particulas transfluentes per morbi initia molestant, hominem dolore afficientes, irritantes & quiescere non permitentes. Ex Gal. libro quos purgare, qualibus medicamentis, & quādo oporteat. Atqui in principio pestis non talia reperiuntur signa. Ergo neque turgentia. Galen. etiam commentario aph. 24. Hippocratis præuisionem addendo (*& hoc cum præmeditatione faciendum*) valdè miratus est; quare humores in principio prohibet purgari; quia viscosis humoribus ægri refertuntur, vel præcordia intenta ac inflata, aut supra modum calida & ignea; quæ omnia, vel saltim nonnulla pestem fe-

sempre semper concomitantur, Ergo non
 est in principio pestis purgandū. Gal.
 etiam 9. *meth. ait*, calorem omnem fe-
 bri inimicum esse: atqui cathartica
 valida sunt, ergo non sunt propinan-
 da. Ex 13. *etiam methodi* segnities à fri-
 gore, immodicus motus à calore di-
 manat. Ergo ne immodicus humorū
 motus de nouo constituat turgentia, quæ
 antea non fuit, à calidis hunc im-
 modicum motum humorū procrean-
 tibus, abstinendum: nam calida ca-
 thartica ad interna viscera omne in-
 uinamentum corporis duplici virtu-
 te, occulta & calida, reuocant. Ergo
 in principio fatius est uti aliquo refri-
 gerante remedio, quod propriè tale
 dicetur, quam eo quod per se calidū
 est, per accidens aliquando frigidum;
 ualia dicuntur cathartica, à Galen.
 supradicti aphor. commentario.

Ad primam obiectionem facilè ref-
 utedetur, falsum esse venenum sump-
 tum pro humoribus veneno conspu-

rcatis, non recipere coctionem, multum
autem & innumeri curantur pesti-
feri sine vlla purgatione chatarecticis
celebrata; quod non fieret nisi facul-
tates mediantibus earundem actioni-
bus, impetuosum veneni robur hum-
mores coquendo domarent. Venenū
attamen sumptum in abstracto (quo
fit tantum vi intellectus) pro ipsa ve-
nenofitate, certum est quod per se &
propriè non suscipit coctionem. At
nunquam inuenitur ita separata à
subiecto. Quare prout con-
iuncta subiecto reci-
pit coctio-
nem.

Ostēditur sedem pestis esse mas-
sam sanguinariam; purgan-
tia nominantur.

C A P V T VIII.

In irriguas sanguine par-
tes venenum non abundē
trāsilire, sed in ipsa sangui-
nis massa, tanquam in septo
persistere, non solūm supradictis in
progressu rationibus, & Gal. auctori-
tate. *cap. 21. lib. tertij de simplic. Med. fa-*
ult. sed experientia evidentius ad-
huc demonstrabitur. Ratio tamen hec
ortis est. Arctissimo vinculo, & con-
ubio cōsociantur pestis & putredo.
atque huius sedes est massa sangui-
naria. Ergo & pestis subiectum est
dem massa sanguinaria.

Figeaci primum corpus pestiferū,

iam ab anno, disseccare iussi, sistēte bu-
bone in inguine eius dextro; parte: s
nobiles integris naturæ attributis do-
tatas reperi; solummodo massa sani-
guinaria coagulata, grumosa & adu-
sta reperta est, pulmones verò cæru-
lei ultra modum.

Sed ex æmulis dicet vnus, cadaue-
ra omni natiuo calore destituta esse:
proindèque vi frigoris, cuius est he-
terogenea congregare & condensari
re sanguinem in venis coagulari.

Respondeo, & probo primò ratio-
ne id fieri vi pestis, non verò vi frigori-
ris. Experientiæ sequentes vltერი-
rem confirmabunt.

Quemadmodum vi alicuius facul-
tatis secretioris, coaguli vituli momē-
tum vim habet inspissandi & coagu-
landi lactis copiosam quantitatem, si
& qualitas hæc occulta seu tota sub-
stantia venenosa, habet vim coagu-
landi massam sanguinariã; ergo co-
agulatio non fit à frigore, sed à quali-

ate pestilentiali occulta & venenosa
in subiecto calido, sanguine; non se-
cus ac lac dum coagulatur, prius cali-
um redditur. Aura siue vapor vene-
ofus, non secus ac oleum, quod cui-
bet quod attingit corpori pertina-
ter adhæret, massæ sanguinariæ im-
ingitur; vique deinceps facultatis
occultæ venenosæ coagulatur, inep-
que tandem motui redditur; vnde
perfecta putredo, quæ maximoperè
uietis soboles elucet, consequitur.
anguinis deinde ferum impensè pe-
ferum, vi caloris feruet, transuehi-
turque ad partes vsque nobiles, reli-
quasque omnes; quod si sæcūdè san-
gini supernatet, turgentiam mina-
tur, & inquietudines crebrò ante
orbilorum eruptionem, sæpissimè
ortem: nam vna cū fuliginosis spiri-
tus vi feruoris elatis, venenum assi-
to ad cor calidissimum viscus, rele-
tur; huius autem euentus verum &
icum remedium est sanguinis mis-

sio, clisteres, & alexiteria.

Cadurco autem, caniculari mense ferus accersitus, phlebotomiam cuiusdam iuueni sanguineo & bilioso celebrari curavi; tusa vena nihil fere sanguinis exilire perspectum fuit. Quare dubitans ob Chirurgi incuriam me meae proposita meta frustrari, aegri brachium ipse perspexi, reperique vulnus scalpello inflictum, probe & secundum artem factum fuisse; venam vnde de quaque digitis comprimens guttulas aliquot sanguinis feruidissimas coagulati tamen, extraxi; post tenuis temporis pusillum conualuit.

E quodam Iuliano, qui cum duobus diebus consopitus existeret; exitu quo premebatur vomitu; extractum fuit sanguis ad lib. 2. sanguis erat totus ferè adustus: Maximus naturæ & morbi successit conflictus. Manè tamen placabili superueniente somno conualuit. Parotis sinistra, qua premebatur, euauit; tumorque axillæ dextræ

antea semireconditus, euidens in
lucem prodijt.

In hoc pestiferorum Xenodochio
Michael Cardailac Chirurgus, & bo-
æ indolis iuuenis, me iubente, tria
el quatuor corpora tepore quodam
adhuc prædita, anatomico ritu aper-
t. Quorum primum morbillis nigris
opertum in adene dextro nõ mul-
um inflato bubone, vexabatur. Sciffa
andula leuiter admodum inflata,
æ in ipso coxendicis plexu fixa ap-
ruit, nihil præter naturam in ea cõ-
ntum fuit; ante obitum tamen ægri
olorificum sensum inuexit. Sed pau-
superna perlustrantes, vt duobus
gitis à glandula, super panniculum
rnosum, texturas quasdam spon-
osas flauo colore præditas, compe-
mus; è quibus, dum digitis aliquan-
lum premeremus eas, substantiam
andam tenuem, flauam, oleoque
nilem emũximus ipsi; sed prima vi-
dum nouacula scinderentur, sero-

sæ guttulæ flauæ sua sponte pende-
 bant & fluebant. Progressu facto au-
 hepar vsque, chistim fellis valde præ-
 ter naturam bile distētam, regurgitā-
 temque, illæso prorsus hepate, adim-
 uenimus; Gradatim ad cor accedem-
 tes, nihil in eius conuexitate extranee
 apparuit; sed vtrinque arteria venosa
 & vena arteriosa, ipsisque adhuc cor-
 dis ventriculis reſeratis, sanguinem
 vtrumque, arterialem nempe & ve-
 nalem, compactum & coagulatum
 etiam in vniuersis maioribus vasis
 perspeximus. Vtrumque tamen san-
 guinem calidum fuisse, propria manu
 porrecta, comprobauit. Miseros pull-
 mones omni natiuo colore exutos
 perspeximus. Reliquæ corporis parte
 sanæ repertæ sunt.

In secundi corporis scissione, bubo
 sub axilla dextra apparuit, in cordis
 superficie extima seu conuexitate
 duo morbilli nigri reperti sunt, in pull-
 monibus verò, non duo, sed innume-

. Paulo supra medium lobum pulmonis dextri, corpus quoddam spongiosum atque fibrosum, vt supra inueni primi corporis à nobis dissecti, quod pleuram inter secundam & tertiam costas inexplicabili nexu, nisi vim inferendo, attigit; venenumque tuboni licet adhuc exiguo, suppeditabat; huiusque corporis spongiosum pulmonibus & pleura vinculum, naturam pulmonum motum, quo corpora fuliginoso deplent fumo, eique refrigerium conducunt, cohibuit. Sanguis in primo corpore repertus fuit coagulatus; reliquæ partes constitutionem naturalem seruabant.

In tertio à nobis aperto corpore, munitorium cerebri dextrum obtinuit; duo anteriores ventriculi cerebri, flaua tepidaque serositate oppleta sunt reperti. Cerebellum, contra naturam decretum, multo mollius cerebro manibus nostris apparuit; Et hoc, credo, contigit, ob serositatis pe-

netrabilitatē deorsum tendentis. Vii
 gilijs autē per aliquot dies ante obitum
 tum damifella infestabatur; deliramenta
 proferebat. Materia purulenta
 in glandula latens (quia non multum
 intumuit, sed exigua & profunda app
 paruit, caustico vlllo, ob loci etiam n
 turam, ipsam aperire non sumus au
 si) viam sibi iuxta trachæam arteriam
 ad pulmones vsque fecit; vnde pul
 mones schirrofi redacti sunt.

Præter sanguinem, alia omnia de
 bitum naturæ ordinem seruarant.

Ex his clarè constat bubones, sim
 ptomaticè præcipuè elucescentes
 statim in initio (quicquid garriât n
 nulli) caustico potenciali (vt capi
 de bubone dicemus) aperiendos.

Cum igitur clarè pateat, massam
 sanguinariam maximè & precipuè
 dem cōstituere pestis, sanguinis mi
 fio & clisterium vsus, purgatione
 longè antecedent: nam rarissimè pu
 gantium vsus tutum fuisse obseru

mus, ob ingētem, meo iudicio, ma-
e sanguinariæ feruorem; propterea-
ue purgantium vsum tempore cali-
o vetat Hippocrates aphor. 5.4. Sub
ane & ante canem difficiles sunt me-
icationes; sanguinis vero missionem
t clisterium vsum debitum sæpissimè
t singulis ferè diebus. Quia tamen
multi clisterium vsum abhorrent, se-
uentia tutò propinentur pungantia,
uæ mihi valdè sunt familiaria.

Pro biliosis.

Recipe rhabarbari electi & infusi
er noctem in vino claro drach. j. se-
nis. cinamomi scrup. j. tripheræ persi-
æ vnc. semis. syrapi rosati laxatiui
nci. ij. aquarum borrag. & acetosæ
uātum sufficit, fiat medicamen pur-
ans in aurora secundum artem ex-
bendum, vel.

Recipe syrapi rosati solutiui. vnc. iij.
rapi de cichorio rheo duplicato
nc. ij. vini parum. Fiat potus quem
auriet mane hora commoda. Potus

hic quia benignus & ad frigiditatem
vergens, securè largiri poterit.

Pro pituitosis.

Recipe agariei trochiscati drach. j. c
tri solutiui drach. iij. diacatholici dr
ij. syrapi rosati solutiui vnc. ij. aquarri
cordialium vel vini clari quod sufficit
Capiat in aurora cum regimine.

Pro melancholicis.

Recipe senæ optimæ & mūdæ vnc
semis infundatur in vini sufficienti
quantitate per aliquot horas. Express
sione facta, adde dia senæ drach. iij. sy
rupi rosati laxatiui vnc. ij. aquæ ace
tosæ vel borraginis quod sufficit, ca
piat vt decet in aurora.

Quorum alius astricta soluenda,
cuiuscunque sint temperamenti, se
quentia magis conducunt, quam an
tecedētia: quoniam hæc, anteceden
tia scilicet non sunt exhibenda, nisi
adsint aliqua coctionis signa; At vero
sequentia plerisque clisterium vsum
auerfantibus (aliquando etiam ob

harmacopolarum defectum clistes
 es vt decet non iniiciuntur, nec pro-
 è secundum Medici voluntatem cõ-
 onuntur) cuiuscunque sint tempe-
 amenti, præsentē etiam ardentissima
 ebre, alijsque sæuissimis symptomati-
 us: quoniam hæc benignissima sunt

Recipe syrui rosati solutiui & de
 ichorio rheo duplicato ana. vnc. ij.
 um iusculo pulli alterato oxalide &
 orragine, vel saltim alterutra, capiat
 ger duabus aut tribus horis ante pa-
 um matutinum.

*Aliud optimum remedium purgatiuum
 & refrigeratiuum.*

Recipe pulpæ tamarindorum vnc. j. s.
 namomi. scrup. j. gariophyllorum
 numero vj. infundantur tota nocte in
 fficienti quãtitate vini albi & aquæ
 xalidis; fiat expressio, addaturque
 quæ oxalidis quantum sufficit. Ca-
 at æger duabus, tribusue horis an-
 prandium vel cænam, vt res postu-
 bit. Aliam inferius tamarindorum

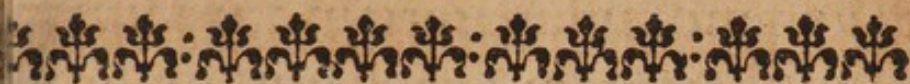
facilem præparationem huic negotio
utilem assignabo.

Tertium.

Recipe polipodij quercini drach. j. fœe
vel drach. ij. vel longitudinē mediij dli
giti, ex recenti: nam polipodium vee
tus constipat potius quam purgat
conquassetur grossiusculè nec in pol
linem reducatur: immisceatur ophæ
(cum solo autem iusculo sine pance
non aptè aluum exonerat) cuius iun
culum alteratum sit bórragine, acce
tosa & spinachijs, vel his deficienti
bus, caulium folijs leuiter ebullitijs
Capiat opham qualibet hora, ad libi
tum.

Quartum.

Recipe decocti prunorum vnc. vj. ffe
næ puluerifatae drach. j. cinamom
scrup. semif. misce omnia; capiat hor
vnica, vel circiter, ante pastum.

De Clisterium usu.

CAPVT IX.

Quoniam multa supradictorum remediorum usum (de postremis quatuor non loquor, quæ qualibet hora utilia sunt) & administrationem impediunt, etiã si materia turgeat; ænematum semia-
 exiteriorum subsidio, sæpè indicationibus curatiuis satisfeci: Ruta autem mac in re singulares obtinet dotes: nã ab ipso capitis vertice, ad podicem usque materiam turgentem affatim atque repente allicit. Quarè quoniam longa ac proba doctissimorum virorum consultoria oratione, cum in Hispania, tum alibi, mirabiles eius dotes, in apoplecticis, caroticis, lethargicis, alijsque cephalicis affectibus cõprobavi, vt subtilem, tenuemque serosã

& venenosam materiam, turgentiam
 prænucciantem, euacuaret, huius vi-
 rulentæ luis primordio, eius pericullu-
 fecisse non sum dedignatus; Quo factu
 eto; sola rutaceorum clisterium inie-
 ctione, & sanguinis missione multo
 sanitati restitui curauimus.

Etsi quamplurimi & diuersi sint cli-
 sterium scopi & vsus; hic tamen tres
 tantum statuam species. Prima car-
 minans dicitur, secunda leniens; ter-
 tia refrigerans. Prima clisterium spec-
 cies conuenit præcipuè quibuslibet
 sopore affectis. Vt.

Recipe decocti ruthæ, (vel ruthæ &
 aliarum herbarum carminantium
 quantum sufficit, benedictæ vnc. j. se-
 mellis anthofati & mercurialis am-
 vnc. j. olei rutacei & violacei an. vnc. j.
 semis. sacchari rubri vnc. j. vitellor-
 uorum numer. ij. misce & fiat clister-
 iniijciendus hora commoda.

Sequens clister lenit, & pugat mee-
 diocriter.

ecipe decocti herbarum emollien-
 um & hordei integri quantum suffi-
 cit, diacatholic. drach. x. mellis mer-
 curialis & rosacei an vnc. j. semis. olei
 vitacei & violacei an. vnc. j. vitellum
 num oui, salis parum, misce, fiat cli-
 ster.

Sequens clister refrigerans ardo-
 rem compescit, somnum consiliat,
 hrenesim & inquietudinē cohibet,
 materiamque turgentem inspissat.

ecipe decocti lactucæ vnci. x. olei
 violacei vnc. ij. vitellos ouorum num.

ij. vel duo ova integra, campho-
 ræ scrup. j. misce, fiat

clister iniiciendus

hora som-

ni.

*De remedijs curatiuis & præ-
seruatiuis authorum; Ale-
xiteria non debent esse
calida.*

C A P V T X.

Ræseruatiuorum & cura-
tiuorum remediorum, via
stam, amplamque sylvam
congesti sunt nonnulli re-
medicæ scriptores, omnique delecti
ex recentioribus aliqui, veluti hære-
ditaria successione, in dies collectane
quædam ex veterum monumentis
absque eo quod ad praxim priùs re-
media transferant, audacter seligunt.
Nihil prorsùs facilius, quam eximij
diuersisque encomijs, theriacam, bo-
lum armenam, angelicam, mithrida-
tium, quampluraque exotica & vellu-

exucca remedia, domesticis, familiaribus, plenoque vigore refertis, petitus despectis, dum quis in suo museo inter libros versatur, extollere; et operi manum porrigere nullatenus audent: quoniam hoc opus, hic labor est. Quocirca, neutiquam perlexè, quamuis calumniandi pruritu mercitus, Plinius testatur; si de paruo vulnere fit quæstio, mare rubrum ab interlocutoribus in medium transfertur, domesticis quæ quotidie perentire & deglutire consueuimus, omnimodè spertis. Hæc autem magno dedecore à quibusdam sinistrè rē medicam perlustrātibus, incautè præterlabuntur: nam cœli solique nobis sum assidua obseruata societate, quæ poli cælique ambitu persistunt & teguntur, eadem & vtriuslibet assueto comite contenta coluntur. Quare ob pforum inexplicabilem affinitatem & nexum, multo mitioribus certioribusque inducijs nobis insidiantur,

quam quæ peregrina & fucosa, à mari rubro, Indijs, reliquisque finitimis orbis locis, mercatorum vafra ac fæneratoria industria, aduehuntur remedia.

Nec inhumanam adhuc quorūdam technam fileo, qui dum omni perniciofa segnitie, quo minus ægrum propiùs conueniant, imbuti ægrorum tamē animos falsis persuasionibus pelliciunt, ne sanitatis Medicū aut Chirurgum accersant: tandem quæstus gratia, miseros ægros ob cumulatam remedium farraginem exhibitam, trucidare non verentur. Nec mirum.

*Quid non eheu, mortalia pectora cogiss,
Auri sacra fames, scelerumque immensa
sa voluptas?*

Siquidem.

*Prima peregrinos obscena pecunia more:
intulit.*

Quamobrem, hac illac circumcurfantes, longèque à vera medendi

Methodo deuiantes, theriacam cum
quo diaphoretico calidoque li-
gore, veluti vitalem succum, &
spiritum vitæ Saturninorum seu Spa-
ricorum, ægris propinandam præ-
cipiunt: vt superiori anno quidam
mihi cognitus, à quo dum remedium
quod efflagitaretur, omnibus iu-
ter & immutata voce, vsum the-
cæ & aquæ scabiosæ, satis infælici
cessu, præcipere fuit solitus; Illicò
inque, viribus ob ingentem feruo-
actiuitatem succumbentibus, pe-
rùsque tandem prostratis, multos,
uti & reliquorum vim naturæ infe-
ntium vsu, vitam cum morte com-
utasse perspeximus. Consimiles
tem viri ab Apolline & Mercurio
nge recedentes, Philosophiæ &
medicinæ prorsùs immemores, de-
um naturæ ordinem præposterum
nstituunt, dum quod sensui tactus
rè obijcitur, ad sensum visus, quasi
et sensibile commune, trāserunt.

Qui quidem omnes perperam mihi
 videntur facere, dum sensibilibus re-
 rum cognitionem, laborioso confu-
 qui ratiocinio moliuntur. Quis, quæssit
 vel leuiter in Philosophia & Medic-
 na instructus negabit quatuor prin-
 cipales qualitates calorem, frigiditatem,
 humiditatem, & siccitatem, esse prin-
 cipium sensus tactus & non visus
 obiectum? Ergo nullus mortalium
 negabit calorem febrilem pestis, tactu
 iudicio & non visus obijci. Sen-
 sus verborum *Galenus. 2. de temperame-
 tis* sequens est. *Nam cum eorum qui
 actu calida sunt, alius esse iudex, quam
 tactus nullus possit, sanè si multos viros
 tum senes tum adolescentes, tum pueros
 tum infantes tetigerint, inuenient fac-
 tum qui magis minusue calidi sint. Ego si quidem
 dem quod actu calidum est, tactu iudico.*
 Et paulo post. *Ergo calidi frigidique
 corporis, solus tactus est iudex. Quomodo
 do igitur qui Galeni doctrinam, Galenistas
 lenistas se nominantes, consequuntur*

dent contra Medici munus, qui
philosophus sensibilis, dum ægris
cedetur nominandus, ægrorum curã
complexari, nescientes pulsus statum,
i caloris natiui vigorem sine frau-
prodit; cum pulsus semper caloris
rdis sit index? Necessum equidem
dico vermicantis & formicantis
lsus discrimen, quibus ægri in ex-
mo vitæ pollent, ad amissim dig-
scendum; vt caloris recessum, in-
nsionem & remissionem perfecta
gnitione nancisci valeamus; sicuti
discrimen inter pulsum languidum
r se, (tunc sæpe videntur conuales-
re loquela & vultu ægri, statim at-
men, contra longè distantium opi-
onem moriuntur) quo præsentente san-
inis missio prohibetur; & pulsum
nguidum per accidens, quo adue-
ente venam scindere fas est. Quæ
nnia ab vlllo mortalium nequaquã,
si sedula pulsus cõrectatione præ-
a, nequaquam, vt decet, dignosci

possunt; Sicuti nec sola scientiæ acquiritione absque experientia, simplicitatem sævitiæ in cōplicitis morbis, qualis est pestis, compescere.

Saturnini Hippocrati & Galeo minimè annuentes suo metallorum croco, aqua clareta, extractis, & essentia tijijs calidis, ac violentis in plurimorum perniciem semper vtuntur.

Quod quamplurimos ex nostratibus, vt calida & fortia præscribant pestiferis remedia, commouit; sicuti & Saturninos nostrates consequentes, est aphorismus. 6. libri. 1. Extremi morbis, extrema exquisitè remedia optima sunt.

Sed huic obiectioni facilè respondetur, Hippocratè supradicto aphorismo loqui de tenui victu, qui in morbo extremè acutis (cuius generis non est semper pestis,) debet esse, aut nullus aut tenuissimus. Victum enim sæpe vocat remedium. Attamen demum Hippocratem loqui de remedijs ex

emmis: non inde tamē sequitur in pe-
scuratione nos vti debere extremis
is, nisi in ipso vigore. Quoniam pe-
s non habet statim extremos labo-
s: quatuor enim habet tempora.
uare in principio vti debemus re-
edijs benignis, quæ vim habent re-
cillandi vires & spiritus restauran-
vt tutè natura virulentis morbi in-
ijs obsistere valeat; Non verò cali-
simis, vt sunt theriaca, angelica,
ordium, ruta, confectio alkermes,
tracta, sales, & spiritus Saturnino-
m. Nec in ipso morbi vigore debe-
is his magnis vti remedijs, quoniã
augēt febrim, quæ tunc præcipuè
tremos inducit labores; ergo con-
rijs frigidis tunc vtendum, quæ vim
bebunt sedandi & extinguendi fe-
m, nec non ingentem putredinem
is causam precipuam: contraria nã-
e contrarijs sedantur. Ergo si vlla
trema debuissent exhiberi remedia
stiferis commoda; frigida sunt;

quoniam tribus curatiuis indicantur
 nibus à nobis supra præscriptis, Com
 respondent frigida; febrim remittit
 putredinem arcent, venenumque
 domant, inspissant, & eneruant, idcirco
 ad omnem turgentiam ineptum recurre
 dunt.

Concludendum igitur in pestis
 ratione ne utiquam utendum calid
 istis remedijs & sudorificis: quonia
 ex aphor. 51. lib. 2. plurimum atque
 pentè euacuare, vel replere, vel caleface
 vel refrigerare, siue quouis alio modo
 pus mouerè, periculosum: quoniam
 ne nimis est natura inimicum; sed qu
 paulatim fit tutum est, tum alias, tum
 ab altero ad alterum transitus fit. Gall
 nus itidem præscribens alexiteria
 qui veneno referti sunt, ait remedia
 alexiteria debere esse benigna, ita
 superent aliquo modo corpus læsum
 & superentur à veneno; sintque
 dium æquè distans ab utroque, à co
 pore nempe & veneno. Sensus ve

indicat
peis, co
remittit
enunqu
ant, do
prum te
peffis
m calid
quonia
atque
calefac
modo
iam
sed
s, timo
fr. Gal
xiteria
remed
na, ita
s lafr
que me
de, a co
olus ve

rum Galeni capite. 17. libri 5. de simp-
cium medicamentorum facultatibus,
est. Cæterum alexipharmaca me-
dicamenta, sanè facultate sunt media
ter corpora quæ oblæduntur & me-
dicamenta lædentia (loquitur ibi de
nenis seu medicamentis deleterijs
discriminatim) vt videlicet eadem
proportio corporis ad facultatem
xiteriam, quæ illius ad deleteriam.
namobrem omnia propemodum
æ deleterijs aduersantur medica-
mentis (id est veneno,) si largius sūp-
fuerint, grauitèr animantis corpus
endunt. Quapropter ea exhibean-
moderatione, vt nec copia nimia
corpus oblædant, nec exiguitate sua
deleterijs vincantur. Ratio propter
am alexiteria siue antidota debent
benigna ex Gal. est; quia veneno-
ecundum suam temperiem aduer-
ma sunt corporibus quæ lædun-
Ergo inquit Gal. si alexiteria seu
idota quæ venenum euacuant, sint

similia veneno secundum temperie:
 lædent corpus æquè benè ac venem
 Et sic corp⁹ ab ambobus cruciabitur
 morsque tandem succedet. Ergo
 venenum pestilens quod aliquam
 tertio gradu, aliquando secundo ((
 enim febrilis calor infestet, satis
 vt sit calidus in tertio gradu; vt iug
 let in quarto, vltra quem non dat
 quinctus in ordine ad hominem) aa
 quando initio quarti gradus, cale
 cit corpora, eaque cruciat & adur
 malè & perperam curabitur reme
 quæ semper calida sunt in tertio
 quarto & vltimo in ordine ad hom
 nem gradu. Vt sunt theriaca, mith
 datium, confectio alearmes, Angee
 ca, ruta, scordium, aristolochia, imodo
 peratoria, gentiana, vlmaria, alliu
 gariophylli, nux muscata zedoarri
 Iuniperus, costus, genista, arthem
 absinthium, enula campana, lauru
 rosmarinus, lauendula, piper, Zing
 ber, dictamnus, & similia, quæ in ff
 cuncta

quando gradu completo, vel tertio & quarto calefaciunt.

Medicus itaque qui debet esse mi-
ster naturæ, curet ægros remedijs
nignis; remissum enim remittit in-
sum: duo etiam mediocriter for-
s; sic natura ex vna parte, & reme-
um benignum ex altera vincēt for-
venenum vires labefactans. Satur-
ni longè aberunt à Galenistis: nam
carnifices naturæ, summa petulan-
que audacia, sua extracta, essentias,
es, & reliqua, simplicibus, è quibus
trahuntur multò calidiora, ægris
otidiè exhibere non verentur.

Animaduertāt quæso omnes quo-
odò temperamentis calidis interdi-
t ipsemet Gal. vsum theriacæ *libro*
theriaca ad Pisonem. At verò theriace
endum est post absolutam coctionem,
erdum quidem instar Ægyptiæ fabæ cū
is aquæ cyathis (aqua enim frigida &
umida calorē theriacæ retūdit, ideo-

que præscribit aquam) ubi exigua
 ad concoctionem ipsius intervallum
 interim vero auellanae nucis magnitudi-
 ex tribus aquæ ciathis, cum plus tempo-
 ad Pharmaci distributionē es habitum
 Caterum per æstatem neutiquam id Phi-
 macum capere consuluerim. Similiter æ-
 te florentibus, calidissimisque naturis,
 multum, nec sæpè id exhibendum cen-
 ijs vero qui iam inclinant (hos qui
 senectutem vergunt intelligit) & pp-
 rimum, & crebrè, nō ex aqua, sed ex vi-
 ut propinetur, suadeo. In pueris omni-
 vitandum (hoc aduertant Chirurgi
 Pharmacopole, qui sæpè contrariu-
 faciunt) id medicamen est, ut quod fa-
 corpora eorum dissoluat. Memini siquid-
 aliquando puellum ex intempestiuo
 antidoti dissolutum fuisse.

Predictæ summorum virorum: a-
 thoritates, me à morbi primordio in-
 pulerunt, non nisi rarissimè in usu
 reuocare remedia calida & sudor-
 ca; tum quod horū usu (omnia em-
 re

authoribus præscripta remedia,
ris præscripsi & ego, donec multis,
ibus adornantur ab illis, encomijs
stituta fuisse clarè comprobaram)
rpaucos euasisse fanos viderim, et si
numeri suis sudoribus inmersi quo-
iè perspiciantur. Rationem inue-
gans, cur qui copiosius exudant
ius sæpenumerò moriantur, quam
i nullo modo ad sudandum sunt
rciti, non aliã esse iudico, nisi quòd
nenum in omne viscus ob antidoti
umpti feruorem, affusum & transf-
ssum, altiores, firmioresque inserat
lices; Et hoc ideo fieri consuevit,
oniã quamprimũ alexipharmacũ
umptum theriaca verbi gratia, in
ri corpore feruescit, omnia corpo-
inquinamenta, antea ab internis
rtibus ad ipsius corporis habitum,
tinque ipsam auulsa, vi intensioris
oris ad viscera reuocantur, sicuti à
cultate occulta remedij omne cor-
ris venenũ antea dispersum. Non

secus ac duplici facultate, manifeste
 ut calore, & occulta remedij purgãti
 humor omnis superfluous ad intestina
 vsque reuocatur, ut probè dicitur *Galienus*
c. 16. quinçti de simpliciu medicame
toru facul. Attrahit enim perpetuò ca
 lidū; repellit verò frigidū; ex eodē

Secunda ratio propter quam qui
 impensè sudant moriuntur, est quia
 niam serum sanguinis, sudoris mat
 ria, sudoribusque euacuatū, massa
 sanguinariam prorsus immobilem
 relinquit; Quare & ipsa sanguinaria
 massa illicò putrescit, mortemque co
 citat; Sudoribus verū, qui corpora
 habent laxa, pinguia, & humida a
 quando curantur.

Firmum tamen, fixumque persistit
 calida alexipharmaca pro hoc im
 lo respuenda nisi rarissimè, & cū ca
 tela, ea nempe, dum exhibentur, si
 gidis contemperando, nisi senex
 pituitosus vel melancholicus sit
 remedia administrantur.

E **P** **R** **E** **S** **E** **R** **V** **A**-
*tiuis, & curatiuis à me
 expertis.*

C **A** **P** **V** **T** **X** **I**.

Is qui vnico tantum ale-
 xipharmaci genere vti
 prohibent sed theriacam
 hodiè, cràs mithridatiũ,
 postridiè opiatam Salo-
 nis, & sic de cæteris, veluti de nul-
 is facultate contra pestem incerti,
 æscribunt, minimè obtemperandũ
 nseo. Siquidem *natura* vnus re-
 edij vsu assueta, veluti natiuo huius
 gore, ad aduersa omnia debellãda
 stitur. Mithridates hoc cõsiliũ pro-
 obseruauit, cui⁹ natura antidoti sui
 huius quotidianum vsum, naturã
 contraxit, vt veneno copiosè epo-

to, dum mortem conscisceret; quia
Pompeio victus, vita nullatenus de-
fūgi posset: donec Pythi sui familiaris
ferro concidit. Quoties verò remedia
quæ sua natura longè discrepant,
dies exhibentur, toties siue sani siue
ægri naturam impetuoso motu agitant
ac diuexant. Enimverò non aliam
causam ab Hippocrate & Galeno in
ter anni tempora autumnus censetur
infalubris, nisi quia vnus dies frigescit,
alter calefcit, sequēs tepescit, hinc
mescit & alius, aliusq; siccescit; quibus
vno eodemque die sæpè etiam contingunt
inæqualitates, quibus nosse
corpus ad diuersas obeundas ægri-
tudines disponitur. Ergo medicamenta
quæ tales inducunt inæqualitates
lenda; Quomodo quæso tempore
stis quisque posset ad tot diuersitates
complendas, domi suæ Pharmacopœ-
læ officinam cōseruare? Cuilibet in-
tur pro sua natura præscribendum
medium. Alexipharmaca calida,

lis dum exhibentur contemperen-
 , nisi frigido & humido regnante
 mpore, vel loco, vel natura, vel æta-
 vel victu, vt dictum est.

Præferuatiua & curatiua remedia,
 uersis capitibus non depingo; quia
 dem sunt; sed illa partiùs assumēda
 am hæc; tum quia quæ à me præf-
 buntur antidota benigna planè sūt.

Manè victus assumēdus mediocris:
 am qui matutinis indulgēt copio-
 epulis, cōsopiti toto die persistūt)
 m *ex decimo methodi*; corpora, pre-
 uè calida & sicca, ex inedia facilè
 febres ardentes incidunt, ex Hip-
 crate idem consilium confirmatur.
 rtes autem corporis familiari &
 diocri nutrimento tutè corrob-
 atur, vt veneno fortius obsistant.

*biliosis, sanguineis, florida ætate vigen-
 ibus, ardentique febre, cuiuscunque
 sint temperamenti, oblasis.*

☉ Otus sit oxicratum, vel aqua fon-
 tana in qua tamarindi & parū ci-

namoni tota nocte præcedente infusa decubuerit, vel ptisana; quibus aliquando, si æger delinquit, paruum vini permiscebis. Longè à pastu cyathis singulis guttulas aliquot spiritus vitrioli, addes.

Cibus cum mediocritate assumendus: si cibos æger auersatur, quod sæpè solet fieri, exhibeatur iusculum attenuatum lactuca, acetosa, pimpinella vel endiuia & borragine, cui permiscebis momentum aceti: semel in die vel bis; vt manè & vespere, si æger cruciatus patitur, parum confectionis de hyacintho, vel alicuius ex statim præscribendis mixtionibus & conditiis. Hordeatum etiam cibus est & antedotum; cuius descriptionem paullo post assignabimus. Panis portio torrefacta & calidè immersa aquæ, cui momentum vini permiscebitur, languentem dum exhilarat ægrum, dum deglutitur; aridas linguam & gulam irrigat.

Egri qui alimenta omnia abnegant, cogendi vt assumāt, eos paruis colaphis & impetibus, dum confopiti decumbunt, molestando, naresque digitis comprimendo, vt os, velint, nolint, ad respirandum recludant, ipsūque postmodum liquido nutrimento opuleatur. Sæpè huic rei operam nauās, ipse multos curauī, qui alioquin interitum decumberent. Serui enim & ancillæ prædam anticipare visuntur: prociro enim student. Cognati, veluti canis in rapidorum fluminum ripis, emuli de mortis aduentu anguntur. Quare ne sanitatis Medicus delicata manu, & pulpis tantum digitorum agrum attingat; sed dexterrimè, & morti alacrique animo omnia tūc munia, etiam serui; vt se verum hominē, & Christianum esse commonstret, iubeat. Iubeat Chirurgos suo munere robè & exactè fungi. Salsa (ad rem succedens) sit acetum, & rosaceum si fieri potest, correctum cinamomo &

gariophyllis. Succus acidus citri, & lii
monum ita etiam correctus, magnati
bus proderit, addendo insuper parri
aquæ rosaceæ ad gratum odorem
& spirituum restorationem vtilissim
mæ.

Abluantur manus, nares, frons, &
tempora, oxicroto si sint pauperes; si
diuites aqua rosacea cum guttis ali
quot aceti, & vini, si æger lægore pre
matur. Caue tamen abluere emum
etoria hoc liquore, aut simili; quoni
acetum venenum exiliens ad cutim
& emunctoria, statim, multorum dā
no, vt sæpe vidi, ad internas partes rec
percutit.

Spongia aceto rosaceo (huius pro
nuria aceto cōmuni miscebis aliqui
aquæ rosaceæ) in quo infundūtur sam
talum citrinum, gariophylli & cin
momum, madida, naribusque sæp
apposita, superaddendo, si vis gutta
aliquot vini, maximè proderit, cū
sanis, tum ægris.

Cubiculum, præsertim dum viget
stus, oxicato irroretur; propè spon-
am lecti ægri poteris è vase in vas
xicratum ab alto infundere, vel do-
olum oxicato plenum propè diui-
um spondam collocare, è quo in le-
etrem vel cacabum leniter liquor de-
det, qui ita prosiliens ab alto, cubi-
ali aërem antea æstuosum & putri-
um corriget; hicque correctus, quia
spiratur ab ægro, febrem, putredinē
venenum oppugnabit, somnum-
ue consiliabit, spiritusque addendo
quæ rosaceæ modicum, regenerabit,
recreabit.

Clistere leniente aluus libera ma-
eat. Clister frigidus hora somni in-
ciendus. Prunis vtendum singulis
diebus, sicuti & ipsorum miua.

Sanguis, si nihil extrinsicè appa-
eat, audacter hauriendus ex cōmuni
extra prius, postea ex sinistra: caue
e prorogetur phlebotomia; alio-
quin, apparētibus præsertim morbil-

lis nigris, te pænitebit. Si apparent
 bubones vel carbunculi, non ideo à
 sanguinis missione abstinendum mo-
 do febrilis ardor, capitis dolor, vigilia,
 phrenesis, & similia, vrgeant; prius ta-
 men tumoribus applicentur cucurbi-
 tulæ, quæ fixæ hæreant, quamdiu san-
 guis è vena scetet; semihora, vel cir-
 citer ante sanguinis missionem sumat
 æger, siue sanus vnum ex potibus sta-
 tim præscribendis, vel drach. j. alicui
 mixtionis ex dicendis etiam, cum iussu
 culo oxicato, vel per se, vel cum alic
 liquore ad libitum.

Mixtio Prima.

Recipe mithridatij & confectionis d
 hyacintho an. vnci. j. radicis tormen
 tillæ drach. ij. boli armeni, coralli ru
 bri præpar. an. drach. j. diamargarito
 nis frigidi & diatriasantali an. scrup
 iij. sacchari candi drach. iij. conserua
 acetosæ vnc. ij. camphoræ scrup. j. fy
 rupi de succo limonum quod sufficit
 fiat mixtio in modum opiatæ capia

drach. j. vel scrup. iiii. per se, vel cum
 liquore conuenienti; deme conseruã
 & vis vt remedia fortius agant.

Mixtio secunda.

Recipe mithridatij. vnc. ij. boli arme-
 ni, terræ sigillatæ & radicis tormen-
 tillæ an. drach. ij. diamargaritonis fri-
 gidi, seminis acetosæ & coralli rubi
 præparati an. drach. j. corallini scrup.
 semis. sacchari candi vnci. semis. cam-
 phoræ scrup. semis. liquoris alicuius aci-
 di quod sufficit; fiat mixtio in modũ
 opiatæ; capiat d. j. per se, vel cũ liquo-
 re conuenienti ante sanguinis missio-
 nem, & alijs temporibus ad libitum.

Mixtio tertia.

Recipe mithridatij. vnci. j. radicis tor-
 mentillæ drach. iij. seminis acetosæ &
 coriandri præparati ana. drach. j. se-
 mis. coralli rubri præparati drach. j.
 pulueris diamargaritonis frigidi &
 diarrhodonis Abbatis an. scrup. ij. ra-
 suræ eboris scrup. semis. sacchari can-
 di vnci. semis. camphoræ grana viij.

cum syrupo acido, fiat mixtio in modum opiatae.

Puluis.

Recip. boli armenae, coralli rubri praeparati, & radicis tormentillae an. drach. j. semis. pulueris diamargarito. frigidii & diarrhod. Abbatis an. drach. j. rasurae eboris, cornu cerui, & coralli rubri praeparati an. scrup. ij. coriandri praeparati drach. ij. liquiritiae scrup. iiij. pulueris laetitiae scrup. j. sacchari candidi vnci. j. fiat puluis, capiat drac. j. cum aliquo liquore ad libitum. vel fiat tabellae ponder. drac. ij. sufficiens saccharo aqua rosarum dissoluto; capiat singulis mane tabellam vna per se, vel cum liquore aliquo conuenienti; vt vino, iusculo, vel oxicato.

Opiatis autem & pulueribus saepius usus sum, quam potibus; quoniam multi aegri potus reuertes medicinae nomine eos ablegant. Alij post haustum adhuc potum eiusdem sunt opionis: nam expectant cruciatus pur-

ationis quasi antimoniatum sump-
serunt. Hos nonnulli philosophantes,
ceteri Philosophi non sint obsecundant,
qui stupidè omnem culpam mortis
eorum qui potus hauserunt medicis
tribuunt. Verùm quia populus To-
posanus rationalis est, æquè potus
ordiales quos alibi cum fructu præf-
ripfi, exhibui ac opiatas. Quare ali-
quot eorum exempla subiiciam.

Potio prima.

Recipe confectionis de hyacintho
scrup. ij. theriacæ scrup. j. aquarum
cabiolæ nucum & borrag. an. vnci. j.
semis. capiat hora commoda.

Huius consimili potu curavi primam
egram pestiferam Figeaci, cui multum
theriacæ exhibere non fui ausus; quo-
niam huius soror quamprimùm, iussu
cuiusdam Chirurgi Cleiraco hospiti
familiaris, theriacam assumpsit, obiit.
Quæ à me sanata fuit (post diuini nu-
minis auxilium) annum credo 28. at-
tingit; sanguineæ & pituitosæ comple-

xionis erat : corpulenta satis , carnes habens laxas & humidas. Similibus enim propriè conuenit sudare, vt citius à malo vindicentur, nisi febris vrgeat ardens: tempus fuit hybernum; viginti quatuor horis, ter potus repetitus fuit. In puella ista minutissima apparuere morbilli rubri, dolor sub axilla dextra, sine euidenti vllò tumore. Post aliquot dies initio, ni fallor, mensis Martij 1628. hospes ipse Cleirac Figeacensis (huius vt diximus hospitium mulionis infauti Sancti Florensis interuentu, prima domus fuit peste conspurcata) natusque simul decimum agens annum, cum ancilla vna, febre ardentissima pestilenti correpti, me reuocarant. Hospiti venià audactè & intrepidè scindere iussu, qui propterea, breui cõualuit, ancilliam non vidi donec vespere imminentem me accersuit Chirurgus alter à primo; qui Medicum cupiens agere vtriusque alter, ipsi suam porrexit theriacam;

ominùs accedens, perspexi quomodo
refupina decumbēs puella viribus
aleret; conuiuentibus oculis sterte-
re cæpit, fædissimam colluuiem per
tares deturbans. His ego præuisis le-
thalib' signis, nihil prorsus huic puel-
læ exhibui. Sed hospitis natum, cui
assistere & potionem cordialem eodē
die cum patri suppetias attuli, præ-
scripsi; gradum retrò faciēs, agonisan-
tem cum alui ingenti fluore offendi;
luoris causam inquirens, relatum
mihi fuit, quendam inauspicatò ac-
cessisse spagyricum, siue Saturninum,
qui blandiloqua pellacia, (hæc enim
spagyricis proprium est, etiam quar-
to modo, vt aiunt Philosophi) affidē-
tium animos ita commulfit, vsque dū
ipsi fas fuisset mea abigere remedia,
& infanti tenelloque puello suum
mortiferum & è stygijs delatū anti-
monium impertire. Quare puer pur-
gatus est completè, id est ad mortem
vsque. Ancilla eadem nocte, obiit.

Totius familiæ hospitis conseruatio mihi à domino de Lauglanat tunc Protocōsule, & reliquis vrbis Magnatibus, etsi alij doctissimi adessēt Medici, satis prosperè commissa fuit: nam ex numerosa familia, obiit ex seruis vnus, cui defectu Chirurghi, & quia mihi tunc nefas fuit ipsum palpare, non licuit venam scindere. Præseruatiua & curatiua quibus sum vsus proposui & proponam in huius tractatus progressu.

Potio secunda.

Recipe aquarum, borraginis, acetosæ & cichorij an. vnc. j. semis. boli armeni & diamargaritonis frigidian. scrup. j. confectionis de hyacintho drach. semis. camphoræ grana. ij. vini guttas aliquot; & loco camphoræ si lubet, guttas aliquot spiritus vitrioli repones, misce omnia, fiat potio cardiaca ante sanguinis missionem, & quolibet manè ad libitum haurienda. Huius solius po-

onis vi, multos excandescentes bi-
ofos & sanguineos, pestifera labe
inquinatos curavi.

Potio tertia.

. Mithridatij, diatriasantali, coralli
ubri præparati & radicis tormentil-
æ an. scrup. j. corallini scrup. semis.
amphoræ grana. ij. aquarum aceto-
æ, portulacæ, & rosarum an. vnc. j.
emif. syrupi de agresta vnc. semis.
ini clari guttas aliquot, capiat, vt
uperiorem. Hac enim potione fe-
ricitantes pituitosos & lumbricibus
exatos sæpe curauimus, sicuti & bi-
iosos ipsos.

Potio quarta.

. Confectio. de hyacintho, coralli
ubri præparati & diamargaritonis
rigidi an. scrup. j. cornu cerui præ-
parati scrup. semis. cum oxicato, vel
usculo alterato herbis refrigeranti-
ous, vel supradiçtis aquis cordialibus
tum regimine supradiçto: id est lon-
gè à pastu quoties volueris, vel ante

sanguinis missionem, capiat.

Potio quinta puerorum.

R. Confect. de hyacintho scrup. j. semis. coralli rubri præpar. scrup. j. capiat cum aliquo liquore congruo, vti aquis dictis, oxicato, vel iusculo.

Potio sexta.

R. Aquarum acetosæ & borrag. ana. vnc. ij. aquæ scorfoneræ vnc. j. spiritus vitrioli guttas aliquot, capiat manè & vesperilõge à pastu. Inter alios quamplurimos, solius huius potionis opportuno vsu, præuia prius clisteris iniectione in hoc Xenodocho religiosum quædam curauimus; Chirurgum etiam vnum aut alterum; his tamen ambobus, quia febrili ardore cruciabantur, hora somni hordeati vsu præscripsi; potus horum ordinarius fuit ptisana, aliquando, longè à pastu, cum guttis aliquot spiritus vitrioli, aliquando, viribus scilicet semihauftis, cum guttis aliquot vini. Ter vni, bis alteri phlebotomia

celebrata fuit. Febrili ardore remisso,
si vterque morbillis quibusdā etiam
gricantibus infestaretur, vtrumque
ui purgatione euacuauit.

Potio septima

. Succī acetosæ vel oxalidis vnc. ij.
quarum rosarum, & borraginis an.
nc. j. femis. vini vnc. j. Suauī mul-
umque salubri hac potione, inter
multos curauimus Pharmacopolam
uemdam vigesimum secundū agen-
em annum. Sumebat eam bis in die,
ongè à pastu.

Potio octaua.

. Aquæ fontanæ gelidæ quantita-
em quam desideras, syrupi violacei
nc. j. spiritus vitrioli guttas aliquot,
& aliquando guttas aliquot vini, si
tomachus eximiè laborat & patitur.
Hic potus verè mirabilis est; remittit
enim excedentem feruorem, linguæ
& gulæ lenit asperitatem, sitim com-
pescit, vigilias impedit, aluum red-
dit liberam, & tandem partes omnes

recreat internas, placidum & periculum
 cundum ferens refrigerium. Et quo
 plus est pro auaris, non est magni
 valoris, quamvis eximij vigoris.

*Pro senibus, pituitosis, melancholicis
 dum febre non cruciantur.*

SI biliosi & sanguinei sine febre lee
 uiter infestantur, sola victus com
 grua ratione sanantur; Secus accidit
 senibus pituitosis, & melancholicis
 nam hi semper viscosis quibusdam ree
 crementis infarcti & referti diutiùs
 pestis fomitem conseruant, & lom
 gè difficiliter eundem propellunt, quam
 illi: Quare frigidioris temperaturæ
 hominibus quedam solito more præ
 scribam; quæ tamen calidiora super
 rioribus vt sint, est necesse.

Mixtio.

R. Theriacæ, vel potius mithridati
 vnc. j. confectionis alkermes, & com
 fectionis de hyacinto an. drach. iij
 corticis citri vnc. semis. diamargaritæ

onis frigidi drach. j. semis. diatria-
ntali drach. ij. coralli rubri præpa-
ati drach. j. angelicæ drach. semis.
lulueris lætitiaæ scrup. j. camphoræ
rup. semis. syrupi de succo limo-
um quantum sufficit, misce in mo-
um opiataæ: capiat drach. j. per se vel
um vino limphato aliove congruo
quore, quoties res postulabit.

Potio.

. Aquarum scabiosæ, cardui benedi-
ti, vlmariæ & acetosæ an. vnc. j. cõ-
fectionis de hyacintho & mithrida-
ij, vel theriacæ an. drach. semis. cam-
horæ grana ij. misce, fiat potus hau-
endus semel in die ad libitum, lon-
è à pastu.

Alia potio.

. aquarum scabiosæ, scorfoneræ &
acetosæ an. vnc. j. semis. cõfectionis
alkermes, de hyacintho, & diamarga-
tonis frigidi an. scrup. j. rosatæ no-
ellæ scrup. semis. camphoræ grana. j.
ini parum. misce, fiat potus haurien-

dus quoties opus erit.

Epithemata omnibus congrua.

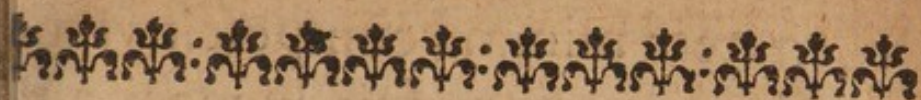
Liquidum.

R. aquarum rosarum, acetosæ, & borraginis ac endiuivæ an. vnci. j. semis. vini fragrantis vnc. j, diamargaritonis frigidi & diarrhodonis Abbatis an. drach. j. aceti guttas aliquot, camphoræ grana. ij. misce; fiat epithema liquidum cordiale, tepidè admouendum, quoties lubet.

Solidum.

R. confect. de hyacintho & Alkermes an. drach. iij. mithridatij. drach. diamargaritonis frigidi & diatriasantalij an. drach. semis. camphoræ grana. vj. conseruæ violarum, florum borraginis & acetosæ an. vnci. semis. rosarum tæ nouellæ scrup. j. cum guttis aliquot aceti, fiat epithema solidum regionis cordis debitè admouendum. Septem mutetur; vt cordis regio sæpè quea liquido epithemate ablui.

D

DE REMEDIIS
pauperum expertis.

CAPVT XII.

Æpè mihi admiran-
di ansam præstitit
nonnullorum incu-
ria, quorum auxilio
hacten' nullum fuit
propositum remediũ

expertum & idoneum in pauperum
curam, qui maximoperè huius luis
viciis infestantur; vti omni flagitiorũ
genere obsessi & contaminati, præter
hoc coctonum. quoddam ex 20. folijs
tæ, nucibus duabus, totidem cari-
rum, granoque salis concinnatum.
quod Mithridatis Regis antidotum,
non pro peste, sed veneno adinuentũ
est: Siquidem omne remedium con-
tra venenum comparatum, pestis fe-

rocitatem minimè compescit: vt mihi
 clarè compertum fuit Figeaci anno
 1627. quo tempore antidotum circula-
 toris cuiusdam Spagirici, Oruiata
 dicti, sine vlla fraude, me iubente
 præfente, morsum viperæ curauit; po-
 ste verò inchoante assumptum, mor-
 tem potiùs accelerare, quam vitam
 prorogare clarè conspeximus ipse.
 Quare quæ à me hîc aut alibi expec-
 ta sunt remedia pro pauperibus, in-
 genuè subscribam. Aduertant inter
 arsenicum & argentû viuum è colle-
 versus cordis regionem pendentia
 prorsus inutilia esse; vt quotidiana
 experientia mille vicibus obserua-

Antidotum pauperum.

Recipe mithridatij. vnc. vj. boli arm-
 ni. vnc. ij camphoræ drach. j. cum
 quore aliquo acido, fiat mixtio
 modum opiata. Si ægri sint chole-
 ci, sanguinei, vel febrientes, capia-
 drach. j. cum oxicato, vel cum deco-
 cto lactuæ, endiuia, vel acetosæ,

eraddēdo his vini momentū .Senes
 & pituosi, quique non febre premun-
 ur, capiēt drach. j. cum vino limpha-
 o aliquantulūm, vel decocto scabio-
 æ & acetosæ , vel ipsomet iusculo,
 uo nutriuntur.

Potio prima.

Oxicratum , quod ex aqua gelida
 & guttis aliquot aceti componitur,
 non vulgare remedium est , quod nō
 solum semel aut bis singulare à me
 expertum est ; sed singulis ferè die-
 bus mirabilis virtutis remedium esse,
 cet familiare & domesticum ; satis
 superque frequentissimo eius usu,
 comprobauī. Calorem namque fe-
 rilem probè remittit, putredinem
 recet, venenum ab arce vitali, reli-
 uisque visceribus ad corporis habi-
 tum & superficiem protrudit; sitim
 xtinguit, si aliud vllum, somnum
 onfiliat, mentisque alienationes per
 s assumptum, exteriùsque in mo-
 um embrocationis capiti, futuras

coronalem & sagittalem interim vnguibus perfricando per aliquod tempus, & sæpè admotum cohibet. Quare meritò *arcanum familiare contra pestem* nominandum.

Verùm quia acida omnia stomacho noxam afferunt, cinamomum solum, vel cum gariophyllis aliquot, leuiter conquassatum & infusum acetico tota nocte, vel longiori tempore ac libitum, oxicratum pariet stomachi chole, cordiale, & cerebrale; acetum que ita paratum, permiscendo scilicet cinamomum, infundendo rosas aliquot, singulis iusculis commodissimè permiscebitur. Eodem modo reliqua omnia acida vt vtiliter propinentur & stomacho familiaria reddantur paranda.

Potio secunda

equè salubris ac prima.

Accipe tamarindorum vnc. iij. v. circiter, cinamomi drach. j. gariophyllorum numero x. infundantur

ota nocte, sub dio, viginti libris aque
suae optimae & bene calidae; utatur
ger in pastu & extra pastum, ma-
ximè si sit biliosus, sanguineus, arden-
tue febre oppressus: calidis enim æ-
ris naturaliter, siue per accidens li-
quores acidi plerùmque congruunt.
Oxicrati dotes complet hæc potio,
superque aluum liberam seruat:
tam quæ biliosa sunt & ad turgem-
tam idonea per vrinas vel secessum
sine molestia excernit. Huius potus
tribus, quosdam malignissimis febribus
correptos in Xenodochio Valē-
no apud Hispanos anno 1622. & Sa-
māticæ cōsilio Doctissimi Domini
Jay, Hiberni, Doctoris & Professo-
ris Medici anno 1621. incolumes &
perstites conseruauit.

Potio tertia.

Decoctum hordei & lactucae cum
mattis aliquot aceti, vel cum vini mo-
mento, si febris non vrget, mirificè
qualibet hora ad libitum assumptum.

febrem remittit ardentem, prohibetque putredinis augmentum, venenūque consecutione quadam eneruat..

Quarta potio.

Decoctum lactucæ, endiuie, vel harum ambarum largè sumptum cum pauco vino, vel aceto modo supradictō à nobis parato, nulli cedit potum ad pestis exterminationem: acetosā simili modo parata, valet. Portulacæ similiter decoctum proderit.

Iusculum in quo magna lactucæ (idem dicendū de reliquis, huius defectu) quantitas ebullierit, tepidè cum aceto assumptum remedium cum curatiuum, tum præseruatiuum euadit. Vnum namque est ex præseruatiuium quibus æstu vigente, vtor. Hoc enim manè sumpto iusculo, temporis æstuantis iniurias sine magna pæna, facile fero: nam remisso calore, marcescit pestis.

Succus prædictarum herbarum cum vini tantillo, valentioribus pestem

incit effectibus. Sed cautè lactucæ
 coccus propinandus, ne nocumentū
 Galeno 3 *de simplic. Medicam facult.*
 7. & alibi, relatum superueniat.

Remedium, & victus.

hordei mūdi quantitatē sufficien-
 tem; bulliat ad hordei crepaturā; hor-
 dum deinceps probè pistetur; postea
 aqua eiusdem hordei antea superna-
 ns, eidem cōquassato immisceatur,
 letur totum, vt decet, superinfun-
 dendo semper guttas aliquot aceti
 præparati, vel succi limonum. Iterum
 truceat liquor iste ad congruam vis-
 cositatis spissitudinem. Hora somni capiat
 guttallam vnā; veluti manè si desi-
 rat, & hoc longè a pastu. Dum ar-
 dor vrget, cum hordeo decoquatur
 nihil lactucæ: nam hordeatum
 sic, ita paratum & assumptum irruē-
 ntiam accidentium, siue symptomatum
 perpetuosam cōgeriem & irritamen-
 tum perfacilè cohibet, egregièque re-
 uenat.

Figeaci vnum vidimus vno aut altero
 suo suæ vrinæ haustu curatum. Clauigerum
 itidem Castellum de Larocque prope
 Cadurcum. Recta victus ratione obseruata,
 dummodò febrili ardore ingentique
 putredine non infestetur, permulti
 curationem suscipiunt febre tamen &
 putredine molestati prædictorum
 remediorum vsus impensè profuit,
 vt in hoc pestiferorum Xenodochio
 diu noctuque comprobauimus. Cum
 autem prædicta omnia nobis sæpius
 experta, diametralitè febrili &
 putredini, à quibus cuncti pestiferorum
 cruciatus emanant, opponantur,
 ne miretur sycophantarum vllus,
 si eadem remedia tempore opportuno,
 congrua qualitate, iusta quantitate,
 debitaque propria manu Medica,
 præparatione, exhibita & administrata,
 etsi vilia ac domestica sint, vim
 habeant, saltim per accidens,
 exterminandi pestem. Galenamque
 in ardentissimis febribus fri-

id e aquæ potum præsentaneum iu-
 icat remedium. *Ex c. 13. primi ad Glau-*
onem. Hippocrates etiam 3. Epid. Aqua,
quit, edax, vigilia edax; febrili liqui-
 em calore, quo fere semper pestiferi
 molestantur, vindicatum corpus, me-
 us quam antea, appetit. Quare iure
 merito tanti à nobis fit oxicratum,
 quod aqua sola (quam *1. de simplici.*
Medica. facult. & alibi Galen. asserit
 impetiuè exhibitam male stoma-
 cho affectos curare) & aceto (cuius
 otes ibidem & alibi recitat Gal.)
 constat: cum diuersis laudibus ipsum
 extollat ipsemet *Gal. 30. prædicti li-*
 ri: sensus verborum Galeni hic est.
rum siti quæ ex composita affectione,
delicet calida & sicca, nascitur, compositi-
medela est oxicratum, quod ex aceto
stat tenuium partium, atque refrige-
ntes; & ex aqua quæ non modo refrige-
sed humidorum etiam omnium est hu-
idissima. Capite etiam 14. primi ad
auconem, rectè iudicat de oxicrati viri-

bus. De ptisanæ encomijs composuit libellum. De reliquorū a nobis præscriptorum viribus similiter loquitur idem Gal. rectè ergo & nos ipsorum continuatum vsum vtilem experientia confirmamus.

Rus verò elapsis diebus accersitus, villicum Domini Ouurier, Franciscū Bartas nominatum conueni. Adolescens hic vigesimum tertium impleuit annum, mediocris staturæ & corporulentia; ardentissima febre pestifera infaciebatur, delirabat valdè, bubonem in sinistro continebat adene, aluus astricta fuit. Hunc iuuenem sic ipse curavi. Funibus brachia & pedes ligauimus. Scalpello tumorem adhuc immaturum aperui; deinde recentem lactucam conterere iussi, ex qua compressa succum ad vncias quatuor, vix circiter extraxi; ex succo & vini tamtillo, potum hausit coactus. Oxycrati caput, præcipuè futuras, partesque futuris annexas per semihoram laui

eravi potum antea exhibitum; ægri-
ue caput panno lineo oxicato im-
uto & intincto, obductum reliqui.
egionem cordis eodem oxicato
quod pauperum epithema est) laui:
sculum lactuca continuo alteraba-
r. Obdormiuit leuiter sequenti no-
e; sed breui conualuit, absque vllius
terius remedij interuentu, vel sub-
dio.

Nominent quæso mihi Saturnini,
rum familiarium contemptores;
uia desipientes & ignari; rerum du-
iarum, longin quarū, penitusque ig-
otarum chimærici contemplatores
si adessent nobis astra, elucerentque
orum secreta; de suis figmentis cum
medicis certare nequaquam auderēt;
d quia loquaci garrulitate semper
nstructi, suauis quadam verborum se-
e hominum animos ad sui amorem
ellicere nituntur) remedium aliquod
pagyricum adeo compendiosum &
ile ac nostrum, quo tot accidentia

iam relata sedare valeant. Astrologi-
cum fortè nobis assignabūt extractū
aliquod, vel falem præparatum & cō-
fectum ex duodecim pullorum phæ-
nicis stercore aureo, Saturno suum
perficiente motum. Non hoc ait
Poëtis vnus: nam.

*Causidicis fas est, alienā haurire crūmenā;
Militibus, Medicis, tortori occidere fas est;
Mētiri Astrologis, pictoribus, atque Poëtis.*

Pro nutricibus.

Nutrices cæteris omnibus rariū
moriuntur; quoniam infantuli lac
mammis assiduò exugunt: quo semel
emulcto, subito venenum exilire per
concomitantiam non desinit: ita ta-
men excretum, calamitoso exitio im-
fontibus pusionibus sæpissimè efflu-
consuevit. Quare proli non secus ac
nutricibus prospiciendum. Victus ra-
tio exactè seruanda; Iusculum enim
lactuca, portulaca, borragine, acetos

, endiuia alterari debet, vt lac tēpe-
tum & idoneum euadat nutrimen-
um. Alioquin nulla dabitur relatio
matris ad filium; sicuti nec mariti ad
uxorem, si infantuli lac è mammis
exugere desistant. Lacte retento, ve-
nenum dolosè cordi proximo (etsi in
visceribus nobilium emunctorijs
subones insistere videantur,) infidia-
tur; imò lac ipsum in pus vertitur, in-
flammantur mammæ, obdurescunt,
arenensis superuenit, inflāmatur to-
pectoralis regio; quibus omnibus
ors tandem vitæ iugulum succedit.
Inni ergo industriâ adhibita cauem-
um ne lac immulctum infestet. Si
ortis interuentu, vel sedula patris
cura, seiuncti & remoti infantuli lac
non exugunt, recentis catuli subsidio
auriendum; quo deficiente integra
manu integra vbera sæpius in die cō-
rimenda; papillâ namque sola digi-
tis compressa, in totam tunc vberum
congiosam substantiam lac retroce-

dit. Zulapia conueniunt frigida, sanguinis missio dum febris vrget: vt clister emolliens, si pigra premat aluus; refrigerans à nobis supra præscriptus si phrenitis, inquietudines, vigiliæ, sitis; & ardor harum omniũ præcipua causa. Confectio de hyacintho, vel aliquid ex nostris supra dictis opiatis dum res postulat, exhiberi debet.

Hac via & methodo multæ nutrices in hoc pestiferorum Xenodochio, in prato, alijsque locis à me curationem susceperunt.

Pro Pregnantibus.

Mulieres vtero gerentes si pesto vexentur, rarò curationem suscipiunt quoniam tenella puerorum corpora subtilissimi huius veneni citissimo motu, peruia & idonea ad inquinamentum susceptionem constituta sunt. Fætu posteaquam à natura arctissimè complectitur, donec eximie defædatus, ad ipsius exclusionem citissimè stimuletur. Quarè contractum & impressum

utero vi fætus labefactati inquinamentum, & copiosas lochiorum post abortum excretiones molestissimè offert natura. Fætus præterea, non leuem respirandi difficultatem inducit. At si tamen post abortum respiratio superior reddatur, non idcirco, nisi ratione, incolumes euadunt fæminæ, ob rationes à nobis prælatas.

Remedia numerosa ne sint: sola autem inter reliqua conducit confectio de hyacintho, cum ijs quæ vim habent sedandi putredinem & refrigerandi præterea nimium excandescientia corpora; qualia sunt multa à nobis cōmemorata. Scissa vena nihil: quare supersedendum. Diuretica nulla propinanda; aliter abortus accelerabitur. Præstantius grauidarum remedium præseruatium, est à coitionis abstinentia.

Remedia omnibus communia.

Cuilibet ætati, sexui, temperamento, tempori, & regioni vnicè

conducit cōfectio de hyacintho; quoniam
 niam temperatum & vigorans reme-
 dium. Hoc modo præparatum præ-
 sentaneum mihi ipsi, & bonæ notæ
 viris præseruatiuū fuit & curatiuum
 Accipe vitellū vnum oui, cochlear
 vnum vel alterum aceti præparati
 modo à nobis præscripto, si fieri po-
 test, confectionis de hyacintho drach-
 j. vel drach. vnam semis., ad libitum
 his perfectè in scutella mixtis paulat-
 tim quatuor vel quinque iusculi alii-
 cuius idonei vncias superinfundess.
 Sume postea tanquam succulentum
 medicamen & victū, præseruatiuum
 & curatiuum singulare.

Eodem modo exhibitæ opiatę no-
 stræ supra præscriptæ, temperatæ &
 salubres euadent. Inter simplicia
 pimpinella & tormentillæ radix pri-
 mas occupant sedes. Sequens aqua
 magistralis à me composita frigidis
 temperaturis cum vini momento se-
 curè exhibetur: sola verò calidis.

R. Acetosæ manip. vj. borraginis
 scabiosæ an. manip. ij. endiuia, ci-
 morij, pimpinellæ cum toto, portu-
 cæ (huius penuria aliquid eius a-
 tuum, huic distillatæ miscebitur) an.
 manip. j. semis. radicum tormentillæ,
 peritoria & scorfonera an. vnc.
 angelicæ vnc. j. florum violarum,
 borraginis & rosarum an. vnc. j. se-
 nis vel vnc. ij. cinamomi vnc. semis.
 nisi drach. ij. gariophyllos aliquot.
 omnibus minutim scissis & contusis,
 rum fiat maceratio viginti quatuor
 ris in sufficienti quantitate aceti
 rosi, vel clari rosacei. Distillentur
 mania per alembicum vitreum lento
 ne, vt decet.

Huius aquæ mirabiles dotes supe-
 ri anno, apud Figeacenses, satis su-
 que, vigente æstu, comprobauit;
 entes verò febres mirificè remit-
 putredinem arcet, venenum do-
 t, idque sine labore & molestia ad
 bitum corporis propellit, vel per

vrinarios reijcit meatus, sitim sedat, aliosque affectus pestem consequentes. Has dotes non reuuet laniator Coudet Figeacensis, homo carnosus & valdè plethoricus, quatuor anthracibus excandescentibus, & bubone cum ardenti febre, siti, vigilijs, & inquietudine non alio tempore a se ipso met æstatis & pestis vigore molestatus; qui cum huius folius nostræ aquæ magistralis diu noctuq; lautè sumpisset pocula, breui conualuit huncque nostratem liquorem (mirabilem) decantabat. Dosis præscribenda ad libitum. Ne vomitu reijciatur assumpta, drachm. vna, vel circiter, coralli rubri præparati in ea dissoluatur.

Ego ipse ob crebras visitationes dum æstu, ingentique premerer lassitudine, longè à pastu iam cum vitæ momento, iam sine, tanquam præsentaneum præseruatiuum assumere solebam. Dulce solamen cunctis

corporis partibus, eandem corrob-
 ando & refrigerando, præstat. Si
 ius & prædictorum remediorum,
 orumq; non scriptorum vires ex-
 artas subijcerem, non libellus, sed
 stum volumen cõponendum esset.
 ædictorum remediorum vtpotè fa-
 limorum sit frequens & debitus
 is; liberalior tamen curando quam
 eferuando. Acetum excipe.

DE BVBONE.

CAPVT XIII.

PRIMUM & magis pa-
 thognomonicum pestis
 fimptoma, *bubo* nomina-
 ri cõsuevit. Vt plurimum
 tem antequam *bubo* erumpit, pe-
 perfecta cognitio minimè eluces-
 . Bubones alijs in locis, vt sura,

brachio, collo, mandibulo inferiori
à partium principium emunctorijs
quotidiè erumpunt. Experientia hęc
fatis compertum habeo, mihi que pra
trocinatur Guido, qui non solum bu
bonem pro solo axillæ tumore, vt in
prima significatione sumitur, accipit
Nec pro omnium partiũ principium
inflatibus emunctorijs, vt in secund
significatione; Sed pro mammarum
& testiculorum partium spongiosar
rum tumore. Quare mirari non desse
no cæcutiētem Labadie Chirurgum
nimis remotè à suo Guidone recede
dentem; dum phantasticas eorum
vocat opiniones, qui bubonem alijs
in locis à partium principum emun
ctorijs supercrescere autumant. Præ
cipua huius viri ratio est; quia, inquit
nullus qui pestem tractauit de alijs
quã de emunctoriorum bubone se
monem fecit. Hallucinatus Labadie
non legit Guidonem, dum de Auce
nionensi, imò vniuersi orbis peste lo

itur. Benedictus etiam Textor Me-
cus non solum pestem tractauit, sed
ste oblesus ipse nobiscū clarè sen-
; aljis in partibus ab emunctorijs
bones oriri. Bubo, pestis à nonnul-
dicitur; Sed hoc accidit ideò, quia
asibile pro eo quod à sensibus re-
otum est sepè accipitur: vt intensè
lidum pro igne cuius substantia sen-
s latet omnes; sic similiter bubo
o peste cuius essentia sensibus abdi-
; intellectu percipitur solo. Instar
annium sint nobis R. P. David
Gimont sacræ Capucinorum fa-
iliae Religiosus, & pestiferorum
ud Figeacenses Confessor. Nobis-
que Dñs de Flogeac prope Cadur-
; qui ambo brachij vexabantur bu-
one. Sicuti & R. P. Philippus de Frã-
n eiusdem sacri coetus Religiosus
pestiferorum apud Tolosates Cõ-
ffor, qui similiter brachij tumore
no & inflammatione cum ardenti
bre cruciatus, à me accessito sangui-

nis missione iterata, sulapijs refrigerantibus, & cataplasmatibus resoluentibus & per brachij causticis euacuantibus materiam molestam breui sanatus fuit.

Bubo est tumor præter naturam in partium principum emuncto frequētius enascens ab humore crasso & viscido, satisque maligno, quādo cum inflammatione, aliquando sine, prout magis aut minus sanguis vel bilis in corpore prædominetur. Hoc pestis accidens statim apparet dum naturæ dominio quæ in corpore sunt reguntur. Obsessa namque natura immani & exacerbata virtutis luis sæuitia, à principibus partibus noxam inflictam per evidentes tuberculos ad susceptacula excrementis diuersa superfluis, protrudere absque cunctatione, conatur. Bifurca sicut dem ima vena caua, diuersis ramis vtriusque inguinis glandulas attingit: quò fit vt si quidpiam hepar p

m principem obsideat, irritetque
 naturales facultates, quamprimùm
 atiuo quodam percita impulsu fa-
 ultas expultrix, veluti arcis obfesse
 copugnatrix, foras ad sentinam par-
 s affectę propellat; tuncque tumor
 nascitur *bubo* communiter dictus,
 m in inguinibus, quàm aliquando
 furis, vt aliàs annotaui in forore
 iusdam *Morte-paye* Figeacensis ves-
 lli.

Duobus modis prædicta excretio
 facultatis expultricis inchoata, fit.
 rimò criticè; quæ facilè sic fieri di-
 noscitur detegiturve, dum vexata
 ntillum natura, citò infarctum in-
 statumque hepar verbi gratia, lau-
 ato, fælícíque progressu, recludit
 exonerat; tumorque assiduum sus-
 pit incrementum, nullo prorsus
 minente vitæ discrimine: quia tunc
 illis molestatur æger sæuis sympto-
 atibus. Secundo symptomaticè,
 am ærumnosa natura diris agitata

diuerticulis, noxam nisi parcè & d
minutè, exerere nequit. Multa i
fæuiunt symptomata, tumor non m
valdè lentè succrescit.

Eodem (proportione seruata) m
do bubone sub alis, ponè aures, cco
lo, brachijs, alijsque in locis, prom
nentes elucescunt.

Bubones liuidi, & qui sub axill
sinistra continentur, periculosissim
hi quia cordi valde vicini; illi quia
lorem natium extingui redarguunt
Qui statim retrocedūt, inquiname
tum per totam massam sanguinaria
reaspergi significant. Dum nihil pu
à bubone aperto excernitur, malum
quoniam aliò materia purulenta
venenosa reuocatur. Vnde genarum
inflammatio, phrenesis, & tandee
mors.

In curatione bubonis penitès à gg
nerali curatione tumorum, qua
pellētibus in principio & increm
to vti nos debere commendatur, cd
viandua

mandum. Hic quoniam oculatè prof-
ciendum, vt omni sollicitudine à
entro & corporis caudice ad extre-
as partes, ne statim venenum par-
s principes labefaciendo enecet,
mor venenosus ceu tumoris causa
trorsum alliciatur; quod facilè cõ-
etur dum solers sagaxque natura
tuo robore dotata persistit. Tunc
im venenum sine vlllo labore do-
t, forasque protrudit, speciatim
llo obsistente propugnaculo. Fri-
s autem, somnus, remediaque in-
rsus humores repellentia, bubo-
incrementum, etsi natura vigescat
mpescunt. Ob hoc, insipientèr &
e arte nonnulli quotidianam emũ-
riorum cum forti aceto, lotionem
sulunt: quoniam quod solers na-
a tanquam noxam procul ad fen-
as excrementis dicatas, protrude-
onata fuit; omni sua solertia fru-
ta in eiusdem caueas & arces, ma-
quam antea impetu, relabitur.

Remedia suprascripta pro peste,,
 inchoante bubone, anthrace, morbil-
 lis, & similibus hac semper obseruata
 lege, exhibenda. Pro vrgentia simp-
 tomatum remediorum vsus accumu-
 labitur; vt si quispiam non solum bu-
 bone, sed carbonibus infestaretur, co-
 piofius sanguis hauriendus quam si
 solus infestaret bubo; Et adhuc mul-
 to copiofius si phrenesis superuene-
 rit. Quoniam anthraces, & delirium
 ingenti (in hoc casu) perennique fer-
 uori sanguinis succedunt; vnde per-
 petua excandescencia, perpetique
 cruciatu, ardens & inextinguibilis ali-
 quando febris humani corporis vires
 exiguo temporis interuallo, depasci-
 tur, & eneruat. Quare non solum in
 morbi principio & augmento libera-
 liori manu assumenda remedia cum
 alterantia, tum alexiteria, nec phle-
 botomia celebranda, sed quoties re-
 palam exiget, etiam in ipsomet tu-
 morum vigore: Quicquid enim dica-

Hollerius, qui apparentibus tumori-
bus, à sanguinis missione abstinendū
iudicat; experientia, imò & ipsamet
ratio: (nam vrgentiori succurrendum
altero nō neglecto) mihi omninò pa-
trocinātur. Laniatori siquidem Cou-
det alijsque quàm plurimis, tumori-
bus ad perfectam suppurationem de-
clinantibus, fæliciter sanguinem, etiā
ad libram vnā, haurire iussimus; mul-
tò ergo liberaliùs ijs quibus sympto-
maticè intumescunt glandulæ, nume-
rusque carbonum & morbillorum
multiplicatur. Quibus enim sympto-
maticè & cum molestia prædicta erū-
punt symptomata, venenosus humor
fluens, antecedens tumorum causa,
copiosus inesse, proditur. Quarè etsi
tumores cum molestia appareāt, san-
guinis missione, clisteriumque blan-
do subsidio humor fluens in hoc casu
bundans diminuendus, eiusque fe-
rocitas alterantibus alexiterijs stre-
nuè dimicanda; vt subtracto, ex parte

veneno, natura subleuata criticè & calore
 maturo cum iudicio quod molesti
 humoris superstes insistit, ad corporis
 sentinas prorsus protrudat.

Post vniuersalium remediorum
 usum ad particularia deueniendum;
 inter quæ præcipuum obtinet locum
 deriuatio, quæ non solum sanguini
 missione completur, sed cucurbituli
 & vesicatorijs. Bubone itaque pone
 aures, in collo, sub mento (idem dicitur
 carbunculis harum partium dicendū
 & in ipso vultu, infestante; cucurbitu
 læ cum scarificatione bis, ter, quater
 ue, si res vrget, admouendæ; aliquam
 do ceruici carnosæ vsque ad superico
 res vertebrae similiter admouendæ
 sicuti & vesicatoria quæ mirificè pro
 derunt, iisdem partibus applicata
 Bubonib' etiam axillarum, ita admo
 spatulis auxilio erunt: sed, nisi de
 sum ad inguina attrahatur humor, m
 tam sæpè bubonibus inguinum com
 gruunt deriuantia calida; quia nimis

calorem, & aliquando gangrænam
inducunt.

Cauendum ne super omnia simul
emunctoria partium principum, ma-
ximè dum nullus adest tumoris appa-
rentia, nec propè admoueantur ve-
sicatoria; quoniã à vena caua & aor-
ta ad emunctoria magni protendun-
tur furculi, quibus intense calefactis,
alfit & aorta ac vena caua; sæpissi-
mè que intensissimam febrem statim
sequitur mors; vt cuidam sacræ Ca-
rucinorum familiæ superiori anno
Cadurci contigit; qui, consilio cuius-
dam, pro præsentaneo præseruatiuo
omnibus emunctorijs vesicatoria ap-
plicuit, quæ fuere causæ, cur citiùs in-
estilentem febrem ardentem lapsus
uam par esset, moreretur?

Secundus scopus in bubone est
materiam contentam euacuare: post-
quam autem materia fluens seu cau-
antecedens recta victus ratione, &
prædictis vincitur remedijs, materia

quæ in parte est, quæque parti adhæ-
sura est euacuanda, & foras attrahen-
da. Si criticè erūpat tumor, itaut nul-
la adsint quæ sæuissent simptomata,
suppurātibus & leuiter attrahētibus,
quæ calida ferè semper sunt, utimur..

Si simptomaticè sæuit bubo, itaut
adhuc vexent alia simptomata, & vix
incrementum suscipiat, tunc non so-
lum mediocribus attractiuis utēdum,
sed ad valentiora deueniendum. Qua-
re cucurbitulæ sæpè admoueantur
tumori; propè tumorem vesicatoria
admota plurimum attrahunt serosi-
tatis.

Inter localia remedia diachilon cū
gummis ad attrahēdum digerēdum,
emolliendū, & maturandū: opti-
mum, dum christianè componitur;
censendum est: modo namque quoc-
prius à Medicis præscriptum est, om-
nes curandi bubonem scopos facilè
complet: at verò quia sæpissimè, tem-
pore pestis ut plurimum (nam tunc

multi lucri solum gratia, virtutis & scientiæ minimè laborant) prædictum diachilon ex cera & terebentina majori ex parte, seorsim relictis mucaginibus & gummis, veluti & semper succo scillæ, vt ingenuè mihi retulit ex pharmacopolis vnus, componitur, non semper scopos à nobis propositos complet. Quare alia à nobis experta proponemus emplastra & cataplasmata, donec Medicorum censuræ (tempore pestis præcipuè) non secus ac theriacæ compositio, diachilonis subijciatur.

Diachilon commune siue album, siue simplex, addendo cuiuslibet libræ vnc. j. oesipi humidæ, optimum est & expertum, compendiosa præterea est ipsius compositio. Sequens valet.

Recip. gummi ammoniaci, galbani, bdelli, opopanacis ana. libra. j. cum oleo camomillæ & liliorum, & pauca cera fiat emplastrū. Sequens profuit.
R. terebentinæ, picis, ceræ, sebi com-

munis, refinæ & olei an. partes æquales, bulliant omnia in modum cataplasmatiss.

Aliud.

R. radicis liliorum & althææ an. lib. j. maluæ, bismaluæ, parietariæ, acetosæ, branchæ vrsinæ an. manip. j. ficuum pinguium paria vj. decoctis omnibus cōtufis & cribratis; Adde farinae hordei, fænugræci & feminis lini an. vnc. j. semis. farinae orobi vnc. j. olei liliorū & camomillæ an. vnc. j. axungia suillæ vnc. fem. croci dr. j. basiliconis vnc. iij. misce omnia secundū artem in modū cataplasmatiss. Theriacam enim, oleū scorpionum, & similia calida, sicuti capam cum theriaca prædicto cataplasmati sæpè permiscui; non tamen cum omni fructu quem multi his calidis alexiterijs attribuunt; licet cataplasma per se optimum sit, & expertum absque theriaca.

Pro pauperibus.

R. Radicis liliorum libra. j. malua-

rum, manip. j. sub cineribus decoquantur, & inuoluantur interea folijs caulium vel oxilapati; contufis postea misce aliquid axungiaë, & vitellum oui fiat cataplasma.

Aliud pro iisdem.

R. Acetosæ quantum lubet, eodem modo ac suprädicta reconde sub cineribus; contusæ leuiter herbæ adde adipis vel axungie parum. Admoueatur calidè tumori.

Aliud.

Farina, oleum & aqua in modum pultis parata, addendo sub finem aliquid axungiaë gallinæ si inueniri poterit, proderunt.

Sæpius expertum cataplasma.

R. Radicis liliorum & althææ an. vnc. ij. radicis consolidæ maioris vel saltim mediæ vnc. iij. acetosæ & branchæ vrsinæ ana m. j. basiliconis, vel huius penuria picis, quantum lubet: fiat cataplasma vt decet probè decoquendo & contundendo prædicta

quæ cataplasma componunt, dein
addendo basiliconem vel picem.

Ex sola malua sub cineribus cocta
posteaque contusa, cum axungia
porci, cataplasma non spernendum
conficitur. Ex sola etiam brancha
vrsina simili modo præparata. Ex sola
præterea liliorum radice, parili modo
cum axungia parata. Cæpa etiam
cum axungia, farina, & oui vitello,
sæpè profuit rusticis.

Sequens est optimum quod à me
prius in Hispaniarū Regis curia dum
cū Magnanimo meo Hugone Mag-
no Odonello Tirconalliæ Principe
commorarer, pro venereo bubone
expertum fuit. Ex Madritensibus
nonnulli, qui cum promptè à qui-
busdam Chirurgis curationem nomi-
nata susciperent, ad me accedentes, citè
& prosperè sequenti cataplasmate
incolumes euasere.

R. Fermenti satis acris vnc. iij. adipis
gallinæ vnc. ij. vel vnc. ij. ad libitum

croci in puluerem redacti drach. j. vel scrup. ij. si adfit inflāmatio, misce omnia vt decet, fiat cataplasma tepidè buboni admouendum. Non solum autem concoquit, attrahit, emollit, sed vomicam sæpissimè, sine ferro aut igne reserat.

Si optas vt supradicta remedia fortius attrahant, præcipuè dum à natura segnitèr humor ad tumorè protruditur, ex sequētibus aliqua in parua tamen quantitate, prædictis cataplasmatibus addes. Stercus columbinum, calx viua, fermentum, euphorbiū, esula, ruta, theriaca, oleum scorpionum, iris florentina, calchanthum, sal armoniacus, &c. Verùm cautè his vtendum, ne febrem excitent ardentem, & inflammationem in parte affecta, quam sæpe sequitur gangræna. Horum ego locū supplens cucurbitulis sine scarificatione per interualla vtor: nam quorū bubones in pestis huius primordio scarificati

sunt, vitam cum morte commutarant: Nimum namq; irritatur natura, dolorque inductus vi scarificationis, non leuem impertit naturæ noxam.

Aliquando prosperè bubonem curavi inguinis, applicando duobus digitis sub bubone, vesicatoria; his postea sublatis obducitur pars excoriata copioso basilicone; & hoc cum assiduitate fiet: nam sic sæpè suppurata pars tumoris venenum attrahit, & euacuat. Sic enim fidissimum ipse, sine Chirurgi auxilio curavi amicum.

Quod frequentius tamen fieri debet est, quamprimum elucescit bubo, post cucurbitularum applicationem, digito vno sub tumore, causticum potentiale, quod saluberrimum remedium est, admouere: nam procrastinando aperturam æger sæpissimè moritur. In exenteratis enim & dissectis à nobis corporibus ad amissim annotauimus, emunctoriorum aliquando glandulas naturalem nequa-

quam excedere magnitudinem: Nihilominus tamen atrocissimis cruciabantur ægri doloribus, licet post horum obitum nihil extranei in glândulis fixum vel impactum apparuerit: doloris verùm assiduò ægrum contorquētis causam, non longe à glandula latentem offendimus: corpus enim quoddam staminosum, & veluti ex telis diuersis compositum, & spongiosum, liquorem emittebat ferrosum, flauum, prorsusque pestiferum: sub finē ex eo digitis compresso, viscosam quandam & veluti oleosam substantiam emunximus. Tunc apparente & inchoante dolore, & bubone, si apertus fuisset locus pestiferæ substantiæ vicinus, non tam exitialem attigissent exitum, qui mortui sunt: quoniam maiori ex parte curati sunt, qui opportunè huius methodi suppetijs auxiliati sunt; venenū enim paulatim euacuatur; imò & parte suppurata, affatim.

Cadurci superiori anno à Damisella quadam Dablan accersitus, eandem maxima febre ardenti pestilentiali cruciatam comperi. Consopita decubuit; glandula axillæ sinistræ dolore prægrandi vexabatur, non dum tamen tumuit. Post internorum remedium debitam exhibitionem, sanguis posteaquam exhaustus fuit: non propterea multum suscepit solatij. Quare honesti cuiusdam & experti Chirurgi Lacoste dicti, & meo consilio digito vno sub tumore inchoante, admotum fuit causticum potentiale, vi cuius Damisella antea defatigata, breui temporis interuallo sana præclarè incessit.

Par commodum contigit Flogeacii prope Cadurcum, dum nepotes Domini dicti loci curaueram. Vnus enim ex seruis Domini de Flogeac eodem ferè modo ac prædicta Damisella peste vexabatur: parti sanæ sub tumore causticum potentiale admoui, dua-

bus horis elapsis, causticum reuifi-
schara scalpello pri^o perforata vulne-
ri inflictō tentam basilicone obdu-
ctam indidi: postea vlnus inflictum
& tumorē emplastro diachilone co-
operui. Postridiē dum ipsum inuise-
rem tentam cum emplastro abigens,
pus album, læue, & æquale, ex vlce-
re dimanare perspexi: Propterea au-
tē solo oxicrati vsu, & huius prōptæ
aperturę subsidio paucis diebus tran-
factis sanus euasit rusticus ille.

Simili casu hīc Tolosæ contingen-
te in puella quadam quinque vel sex
annorum (filia Chirurgi cuiusdam
Catalan dicti, fuit) præscriptis prius
internis remedijs, & victu, causticum
potentiale paulo sub tumore præ-
grandi & axillari, nimiumque, quia
vigoris eius tempore ascitus fui, pre-
mente vires, applicare iussi: facta
apertura vt in reliquis, puella, cuius
mortem antea mæsta mater expe-
ctabat, peregregiē sanata fuit: quo-

niam breui tempore pars affecta vullere, suppurata fuit.

Prædictam meam methodum ratiocinij & discursus iuuamine comperi. Siquidem nullus inter Medicos doctos (hos autem solos in omnem æuam vt meos magistros veneror, nec contra hos me quidpiam hætenus dixisse sentio, nec vnquam dicturum spondeo, solos autem qui à Medica modestia ingenti garrulitate & imperitia longè recedunt, omni reprehensione dignos esse iudico) si dicam multo celerius partem temperatam & sanam recenti vulnere affectam, suppurari, quam partem intemperatam & longè à naturali statu recedentem: quoniam partes ita intemperatæ sæpe in gangrænam vel schirrum finiuntur; nec ad suppurationem vnquam deueniunt vsquedum ipsis natia restituatur temperies. Ergò ad hoc vt citò pars affecta materiam molestam prorsus auellen-

do, eradicandoque curationem cele-
riter suscipiat, satius erit parti sanæ &
temperatæ cōtinuæ parti tumentis &
affectæ, causticum potentiale admo-
uere, quam parti ægræ potentiale vel
actuale: nam in parte sana suppuratio
vno vel altero die fit, dummodo en-
thema probè indatur, emplastrum
vel cataplasma extēdatur. Facta sup-
puratione venenum vicino tumore
latitans per hians vlcus subito eua-
cuabitur; nec vltius sursum capeflet
ad phrenesim, aliumve cephalicum
affectum generādum; nec arcem de-
mum vitalem cor multum ampliùs
infestabit. Quæ tamen accidentia in-
dies adueniunt ijs quorum bubones
aliter pertractantur: opportuno tem-
pore etiamsi aperiantur, alio tamen
modo à nobis prædicto. Adde quod
quamuis in tumore iam manifestato
iat apertura, multoties nulla genera-
tur materia purulenta, quæ salubre
signum esset, vsque ad aliquot dierum

numerum: aliquādo vsque ad mortē; interimque schirrosus redactus tumor, difficilè sanatur, totiusque vitæ curriculo nonnulli sic affecti aliquid patiuntur detrimenti: nam præterquā quod tumoris curatio indies prorogatur, glandula à solerti natura constituta tanquam excrementorum partium nobilium sentina & receptaculum, dum durefcit excrementa aliò recurrunt, amplius impotentia sedem debitam recolere, vnde affatim turgentiam concitant, & recidiuas pariunt ægri tudines. Ergò iuxta tumorem & non suprà causticum potentiale paruum faciens aperturam (sic enim citius tumores ad suppurationem accelerantur) admouendum. Potentiale actuali præstat in hoc casu; quia in parte sana non ita fodiendum vt in ægra multum tumēte: sicuti nec in paruo & demisso tumore æque ac in magno. Actuale igitur præualet tantum dum tumor magnus vel suppu-

ratus apparet, & non aliter.

Cæterum aliquod ex dictis emplastris vel cataplasmatibus semper tumori admouendum, donec demisso tumore eius duritiei mollities succedet. Illecta vi remediorum materia virulenta extrorsum, vlcus abstergendum, licet vnius emplastri vel cataplasmatibus auxilio sæpissimè curentur bubones. Verum vt sim completus, omnia remedia vlceri necessaria subscribam, non solum vt buboni auxilio sint, sed carboni, de quo sequenti capite.

Abstergens optimum & familiare.

R. vini absinthiaci (si desit vino infundatur aliquid absinthij) quod sufficit, lauetur vlcus bis, ter, quater in die ad libitum : Parti autem robur addit, putredinemque eximiam optime coërcet. Ante equidem pestis accessum, gangrenosa quædam vlcera huius solius vini adminiculo prope curauit.

Aliud satis benignum.

R. Mellis rosacei quantum lubet (aut mel purum si pauperibus desit rosaceum) vitellos aliquot ouorum farinae hordei vel fabarum quantum sufficiet ad cataplasomatis consistentiam; misce omnia spatula vel bacillo ea parumper leto igne calefaciendo: vlceri apponatur vt decet.

Mel rosaceum benignum adhuc remedium abstergens est. Quartum est vnguentum de apio, mundificatiuum communiter dictum.

Vnguentum aureum suppurat & detergit, sicuti basilicon magnum, fortius adhuc Apostolorum; Fortissime omnium Ægyptiacum, quo parces vti debemus dum gangræna vel putredo eximia tumorem vexat, glandulâque integram corrumpit. Tunc autem immisceo ego parum basiliconis, & aquam plantaginis vel aluminosam in sufficienti quantitate. Sic enim recte corrigitur eius acrimo-

nia, & benignum renouatur.

Caro prædictorum remediorum solo vsu regeneratur; vniuersa verò spurcitia vlceris exterminata caro facile concrefcit: Poteris tamen dum prædicta nonufficiunt, parum gummi sarcocolle debito modo vlceri admouere. Vel, si mauis, parum thuris, aloës, mirrhæ, & fimilium. Emplastrum de betonica proderit, sicuti & diapalma. Cicatrix vnguento pompholigos, & albo inducetur. Aqua aluminosa, aqua etiam plantaginis idem munus complent.

Antequam ad tuguria aliave loca quadragenarijs dicata qui conualescunt, adeant, sequentia sedulo consideranda.

Primò enim tumoris schirrositas perpendēda, quæ sæpissime prouenit, dum non exactè vlcus indies excrementis repurgatur, id digitis aliquantulum comprimendo, vsquedum tota materia purulenta euellatur: nam

minimo eius derelicto residuo, deficcatur indurefcitque pars affecta fchirri confuetudine. Qui defectus ob Chirurgi etiam experti incuriam aliquando contingit, feu potius, quod fæpiùs in hoc cafu contingit, inducitur tanta durities ob nouitiorum quorũdam in re Chirurgica defidiam, qui defidiosè & cum fastidio vlcus attingunt, aut nullo modo manum operi prorfus porrigunt, fed ægrorum difpendio in horum finum emplaftora proijciunt; vel famulis in emplaftorum applicatione facilè fidunt. Quare ne hoc accidat cauendum; alioquin periculum erit recidendi, vt quotidie videmus.

Secundò vtrum egri qui conualefcunt, puro fint præditi corpore, an verò impuro & cacochimo? Si puro pauco temporis interuallo per vlcus omne venenum & inquinamentum protruditur & euacuatur: neque iterum tam facilè in morbum reincident.

Si impuro, longo tempore, vt duobus mensibus fluat vlcus, maximè si vnico tantum corpus infestatur, tuncque cacochimia purgatione minuenda conuenienti; licet non statim in initio, sed dum iudicamus effrene venenū per vlcus maiori ex parte euacuatum: nam si quod naturæ stimulo ad partium principum emunctoria protruditur, forasque per vlcus eijcitur, retro trans totam massam sanguinariam, & hepatis corpus, ad venam portæ vi attractrice medicamēti reuocetur, nouo quodam veluti inquinamento totum corpus conspurcabitur: nam cum sanguis sit corporis nutrimentum, si hic sit impurus, impurum & esto corpus. Adde quod per aortam & venam cauā de nouo excalesctas fuliginosum & venenosum excrementum cordi communitur.

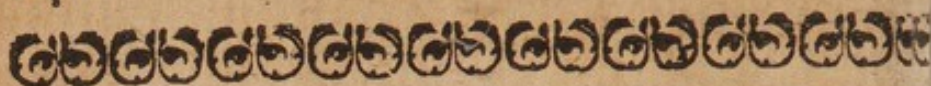
Tertiò an eger carbunculo, an bubone vel bubonibus molestatus fuit?

Nam si sit bubo qui infestabat, securius & citius venenum per amplius vasa partibus principibus inserta euacuatur, quam per anthraces, qui nullum cum partibus principibus talia possident commercium. Ideoque non cito cicatrifandi sunt, sed potius supercrecens caro alumine deprimenda, donec completè materia venenosa foras protrudetur. Verum si multi anthraces molestant, siue plures bubones, citius æger curatur quam aliter: quoniam multæ tunc viæ veneno exeunti patent; quod debet à sanitatis Chirurgo sedulo animaduerti antequam vlcera cicatrifari sinat.

Quartò videndum an æger comualescens fit macer, an pinguis. Si macer (nisi saburrata quædam præter consuetudinem, humorum colluuius impedimento sit) & biliosus est, breuiori tempore quam qui pinguis est, curationem suscipit: quoniam pingues & qui humidioris sunt temperamentis

eramenti, viscidis quibusdam hu-
moribus continuò ferè referti sunt;
quos humores vt exerere valeamus,
& vt omnes corporis anfractus extri-
entur, longo tempore vlcus aper-
um remanere necessum est.

His obseruatis exactè legibus, per-
paucos aut nullos apud Figeacenses,
Cadurcenses, & alios aliorum loco-
um incolas iterum pestifera labe re-
eritos vidimus. Quod alitèr his in
artibus accidere clarè quotidie cõs-
icimus: nam qui feligunt sanos ab
gris nullum aliud sanitatis indicium
erquirunt Chirurgiæ prorsus imme-
iores præter vlceris cicatrificationem;
ũ sub cicatrice lateat adhuc materia
urulenta vel tumor schirrus dictus:
leòque tales quadragenarij Xeno-
ochium vel pratum quotidie repe-
ant.

DE CARBUNCULO

CAPVT XIV.

SECUNDVM & praecipuum pestis symptoma carbo siue carbūculus in dictus, quia extincti carbonis similitudinem refert: carbunculus quia lapidis pretiosi ita nominati pelluciditatem praese fert, dicitur. Pruna, clauus, etiam vocatur quia vt pruna ardens vrit, & dolorem similem dolori clauis fixi generat.

Carbunculus est tumor phlegmaticus à sanguine crasso, adusto, feuerenteque promanans, cum dolore ingenti, rubore subobscuro, duritie & ardore, qui scharam cum vesiculis producit.

Carbones si magno adsint numero lethales, maximè verò dum ad vigilem perueniunt, & in anthraces con-

finunt. Vidi enim quosdam carbonibus veluti vestitos qui breui tempore strangulari ceciderunt. Alios vidimus qui duodecim carbonibus afflicti euaserunt incolumes. Verum carbones ex sua natura pessimi; quia maiori ex parte neruofas partes & magis sensibiles, præcipuè iuncturas vbi multi terminantur tendones, obsidere ambiunt; Tum quia in omni carbunculo circūposita caro ad summam peruenit inflammationem; acutissimam concitant febrem; In maximum discrimen, vitam nobis charissimam attrahunt; Dulce rursus naturæ pabulum sanguinem, in ineptum prorsus & efferum conuertunt, vt dilucidè apparet ex ampullis à feruido sanguine super scharam inductis, non secus ac si ab ipsomet igne pars affecta combureretur.

Quia sæpenumerò carbo, maximè dum in anthracem (anthrax enim est ipsemet carbo in suo statu seu

vigore) degenerat, in gangrænam definit, ideo citò curationi incumbendum.

Duo sunt scopi curatiui carbonis. Primus est, ingentem sanguinis non solū partis affectæ, sed totius corporis feruorem compescere. Cum igitur necessario sic affecti febricitent, vt rectè monet Galenus : 14. *methodi medendi, libro de atra bile & libro de tumoribus, sicuti & 2. de arte curat. ac Glaucon.* à phlebotomia, & vsu remedi-
 orum refrigerantium & corroborantium à nobis præscriptorum largam manu inchoandum : nec solū in morbi primordio, sed in augmento, statu & declinatione, ni desint vires, & adsint alui fluor, vel copiosi sudores, sanguis hauriendus. Hæc sententia contrariatur multis, maximè verò Hollerio. Sed nobis clarè suffragatur Galenus, experientia, & ratio Galen. 9. *metho.* sic loquitur.

Quibus igitur corpus ex succorum ac-

*Abundantia inhabile ad transpirationem
iam redditum, tantum caloris iam con-
gestit, ut inde iam febriat, ijs tantum
sanguinis detrahendum est, quantum vi-
res tolerant. Alioqui certè verendum est,
ne aut suffocetur aut corripatur syncope.
Et paulo post. Optimum itaque est in
huiusmodi febribus, statim non numero
dierum, sed uni virium robori attentum
esse. Quocirca non solum sexto septimoue,
sed etiam sequentibus diebus sanguis
mittendus est.*

Experientia me certiorè adhuc red-
dit. Instar omnium sit noster lania-
tor Figeacensis Coudet, cui quia su-
peruenerat copiosa hemorrhagia, etsi
quatuor anthraces ac bubo vnus qui-
bus molestabatur, perfectè fluerent,
sanguis ad libram vnam exhaustus
fuit. Pulsus autem diligenti contem-
platione, viribus ipsum præstasse de-
prehendi. Post exhaustum cacochi-
mum sanguinem breui conualuit
præfatus laniator.

Ratione etiam constat. Nam cum plenitudo sit causa feruoris, eiusque onere aggrauetur natura, necesse est: vt sublato ex parte onere, quod tanquam causa omnia aduersa naturæ: fouet, diminuatur & effectus qui est: febrilis ardor: non secus ac in lignorum strue intensè accensa contingit. Sublatis siquidem ex parte lignis ab igne, ignei caloris actiuitas valde retunditur. Homo similiter cuius vires: ob grande onus enervantur, etsi cordialibus vtatur remedijs, alimentisq; vires subito refocillantibus; constanti nunquam & intrepido cursu incedet, quin prius ponderosi oneris pars aliqua dematur.

Post & ante sanguinis missionem, remedia supradicta, maximè quæ in pauperum gratiam retulimus, sedulo administranda sunt: quoniam optima esse, singulis diebus experientia comprobamus.

Secunda indicatio seu scopus cura-

cius desumitur ab ulcere scharotico, cui remedia admouenda sunt, emollientia, suppurantia, & detergentia quæque vim habent leuitè attrahendi.

Vt hi scopi facilè & securè compleantur, schara radicitùs quamprimum fieri poterit auellenda, quotidie admouendo ferrū candens. Cautè tamē in applicatione remediorum calidorum scharæ procedendū; Quoniam violēta remedia naturam valde irritant & aggrauant; Vt aliās Figeaci prius expertus sum. Martinus namque quidam dum in medio sterni carbunculum contineret, facta prius leuiscarificatione, causticum potentiale admotum diuersis in locis fuit; Sequenti verò die inuenimus totum ferè pectus anthrace extensissimo cooperatum; quare non diu vixit æger; eodem enim secūdo die obiit. Solum Ægyptiacum à multis incautè admouetur: ab alijs aqua fortis. Ab alijs

ærugo æris. Alumen vltimum ab alijs
 quod minus periculofum inter dicta
 esse fcio. Verùm, quia cataplasma-
 ta non folum vlcus tegunt, fed partes
 inflammatas vlcus ambientes, mini-
 ma in quantitate Ægyptiacum per
 miscendum reliquis, maximè verò
 anthraces faciem, collum & partes
 cordi vicinas afficiant: nam tunc fa-
 tiùs est nullo vti Ægyptiaco, quam
 vti; quoniam quò magis carbo inflā-
 matur à violentis admotis remedijs,
 eò plus ferpit & corrodit, ambien-
 tiumque partium calor natius sta-
 tim contabescit. Nihil dico præter
 id quod non vna fed pluribus vicibus
 à me obseruatum fuit. Quod testari
 poterit Dominus Pujol Professor Me-
 dicus Cadurcensis, cuius coniux
 mortua prædicta passa est incōmoda.
 Ratio præterea mihi patrocinator.
 Quò plus autem æstus viget, vt in æf-
 tate & autumnii initio, corporaque
 calidiora sunt, eo frequentius apparēt

& infestant, ac propagantur carbones. Ergo quò magis carbo inflammabitur & irritabitur, eò plus serpens & rebellis, ac incurabilis euadet. Quare quæ calorem eius adurentem extinguunt vel saltim diminuunt, ad admouenda. Si ferro fas est uti candido, adurantur tantum partes mediæ scharæ, ne empyreuma (quod sæpè accidit dum volunt aliqui sanam partem ab insana & mortua segregare) in parte sana relinquatur; Et hoc non à tremula & imperita nouitij Chirurgi manu fieri debet (tunc enim fortius est omnino sinere) sed ab experto & perito Chirurgo, cuius opera in pestifera praxi sæpè desideratur. Si Egyptiacum admouendum, parua quantitate & urgente necessitate, quocumque tempore, frigore vigente hoc fiet. Sic.

R. Radicis althææ & liliorum ana.
 libra. semil. acetosæ & vermicularis
 ac umbilici veneris (hæc enim à me

sæpè & fæliciter experta sunt) an. m.
 j. oxilapati, cauliumve folijs seorsim
 inuoluantur radices dum coquuntur
 & herbæ, postea probè contundan-
 tur; adde axungiaë porci vnc. ij. vn-
 guenti Ægyptiaci vnc. j. misce. Exten-
 datur super solam scharam sufficiens
 quantitas.

Aliud cataplasma.

R. Basiliconis & vnguenti aposto-
 lici an. vnc. iiij. Ægyptiaci vnc. j. misce.
 Et extendatur vt dictum est; vel

R. Vnguenti aurei libra semis. vn-
 guenti apostolorum vnc. iiij. Ægyp-
 tiaci vnc. semis. misce, vt dictum est.
 Sequens satis benignum est & fortè
 linimentum, etiam vt reliqua in cata-
 plasmatis modum formandum.

R. Vnguenti aurei & apostolorum
 an. libra j. extende vt dictum est: hoc
 enim in æstate, & in infantulis, te-
 nellisque corporibus satis forte re-
 medium est, licèt æris ærugo & acetū
 minori quantitate quàm in ægyptiacā

compositionem apostolicam ingrediantur. Mel tantum ex ijs quæ ægyptiacum componunt deficit; cuius vicem nonnulla ex quibus apostolicum constat, facile complent.

Sequentia optima sunt quia sæpiùs rigente æstu experta. R. vnguenti pouleonis, dialthæ & basiliconis, ana partes æquales misce. Extendatur in tepidè, non solum super scharam: sed partes ambiètes. Sequens est optimū maximèque pauperibus conueniens.

R. semperuiuæ minoris seu vermicularis & acetosæ ana partes æquales inuoluantur caulium vel oxilapati folio; recondantur sub cineribus calidis donec solitum deponēt colorem: contundantur postea, addaturque vnguenti basiliconis vel axungiaæ porci quantum lubet; extendatur debitè vt ultimò dictum est. Ex farina etiam, xungia, butiro, & oui vitello familiare parabitur cataplasma in pauperum gratiam.

Inter emplastra diachilon commu-
ne optimum est. Ob eximias enim
eius hac in re dotes, *emplastrum celestee*
à me & meis Chirurgis superiori
anno vocatum fuit. Prima enim
vice, eius vires in me ipso appro-
baui.

Hortor omnes ne misero Palmarij,
& Paræi cataplasmate vtantur; fuligō
siquidem qua constat ex parte, inflā-
mat, aduritque partes, carbunculum
que adauget. Hunc errorem prima
vice deprehendi in ancilla cuiusdam
hospitis Figeacēsis, *Ogiè* dicti, cui Chi-
rurgus quidam é longè prospiciens,
vsum prædicti cataplasmatiss præ-
scripsit. Carbunculus ancillæ iuuenis
& sanguineæ, vigente adhuc æstu, tã
magnum suscepit incrementum vt
humerum dextrum integrum nihil
præter scharam carbūculi esse diceress;
Accersitus ego veneni irrepentis im-
petuosum decursum sedauit, ambien-
tibus partibus admouendo vnguentū

populeon, & scharæ eiusdem vnguē-
ti populeonis ac basiliconis partes
æquales. Quicquid enim dicat Holle-
rius & alij quibus assentire, donec ab
experientia victus, non sum veritus,
Ceratum Galeni de Arnoglossa non
erit inutile: nam quæ humectant &
frigefaciunt, cum habeant vim sedan-
di vniuersi corporis febrilem ardo-
rem, cur non & partis alicuius inflam-
mationem? Ergo his vtendum tan-
quam optimis & à nobis expertis de-
fensiuis: quæ autem sicca sunt & fri-
gida, vt vnguentum album, vn-
guentum de bolo non æquè resistunt
ardori, nec hunc compefcunt, vt hu-
mida & frigida quale est populeon;
pluma quidem & camphora faciliùs
ab igne aduruntur quam vermicularis
vel portulaca. Quæ enim sicca sunt
cum igne simbolifantur, leuiaque sæ-
pè sunt. Quocirca cāphora in mixtio-
nibus vsus sum: nam non solum refri-
gerat sed vt vehiculum optimum re-

media transfuehit ad cor reliquasque partes.

Sed dicet aliquis pro Paræo, fuliginem superpositam nihil attingere præter scharā. R. hoc falsum esse, quia liquida cataplasmata nunquam immota & fixa adhærent; etsi hoc verum esset adhærere, temporis progressu calor penetraret ad partes scharæ subditas.

Schara mortua tantum scarificanda: nam si profundius quam par sit ad sanguinis effusionem vsque sulcos formare desideras, pars dolore nouo afflictâ plus adhuc humoris attrahet, sicque inflammatio partis antea simplex, reduplicabitur: dolor autem & calor copiosissimè attrahunt humores. Vnde vafri spagyrici qualibet essentia calida purgatiua purgant omnes indiscriminatim.

Detergentia, incarnantia, & cicatrifiantia, tum in hoc capite, tum præcedenti satis amplè manifestata sunt.

DE MORBILLIS.

CAPVT. XV.

Orbilli sunt exanthemata ad superficiem externarum vel internarum partium erumpentia, ex subtiliori fuliginosiorive materia ortum habentia. Assimulantur pulicum moribus qui rubri vernuntur morbilla; qui nigri erumpunt pulicum morsus excedunt, & quia lentibus assimilantur, *lenticularis morbus* meritò nominatur ab Hispanis Medicis affectus hic. Venenosi vero sunt morbilla nigri, liuidi, & violacei, vt funestum exitum, dum adveniunt, expectare potius debeamus quàm salubrem. Nec mirum: nam massam sanguinariam maximo incendio flagrari, perspicuè denotant ac demonst-

trant. Fulgines prædictæ cor & pulmones plurimum infestant; quare hæc viscera morbillis sæpè teguntur, ut in corporum dissectione præterita hyeme & superiori anno, perspicuè annotauimus, clariùsque multo sequenti historia res elucescet.

Proximo antecedente mense Iulio discrimen temporum anni perpendens, & de corporum infectorum maxima diuersitate; cum alia solis uententur bubonibus, quædam carbunculis, alia, morbillis, nonnulla utrisque imò omnibus, quamplurima sine his cogitans; non alienum fore iudicauit corpus aliquod solis morbillis confectum purcatum disseccare. Vigilia itaque diei Iohannis corpus villicæ cuiusdam ad pratū euectæ (vrbs autē Tolosa iam bono & salubri statu iam acquiescit) proprijs manibus disseccare summus. Tota vitalis cauitas pestifera rositate flaua, semiplena reperta est. Cor verò, pulmones quasi immer-

& pul-
quar-
guntur
revent
rpicue
ulto ex
c
ne lu-
ni per-
foram
olis ve-
carbun-
trique
ne his
dicauit
s conf-
que di-
vulgam
losa in
nescit
am au-
era se-
rtat.
mer-

sa supernatabant. Pulmo dexter mor-
illis conspurcatus costis omnibus
superioribus & veris, vertebris, &
diaphragmati, mediantibus corpori-
us quibusdam spongiosis, similibus
exturis à nobis aliàs in alijs corpori-
us repertis, quæ pestem toti corpori
appeditabant, & serositatem flauam
eddebant, & vi caloris attrahebant,
recto copulabatur vinculo. Pulmo si-
ister serositati immerfus, cum dia-
hragmate tantum nexum habuit. Vt
erositati statum cordis offuscantiviã
exitum largirer, iuxta vertebra
musculos execu intercostales. Sca-
orienti serositati foramen occlusum
obturatum fuit: obici ego obuians
traxi substantiam quandam com-
tactam & viscosam (quæ vera pestis
at) sanguisugæ formam habentem,
et substantia hæc longitudine & la-
tudine, medium digitum adæquaue-
. Cordis inuolucro tandem disse-
o, nihil liquoris, præter naturæ ordi-

nē, in eo apparuit; cuius rei rationem
 inuestigans, cordis ardorem omnem
 humiditatem consumentem, causam
 fuisse iudicavi; dissecto postmodum
 corde & reliquis partibus nihil præ-
 ter naturam apparuit. Verum quia
 fetidam è naribus excernebat substā-
 tiam liquidam, tum quia facies car-
 bunculo molestata fuit, minimè du-
 bitavi cerebrum maximè coinquina-
 ri. Splen tumuit valdè, quatuor circi-
 ter libras ponderabat, vt oculis ipse
 perspexi. Sanguis, vt in reliquis cor-
 poribus à nobis dissectis, grumosus
 etsi adhuc tepidus, apparuit. In extri-
 ma corporis superficie morbilli qui-
 dam nigri ex parte lucidi & splendi-
 di, carbonum recentè extinctorum
 ritu, cum vno aut altero in ipso capite
 carbunculis, vt diximus, clarè præ-
 uisi sunt.

Ex hac dissectione corporis aliquā-
 tulum morbillosi satis constat, mor-
 billosa corpora plus affici & infici quā

aliqua pestis virulentia, contamina-
ta; Et ulterius in extremo infici cor-
pora quibus tumores nec maculæ
nullæ, sed summo anguntur labore, &
anguore premuntur ægri, prorsus
lucent. Ob hoc vltimum, plurimum
interest, vt qui pestiferos ægros dete-
rent & ab alijs morbofis solo visu, vt
feri hic video secernunt, sint probè
exactè tam in pestifera praxi quam
teoria versati aliter enim quamdiu
perfecta pestis cognitio expectatur,
irmone hoc, *videbimus hoc vespere,*
debimus cras, videbimus adhuc quid
ccedet, pestiferi ægri insanabiles lan-
uescent, per vicinos, vicinaque loca
pestis gradatim spatiabitur; sicque, ni-
culatus præuideat Magistratus, vni-
ersa summam & calamitosam patie-
re Respublica noxam: Nam hac per-
versa tempestate multi qui minimè
orunt multa magno cum fastu iudi-
cant, vt æstimatione quolibet in cætu
cti euadant. Nonnullos enim toto

infæuentis huius pestis curriculo vi
 dimus qui toruis & æmulis oculis non
 (dum à Magistratu vel pestiferorum
 amicis accersiti, accederemus) ægro
 vel cadauera inuisentes conspexerāt
 etsi non solùm à religiosis contube
 nalibus sed famulis nostris citius
 certius quam illis pestis cognitio elu
 cescat. *Hos ô Magistratus malè cultis*
abige viros: nam quem eheu, ad risum
 non concitabit, cæcum oculato lum
 & colores ostendere velle? siluestree
 incolas nautis & Nauarcho hidro
 graphiæ cognitionem? imbellem a
 ignauum, comptum tamē & specico
 sum à venerisque filijs peramatum
 strenuo & militanti Duci militare
 incessus & alacritates? Ac tādē hos
 qui infirmioris suæ artis principia
 rectè fortè norunt, & qui blanda ver
 borum serie, licet inertes, in omnibus
 comitijs (vt docti videantur) nocturn
 na sua studia, seu potius somnifera
 deliramenta Paracelsistica & Astro

ologica prædicant, practicãtibus actu
Medicis, medendi leges præscribere,
naturæque recondita quasi argutè
propalare audere? Eadem est morbil-
orum ac pestis curatio supra sedulò
emonstrata; sanguinis missio præ-
sentaneum remedium, non solum se-
mel, sed iterum; ter, quaterue, si res
ostulat celebranda, præhausto prius
aliquo ex supradictis remedijs à nobis
biliosorum, sanguineorumque fe-
bre ardenti molestatorum gratiam
prescriptis; quæ liberali porrigenda
manu, refrigerante clistere non negle-
cto. Nullum præstantius, vt autumo,
magisque conueniens remedium ad
ignis intensissimum ardorem cohiben-
dum, quam titionum partem auferre,
interim irrorando ignem aliquo con-
trario, vt aqua, quæ sua natura frigida
& humida ex *Galen. c. 8. libri. I. de
simplic. Medic. facult.* vi quarum quali-
tatum vis actiua ignis retūditur; nam
ariditas & caliditas ignis, frigido &

humido vincuntur. Sublata denique
ignis parte, eiusdem actiuitas refraa
gitur; quia virtus vnita, quæ fortis fru
iam dispersa, subiecto bipartito, nō
eodem pollet vigore. Ergo cum f
bris pestilens, in qua maximè appar
morbilli, fit veluti alius ignis, mater
succensa massa sanguinaria, sangui
nis missione minuēda, frigido & hu
mido irroranda; sicque deuictis pp
tredine & calore, facile domabitur
venenum ab ipsa natura; non secūss
homo circumambientibus tribus in
micis agitatus, duobus sublatis, vni
vigori facile obsistet. Dictam ratio
sepè experientia confirmaui. Fige
honesti cuiusdam ciuis Gaillardi
cti, ancilla morbillosa, nigris exaa
thematibus, copiosa menstruorum
purgatione superueniente perfecta
sanitatem nacta, breui conualuit. C
durci nutrix Domini Pujol Profess
ris Medici, nigris cooperta morbill
sanguinis missione curata euasit.

Chirurgos Bruno & Rochault in hoc
Xenodochio eadem methodo curavi,
sicuti & indies quamplurimos; Illi
nāque ter venam scindere iussi; qua-
libet vice libra vna corrupti omnino
sanguinis hauriebatur; huic repetita
fuit sanguinis missio; hora somni hor-
deato à me præscripto fœliciter vfi
sunt. Vterque, extincto feruore,
symptomatibusque sedatis, appetitu
adepto, leui purgatione diminutus
fuit. Apparentibus quibusdam mor-
billis rubris, & signis nigrorum mor-
billorum, vt maxima inquietudine,
febre ardenti, siti, vigilijs, cum vaso-
rum amplitudine, sæpè etiam mul-
tos eadē methodo curavi R. P. Phi-
lippus sacri Capucinorum Ordinis ita
sanitatem indeptus, conualuit.

Citiùs adhuc, & crebriùs dictis re-
medijs curantur qui morbillis tegun-
tur rubris: quoniam hi nō extremum
sanguinis feruorem, vt illi produnt.
Non idcirco horum proroganda cu-

ratio; quoniam cum paulatim a
 dentis febris æstu massa sanguinaria
 veluti torretur, illicò qui (veluti lignum
 quod igne aduritur quamdiu humi-
 dum radicale florescit, splendet: ex
 hausto autem integro humore in-
 gricat) ruborem præstabant, nigri-
 cant; Sicque in maximum vitæ diu-
 crimen protrahitur æger. A priuatio-
 ne enim ad habitum nõ datur regre-
 sus: vnde sanguis adustus, exuccius
 & ineptus ad nutritionem redditus
 non secus ac carbones ardentes iam
 consumpti ignis ardore, ignem am-
 plius componere nequeunt; qui
 omni radicali humore orbati; quare
 ab ignis foco, ne ignis totus extin-
 guatur auellendi. Sic similiter excen-
 dens, intensus, & præter naturam
 massæ sanguinariæ feruor, omni in-
 dustriâ, ne massa tota aduratur, re-
 mittendus.

Sileat retropungentium æmulato-
 rum cæsus, nec audeat, in hoc cassano

vilus sanguinis missionem vetare.

Sed obijcient illi sanguinis missionem non fore celebrandam, quia motus naturę tendit in cutim, ad quã, tanquam ad communem corporis sentinam transmittitur, quod naturæ noxam & damnum infert. Ergo nequaquam hauriendus sanguis ne perplexè venenum à cute iterum introrsum reuocetur; imò naturæ motus sudorificis iuuandus: quo natura enim emergit, eo ducere oportet, inquit Hippocrates.

Respondeo. Si natura criticè & solemniter aliqua euacuatione per vias humorum purgationi destinatas sese autè exonerat, nihil tunc mouendū, sed sinere oportet. At verò si symptomatica & parca sit euacuatio, qualis hæc est, quæ tantum denotat naturam à humorum feritate irritatam, multumque molestam, prorsusque impotentem quod molestissimum est & omnino alienum, commodè extrin-

secus protrudere; tunc satius erit sanguinariam massam sanguinis missione minuere, & alterantibus remediis, ut calor præter naturam extinguatur uti quam sudorificis ut communiter fit. quæ maius incendium non solum in massa sanguinaria, sed in vniuerso corpore concitant.

Quomodo quæso multum impotens natura in eiusdem cum morbo conflictu etiam sudorificis adiuta sanguinem tostum & grumosum ex reconditis venarum meatibus, diuersis obsistentibus repagulis, ad cutim reijcere valeret? Transmittitur autem aliquid tenue, quod vnâ cum cuti quam afficit. drach. j. rarò adæquatur vel ponderat.

Cum igitur non aliter quam sanguinis missione queat euacuari sanguis ille, nullatenus phlebotomia proroganda. Valentia Hispaniarum dum biennio praxim Medicam fecit fem, hac methodo Medicos omnes

istius tractus morbum lenticularem
 fælicitèr profligare solitos fuisse, ob-
 seruavi. In Castella tamen, vt Salamã-
 ticæ & Madriti, compluti, alijsque in
 locis, quibus etiam biennio vel trien-
 nio praxim Medicã excercui, ordina-
 rio modo cardiacis diaphoreticis, mi-
 nori cum fructu Medici istorum lo-
 corum morbilenticularis curationem
 aggrediuntur. Verùm, etsi vtrorum-
 que sententiam sepènumerò in pra-
 xim deduxerim, valentinorum partes
 tueri non sum veritus: Et maximè his
 duobus annis, quibus contra pestem
 morborum omnium compendium
 oppugno:

Extrinfecùs admouenda epithe-
 mata. Cucurbitulæ cum scarificatio-
 ne spatulis affigendæ, maximè si do-
 lor adsit capitis, vt à corde, pulmonibus
 & cerebro venenum euellatur,
 isque solamen & refrigerium libe-
 riori transpiratione & respiratione,
 largiatur. Sed de cucurbitularum ap-

plicatione nullus debet fieri sermo
nisi post largam phlebotomiam, præ-
cipuè autem si corpus sit plethoricū;
vt monet Galen. *libello de hirudinibus*,
cucurbitula, reuulsione, & scarificatione.

DE DOLORE capitis.

CAPVT XVI.

NON rarò vehementia
grauiaque accidentia pe-
sti superuenientia, natu-
ræ maius negotium in-
ducunt, quam ipsa pa-
thognomonica superius relata; quæ
quamuis æterna fere sæuitia miseros
ægros contorqueant, non tamen to-
tius curationis scopum tam frequen-
ter ad se alliciunt, vt hæc quæ immanni
morbo de nouo adueniunt, quæque

non rarò maximum vitæ discrimen
portendunt. Quæ ita infestant simp-
tomata nobis enucleantur, dum ani-
males, vitales, naturalesque actiones,
vel ex his aliquas maximè vitiari cõ-
picimus. Quarè quæ calamitosum
minantur exitum, vniuersarum facul-
tatum vires eneruando, hîc vna cum
remedijs quæ omni renixu ipforum
ferocitatem arcere valebunt, enume-
rare conabor.

Dolor capitis, qui plerumque ve-
tat, vt plurimum per sympathiam vis-
cerum contingit, dum sursum mor-
laces, subtilissimi, ac fulginosi ele-
uantur vapores qui acerrimum &
inordacissimum inducunt dolorem.
Continuò siquidem perdurante san-
guinis feruore, quod acre & biliosum
& subtile & fulginosum supernatat,
sursum per venas iugulares internas,
perque quatuor sinus qui in cerebri
anteriore parte finiuntur, euehitur,
indidem effusum cerebrum eiusque.

ventriculos, & membranas duas statim irrorat, maximosque tandem dolores ac cruciatus parit. Idem accidit dum tetri, & acres vapores à stomacho ad cerebrum trāsmittuntur. Vt ut sit, semper ferè quod eleuatur biliosum vel sanguineum horum naturam redolens, est; sæpius tamen biliosum; vt pungens & insignis dolor, tum viscerum ardor, demonstrat. Locus in quo humor subtilis & serosus eleuatus continetur, sunt ventriculi anteriores cerebri (non quod in his dolorem fieri æstimem, cum cerebrum sensu careat) vt vidi, proprijsq; manibus tetigi, dum anatomico ritu caluariam cuiusdam Damisellæ post eius obitum, scindere curauit. Sed dolor tandem in hac Damisella factus fuit Idiopaticus, ob parotidis viciniā qua ægra vigil decumbens, perpetuo cruciari visa est; tum quia signa idiopatici doloris (quorum præcipuum est doloris assiduitas) aderant.

Præsumptis & præiniectis remedijs huic rei congruis, etiam carbone vel bubone præfente, phlebotomia tamen celebranda post partis affectæ perfectam cognitionem; vt vena brachij lateris partem affectam siue viscus, aliamue partem inflammata continentis prosperè ac tutè referanda seligatur. Si solius stomachi vitio accidat dolor, vomitorium benignū infra præscribendum potius hauriendum, quam scindenda vena. Deinde stomachus corroborandus astringentibus refrigerantibus, vt cidoniorum syrupo, syrupo de agresta, de cichorio & similibus; corallo etiam rubro præparato ad pondus drach. j. cum iusculo alterato refrigerantibus herbis assumpto, stomachus corroboratur, vaporumque continuus ascensus cohibetur.

Si aperienda sit vena, cautè clister præiniiciendus, vt dixi; quoniam solius ænematis iniectioe dolor capi-

tis sæpissimè sedatur. Hora somni cli-
 fter refrigerans utilis erit. Alius libe-
 ra, arte vel natura, feruetur. Tumore
 præfente dolore capitis citiùs aperiē-
 dus, ne vniuersi veneni raptus sursum
 fiat, imò vt eius portio per tumorem
 exiliat perforatum; altera pars per se-
 cessum vi debitæ excrementorum
 euacuationis. Remedia pauperum, li-
 quida præfertim optima sunt hac ir-
 re. Hordeatum à nobis præscriptum
 excellens remedium est. Nam som-
 num qui sæpè dolorem sedat concii-
 liat, viscera inflāmata refrigerat, hu-
 moram acrimoniam & mordacitatē
 mulcet & obtundit, febrim remittit,
 putredinem arcet, corpusque nutrit.
 Si æger sit macer, biliosusque, egeat
 que frugaliore victu, hordeato doctissi-
 simi domini Queirats Regij in facull-
 tate Medica professoris meritissimii,
 nutriatur. Eximius enim vir sicuti dicitur
 febribus pestilentibus egregiè, licet
 gallico idiomate in conciuium suoriū

gratiam, differuit, ita & hoc victus & remedij vicem gerens hordeatum, cū iusculo & non cum aqua, vt communiter fit, fieri vtilissimè præcipit. Ego siquidem cordis æstu vel vigilia infestante semper croci momentum hordeatis permisceo, vt fursum hac ala faciliùs capessere valeat.

De vigilijs, & delirio.

Vigiliæ quæ à spirituum animalium ardore, vel siccitate procedunt capitis dolorem cōsequuntur vt plurimum. Delirium similiter superuenit ardore adaucto. Vt hæc accidentia depellantur, sicuti & ipsemet capitis dolor: quæ somnum conciliant præscribenda. Refrigerantes herbæ sepè à nobis cōmemoratae profunt, vt reliqua doloris capitis remedia.

Potus somnum concilians.

R. syrapi de papauere vnc. j. aquarum borraginis, acetosæ, & endiuia an. vn. .semis. succi limonum momentum, diamargarit. frigidi scrup. j. cum cam-

phoræ gran. ij. misce : capiat horæ
somnia, vel.

Recipe emulsionem drach. j. feminiss
papaveris in aqua acetosæ extractam
syrupi de papauere vnci semis. deco-
cti lactucæ cum momento vini quan-
tum sufficit, confectio. de hyacin-
tho & diamarg. frigidi an. scrup. j. mis-
ce, capiat hora somni.

Pauperes vtantur decocto lactucæ,
endiuiæ, portulacæ, acetosæ, vel om-
nium penuria decocto vnius, vel suc-
co multo fortiori cum vini momen-
to. Nihil enim præstantius ad concii-
liandum somnum ipsa lactuca intus
& extrâ debitè administrata. Potio
supradicta de tamarindis vtilissima
est, sicuti & oxieratū lautè propina-
tum; cuius solo vsu intus & extra pec-
multi à delirio, vigilijs, & capitis do-
lore sanati sunt. Omnium instar sit pi-
stor quidam, cui, cum in hoc Xenoo-
dochio insaniret, oxieratum ad san-
tietatem cōcessi; caput ei lotum fuit

futurarum frictionibus præpositis. Euomuit bis, nihil loquebatur, sed durante embrochatione facta ex oxocrato risu satis prolixo concitatus, iocari cæpit; reliquam noctem profundo somno consumens, sociorum suorum consilio sequenti manè me inuiserat, gratias agens pro præteritæ noctis erga ipsum vigilantia; etsi ipse sui delirij prorsus immemor esset.

Decoctio duarum vel trium ad libitum, drachmarum seminis papaue-
ris vel. hyosciami, cum vnc. j. corticis eiusdem, in modum embrocationis cū guttis aliquot aceti, admota somnum perfectè prouocat; Sicuti unguentum populeon lotum aqua rosatum, in frōtalis modum applicatum; tempora tamen & nares prius hoc induci debent: hoc solo cum clisteris iniectione emollientis, à suo delirio liberata fuit filia Alamel spagyrici Figeacensis; dicta tamen remedia à me præscripta fuere & non à spagyrico.

Pro ditioribus.

R. aquæ rosarum vnc. vj. olei rosarum
vnc. ij. aceti vnc. semis. succi lactucæ
vnc. j. vel decocti eiusdem vnc. iij. mis-
ce fiat oxirrodinum quo caput circa
futuras irrorabitur, vnguibus semper
futuras perfricando.

Pillulæ Nicolai (quas Bauderonus
pillulas de Cynoglossò Domini Me-
su vocat) scrupuli vnius quantitate
deuorata somnum consiliant, vt nom-
solum in hoc casu expertus sum, sed
biennio in Xenodochio Valentino, im-
quo nullū aliud vigilia infestatis ex-
hibetur remedium somniferum: quo-
niam expertum. Humores autem se-
rosi & tenues prædictos affectus ge-
nerantes vi pillularum inspissantur, &
refrigerantur, atque ita inepti ad motum
fiunt. Lactuca eosdem effectus inclu-
dit. Cucurbitulæ cum scarificatione
spatulis admotæ prædictis affectibus
sæpè medetur; præsumatur attamen
refrigerans aliquod remedium.

De syncope, lipothimia, & similibus.

Quoniam in his calidis affectibus spiritus dissipantur, humidum radicale facultatum omnium fulcrum firmum exhauritur, calorque natiuus ob alimenti penuriam marcescit, lipothimiæ, syncope, tenebrosæ vertigines, tremor, & consimilia superueniunt accidentia, quibus non rarò mors neçtitur, citissimæ actionis remedia ad omnes spiritus restaurandos & recreandos, dum cordi, naribus, temporibusque admouentur, vel dum per os assumuntur, inuenienda. Præcipuum inter alia est vinum fragrans defatigatis corporibus proficuum; quod citissimè partibus & spiritibus nostri corporis, ob eius cognatam & ingenitam familiaritatem, tum ob substantiæ tenuitatem, quam subita utcumque sequitur transmutatio, assimilatur. Ita Gal. 3. de temperamen. *Vinum verò inquit omnium minimo, assimilari poterit, ubi prius in instru-*

mentis coctionis manserit aliquandiu: In quibus antequam demutatum sit, fieri non potest ut animalis corporis sit nutrimentum. Verum, quia prædicta symptomata non ob dissipatos tantum spiritus & humores contingunt, sed ob eximium spirituum & partium corporis feruorem, vino permiscebitur liquor aliquis ipsum temperans. ut, cape vini aquæ rosarum, & acetosæ an. partes æquales. Sic enim suavior & securior propinabitur potio. Cochlear vnum sequentis liquoris assumptum proderit: sicuti & adnotus liquor regionii cordis, naribus, temporibus & fronti.

R. Vini fragrantis & aquæ rosarum an. partes æquales diamargaritonis frigidi drach. j. cinamomi totidem, camphoræ grana. vj. aceti rosacei parum, misce capiat ut dictum est.

Defectu aquæ rosarum poterunt infundi vino rosæ, flos violarum, & parum santali citrini leuiter conquassati.

Præcedētia symptomata sæpè con-
comitatur sitis, quæ est appetitus fri-
gidi & humidi in ventriculi orificio
excitatus, à siccitate vel ardore di-
manans. Sitis extinguetur ablatione
causæ, quam lingua ipsa subito affig-
nabit: nam lingua lotium est ex Hip-
pocrate, quoniam interioris status
corporis non secùs ac vrina, signum
est certissimum: Et meritò, cum ea-
dem tunica qua cum visceribus com-
municat tegantur os, larinx, æso-
phagus, ventriculus, & ipsæ adhuc
venæ mediātibus quibus viscera con-
tingit. Quare nō secùs ac vrina colo-
rem mutat ratione humorum prædo-
minantium: nam vapores sursum
transmissi facilè in lingua spongiosa
consistunt: vnde vapores mediocriter
sicci & acres & in parua quantitate
eleuati linguæ ariditatem pariunt; si
copiosi sint prædicti vapores, valdè
sicci & calidi, asperitatem cum nigre-

dine, aliquando inflammationem; Acrimonia & ariditate vrgentibus, fissuræ & vlcera gignuntur. Vapores tandem crudi, crassi & lenti sursum immissi, lentores circa dentes, linguam & palatum generant. Prædicta accidentia frigefactionem, humectationem & abstersionem indicant. Quis scopi sequenti complentur ablutione. R. hordei integri pugil. ij. lactucæ manip. j. decoquantur vt decet: decocto adde parum aceti. Ablue sæpe os hoc decocto. Epotum etiam maximè conducit. Si impensius adhuc humectare desideras adde sacchari candi & mucilaginis seminis psillij an. parum. Vell cum lactuca bulliat momentum liquiritiæ. Quæ vltima saccharum candidum & liquiritia, sicuti & hordeum multum pulmonibus proderunt; quia semper in peste affectis molestantur, eorumque ac cordis ingens feruor stim concitat.

De Angina.

Sæpè sæpiùs, ob sanguinis & humorum incendium vapores acres & æstuentes ad fauces vsque eleuantur, qui ibidem inflammationem & exco-riationem, vsque ad sanguinis per os excretionem, inducunt. Hic autem affectus sæpè breui interuallo ægros perimit; quoniam febris ardens existens, vi respirationis magnum exoptat refrigerium; quod tamen ob impeditam respirationem minimè compleri perspicimus. Vniuersalibus remedijs, vt sanguinis missione & alijs, præpositis, sicuti & cucurbitulis, sequens decoctio pro gargarismate proderit: vt testari potest Helena quædã decani Figeacensis ancilla; quæ acilè huius remedij auxilio sana euasit.

. sanguinariæ & plantaginis an. ma-
ip. j. rosarum rubrarum & hordei
n. pugil. ij. liquiritiæ momentum.
iat decoctio, in vsum ægri seruanda;
argariset sæpè.

De Hemorrhagia.

Hæmorrhagia (ob impetuosum ferru-
 uidi & acris humoris occursum, quæ
 in exiles narium venulas ruit) pesti-
 corruptis sæpè superuenit. Hæc euacua-
 tio non statim cohibenda, si ægee-
 eam tolerare valet; nam perfecta &
 liberali hæmorrhagia quâ plurimi ad
 iuti, completam sanitatem consequu-
 ti sunt. Eam tamen extra modum, &
 naturæ tolerantiam ac ordinem infre-
 stantem cohibere debemus.

Duobus modis cohibetur hæmorrhagia.
 Primò reuellentibus; vt sanguinis
 missione facta secundum rectitudinem
 lateris naris fluentis siue excernentis
 sanguinem; Sic enim multis repentè
 cohibetur sanguis optemus fluens, per
 ablatium sanguinem cacochimum venarum
 brachij. Cuiusmodi etiam ceruici cum
 scarificatione admotis sistitur non rarò
 hæmorrhagia.

Secundò cohibetur repellentibus

vt pannis lineis oxicato imbutis, de-
inde collo & fronti admotis & anne-
xis. Oxicato miscebitur bolus ad li-
bitum; vel fiat decoctio ex plantagi-
ne, malicorio, rosis, quercus cortice
sanguinaria, & similibus, cui deco-
ctioni parum aceti permiscebitur.
Plantago & reliqua post decoctionis
ablationem, probè contendantur ad-
moueanturque naribus in modum
cataplasmatum. Potus sequēs valēs est.
R. trochiscorum de spodio, coralli ru-
bri præparati & boli armeni an. scrup.
j. diamargaritonis frigidi scrup. semis.
decocti rosarum, plantaginis & san-
guinariæ vnc. iij. succi stercoris asini
ni & vini an. vnc. j. misce fiat potus,
quem hauriet hora commoda longe
à pastu.

Solo plantaginis, sanguinariæ &
rosarum decocto vtantur pauperes.
Verum solius plantaginis decocto sæ-
pè cohibui innumeras euacuationes
magnas: quod non negabit Dyoni-

fius Ultanus, filius Medici HIBERNI,
quem semi-mortuū Valētiæ curavi.

Elapsis diebus à vigilatoribus xenodochij, secundum consuetudinem à me præscriptam, post cænam accitus, ad aulam viris pestiferis destinatus accessi ; gradum directè versus Ioannem Laporte hæmorrhagia laborantem feci ; quem, statim latronem vocavi, ipsumque furti accusavi, asperisque verbis asserere volui ipsum viginti nummos aureos è quodam contubernali suo surripuisse. Ipse iuramentis facinus negans, timore & verecundia statim commotus, ab hæmorrhagia liberatus, conualuit. Timor autem & verecundia sanguinem ad corporis penetralia, atque recessus confestim alliciunt. Huic integrum oxicrati haustū largitus sum ; & quia adolescens sanguineus vigesimum secundum agens annum, venam ipsi cedere præcautionis & curationis ergo, non fui oblitus. Subitæ tamen cu-

rationis causam percontatus ex Chi-
rurgis vnus Augustinus Lalayffe: ipsi
rei rationem, vt iam explicui, enu-
cleauit. Quarè ne mirentur stupidi
& rudioris, imò ruralis farinæ viri, si
ægri leniter, vel asperè alloquatur
Medicus; qui solus naturæ arcana re-
uelare valet, quique quæ ægro con-
gruunt verbo, vel opera complet.
Vnde multa quotidie, veluti miracu-
la naturæ à Medicis Philosophis enu-
cleantur, quæ à Medicinæ Osoribus,
Saturninis nequaquam elucescent,
quin prius ipsorum capita quinta-
ssentia mille linguarum phænicum,
in vacuo vt spatij imaginarijs (quod
nim vacuo ipsorum capiti congruit
lexiterium, vt arctiorem contrahat
empathiam & proprietatem, neces-
sariò in vacuo præparandum) præpa-
rata, irrorentur.

DE SOMNO
profundo.

CAPVT. XVII.

SOMNVS profundus & extra terminum longus vitiosus est. Somnus enim & vigilia vtraque, si modum exceſſerint, malum. Ex *aphorif. 3. lib. 2.* Quare quamprimum discutiendus à pestiferis, quibus non leuem noxam sæpenumerò infert dum diu, noctuque consopiti decumbunt. Insuetus hic sopor originem trahit à crassis frigidisque vaporibus aliquantulumque viscosis in cerebrum irruentibus, ibidemque intempestiori cerebri algore coadunatis & compactis. Porro interceptis spirituum animalium vijs & meatibus, natiuum

eorūdem effluxus & disseminatio ad
 vniuersas corporis partes, quominus
 motu & sensu fulcitæ agerent, co-
 hibetur. Omnis posteaquam calor
 vis in antrosos viscerum meatus se-
 cernitur, ibidemque natiuo & præ-
 ter naturam caloribus recumbenti-
 bus illo paulatim suffocato, vniuersæ
 vires prostratæ huius vigore vanes-
 cunt; sicque non rarò vsque ad mor-
 tem atrocissimum virus, quòd natu-
 ræ impetu nequeat excludi, insidiosè
 atitat. Sequentibus igitur, ne mors
 opprimat ægros, remedijs aliquan-
 tulum acribus & reuellentibus prius
 utendum, deinde particularibus &
 opicis.

Rutæ, centaury minoris an. manip.
 origani, pulegij, & camomillæ an.
 manip. semis, furfuris macri pugil. ij.
 decoquantur sufficienter. Decocti
 cape quantum lubet; dissolue bene-
 dictæ vnc. j. hieræ picræ vnc. semis.
 mellis anthosati & mercurialis an.

vnc. j. semis. olei rutacei & violacei
 an. vnc. j. sacchari rubri totidem, vi
 tellos ouorum num. ij. salis parum
 misce, fiat clister iniiciendus hor
 commodiori.

Cucurbitulæ cum profunda scarr
 ficatione, etiam iteratæ proderunt
 Veficatoria ceruici & spatulis sim
 mora applicanda; quæ valentior
 reddetur si diachilonis cum gummi
 parum adnectes: nam sic tenaciu
 veficatoria hærebunt, nec venas iu
 gulares semota è loco (quod sæp
 fit) excoriabunt & accendent. Ni
 cociani vulgò tabac puluis, sicuti &
 ellebori, præcipuè albi, naribus im
 flatus, ægros non rarò suscitatur. Suc
 cus maioranæ & betæ eandem obti
 nent facultatem; maioranæ essentia
 quia subtilior succo citiùs ad cerebrum
 irrepit; Sicuti & acetum cum aqua
 ardente seu vitæ addendo piperni
 bene triti modicum pauperibus pro
 dest; locupletibus etiam auaris, tre
 mulaqu

mulaque manu crumenam refe-
cantibus. Hi equidem auaritia la-
queati & irretiti, fame & remedio-
rum inopia non rarò moriuntur;
Malè ergo vulgus iners Medicos
culpat.

Quæ ab egro assumuntur tenuia sũto,
siue potus, siue victus, siue remedia.

Sanguis, si fas est, hauriendus;
Verum, rarò sanguinis missioni da-
tur locus; nam ægri veluti immobi-
les iacent.

De surditate & suffusione.

Sæpissimè prædictum affectum sur-
ditas & suffusio consequuntur: vidi
nim quamplurimos cæcos & luscos
uius luis vigore factos. Vidi etiam
& mutos. Eandem cum præceden-
ti affectu curationem requirunt. Col-
rium hoc oculis sæpè profuit.

R. Aquarum rosarum, fæniculi &
ellidis an. vnc. ij. tuthiæ præparatæ
crup. j. semis. misce. Lauetur sæpè
oculus, qui tunc recludetur.

Sequens remedium pro suffusione
mihi tanquam optimum, & singulare
communicatum fuit Salamanticæ
anno 1622. à quodam Professore Me-
dico; quod & ego expertus sum.

R. Tuthiæ præparatæ vnc. ij. olei
communis, aceti, & aquæ vitæ am-
partes æquales; in mortario ad mellis
spissitudinem subigantur: cum plu-
ma hoc liquore intincta humectetur
oculus. Visus namque aciem acutio-
rem reddit.

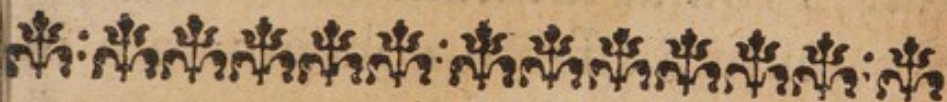
De Aphonia.

Muti & balbutientes gargarismo ex
calidis plantis parato, post prædicto-
rum vniuersalium remediorum vsum
vtatur. Satis fæliciter decocto vton-
fæniculi, sicuti & calaminthæ, quod
sæpè os abluetur. Sublingues venæ
aperiendæ.

Masticatoria.

R. Piperis pyrethri & nicotiani am-
drach. j. macis drach. semis. trita ex-
cipiantur mastiche; formentur orbii-

culi masticandi, vel sub lingua longo tempore detinendi, donec maxime putridæ, aliquando viscosæ pituitæ partem expuet æger.

*DE VOMITV,
& alui profluvio.*

CAPVT XVIII.

INTER atrocissima pestis accidentia vomitus annumeratur; qui mirū in modum laboriosus vniuersā corporis æconomiā subuertit, vt vitæ discrimen, quam prosperæ incolumitatis tutissimum potiùs portēdat exitum: & hoc, quia officium ventriculi adeo sensibile ensetur, vt Medicorum torrenti eius effectus cardiaca passio siue cardialgia

ob similitudinem quam cum cordis; obnoxio seruat: tū, quia ipsum cor ob huius affectus consortium non leuiter labefactari in dies videmus, dicitur. Prouida multum natura neruosam texturā affabrè concinnatam in ventriculi orificio fabricauit, vt animal, dum fame premitur, hac illac naturæ impetu ruens, pabulum quod saginari valeat, acquirere cogatur; quo tandem indepto acquiescit. Deprouata hac textura aliquo mordaci & maligno humore, aut cum in tota ventriculi conuexitate, aliquis viscidus, falsus, & prauus humor impactus hæret, non solum animal appetere sistit: Sed facultatis expultricis insultantis subsidio quod in ventriculi cavitare complectitur, per conuenientia loca delere statim compellitur. Per superna autem si humor leuis sit, vt bilis & pituita; per inferna verò si grauis, vt melancholia, sæpè etiam & prædictimet ipsi humores:

leues : Tuncque diarrhæa siue alui fluor succedit; Aliquando lienteria, dum maximè interna tunica ventriculi & intestinorum leuigatur & laxatur.

Si facilè tolerant ægri, non statim nec vomitus, nec alui fluor sistendus; modum tamen excedentes, cohibendi. Si symptomaticus sit vomitus molestans (qui talis est dum à corpore ad stomachū portio exigua pruriētis humoris depellitur, vel quando prostrata natura, quod tunicæ internæ ventriculi impactum infestat, quibusdam conatibus vt expellat, insurgit) auxilium vt impertias naturæ leui vomitorio quod impactum includitur, eradicetur. Vt

R. Aquæ tepidæ salitæ scutellam, cui addes guttulas aliquot olei, hoc epoto supinus ad horæ quadrantem decumbe; Postea digito vel pluma oleo imbuta in gulam immissa prouocetur vomitus.

Rob cydoniorum bis in die sumptum sepe alui fluorem & vomitum sistit. Item sequens.

R. Rob cydoniorum, vel syrupi de rosas rubris vnc. ij. coralli rubri præparati drach. j. aquæ morsus diaboli & vini austeri an. vnc. j. semis. misceat capiat hora commoda longè à pastu.

Succus acetosæ sumptus cohibet euacuationes maximè acres, & hoc præcipuè quia statim penetrando humoris acrimoniam contundit. Succus lactucæ cum aceti momento easdem habet vires. Drachma vna mastiche cum oui vitello deuorata, mirifice omnem impetum humorum sedat. Opiata pauperum à nobis præscripta cum oxicroto sumpta optimè cohibet fluxus. Vinum absinthiacum (m premat febris) optimum est remedium.

Emplastrum de mastiche sequenti modo paratum & stomacho seu ventriculi orificio admotum, ibique do

nec sponte decidet sistens egregiè vomitum cohibet.

R. Masticis quantum sufficit, ad masticis perfectam contritionem adde guttas aquæ in principio, vt faciliùs teratur; pulveri demum insperge guttas aliquot aquæ vitæ; pistillo subige omnia, & fiat emplastrum paruum vel magnum, vt res postulabit. Sequens vnguentum sæpissimè à me expertum fuit, dum reliqua dicta deessent.

R. Olei cydoniorum, mastichini & de absinthio an. vnc. ij. olei rosarum vnc. j. macis, mastiches, an. drach. semis. coralli rubri præparati drach. j. rosarum rubrarum drach. ij. ceræ quantum sufficit, fiat vnguentum quo sæpè stomachus inducetur: vel extendatur liberaliter super pannum lineum qui ventriculo deinceps applicabitur.

De dolore Colico.

Dum stercora, vel humores lenti

& viscerum per inferna eijci nequeunt; tunc lenientibus & purgantibus; deinde carminantibus vicissim cœnematibus vti pro consuetudine solemus. Clister autem ex vino tepido gariophyllato iniectus, mirificè prodest vt sepissimè in memetipso & alijs expertus sum.

De Dyssenteria.

Vera dyssenteria, quæ est intestinorum vlcus ab acris, & falsis alij quando humoribus à toto corpore vel parte fluentibus ad intestina ortū, nō rarò pestiferis molestiā infert: Humores acres & calidi prius contemperandi & euacuandi sunt, quam cruentus fluor cohibendus. Sic enim liberaliùs venenum vndequaque excerptum, ad intestina, tanquam acuminus periculosum receptaculū aduehi queat, vt per podicem excernatur. Fluat ergò per aliquod tempus etiamsi aliquantulum infestet dyssenteria, contemperando tamen humo-

res assiduo frigidorū & humidorum
vfu, vt herbis à nobis præscriptis sæ-
pè, hordeato, oxicato & similibus.
Inijciendus etiam in dies clister de-
tergens vlcus & leniens dolorem, &
in minori quantitate quam alij cliste-
res, ne aggrauata onere natura sta-
tim ad eius expulsionem insurgat.

R. decocti hordei & camomille quan-
tum sufficit, vt vnc. x. sacchari rubri
vnc. j. oua integra duo, misce fiat cli-
ster inijciendus hora commoda. Vel si
purgare mauis.

R. Syrupi de cichorio rheo duplicato
vnc. ij. fyrupi rosati laxatiui vnc. j. se-
mis. diacatholiconis vnc. semis. aquæ
acetosæ & vini quod sufficit fiat po-
tio purgatiua, sumenda manè cum
regimine; Benigna autem purgatio-
ne satis prosperè euacuantur humo-
res ad exitum prompti; quales sunt
qui dyssétericis ad intestina cōfluunt.

De sudore.

Sudores aliquando erumpunt sæ-

tidi, qui copiosam humorum pra-
uorum coaceruationem in corpore
factam denotant. Quare clysteribus
purgantibus & carminantibus, leui-
ue purgatione, si fas sit, causa mor-
bifica minuenda. Deinde verò sudor-
es copiosè ciendi, si non dum cessa-
uerint vi purgationis, aqua scabiosæ
vlmariaë, & similibus, cum drach. j
mithridatij

Si ob debilitatem facultatis retem-
trici (vt sæpè fit) sudor cietur, cor-
roborandus æger cardiacis remedijs
Sudor inquietudines compescēs opp-
timus, veluti contrarius è contra
Sudor ob nimium calorem superue-
niens, vsu frigidorum assumptorum
& oxicrati, siue potius aceti puri im-
terius assumpti & exterius admo-
sedandus.

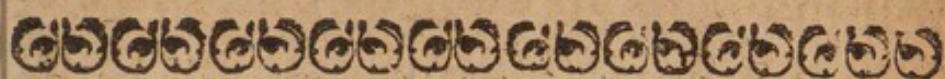
*De menstruis purgationibus
retentis.*

Si menstrua defunt, prouocandæ
nam multas vidimus fæminas solle

menstruorum aduentu à peste libera-
ri. Ciceres igitur rubri (nam vt plu-
rimum ab obstructione in venis facta
menstruorum defectus oritur) cum
iufculo decoquantur , capiant iufcu-
lum : Clifteria iniiciantur , ex parte
histerica. Ad menftrua cienda & ad
sudores prouocandos , valent aqua
vlmariaë , fcabiofaë , fcordij , cardui be-
nedicti , & artemifiaë ; imò & drach.
femis. vel fcrupuli duo falis artemi-
fiaë , cum his aquis , vel ex his aliqua
citius adhuc prouocat menftrua &
sudores. Verum , vt diximus , his
parcè vtendum quoniã quamvis hoc
miraculum miraculorum Saturnino-
rum fal artemifiaë (etfi familiaritate
totius fubftantiaë matrici medeatur
affectaë) vim habeat excludendi fu-
dores , bubones , anthraces , mor-
billos , & menftruas purgationes , vt
vidi ; non propterea æquè benè imò
aliquando citius , definunt ægri mori ,
ac fi nullum ex prædictis fimptoma-

tibus prorsus ab interno corpore excerneretur. Quare rarissimè vtor, nisi foemineum corpus sit pingue, laxum & sine magna febre.

Oenematum rutaceorum vsus optimus erit. Inguinibus, maximè si bubones ea possident loca cucurbitulæ admouendæ, vesicatoria sub bubone, si adsit, applicanda. Non solum menstrua, sed hæmorrhoides, & hæmorrhagia secundum consuetudinem prouocentur.

METHODVS DO-

mos & suppellectilia

suffumigandi.

CAPVT XIX.

Si sit vllum remedium vt pestis exterminetur idoneum, est debita & exquisita methodus, quâ quod pestis fomiti pertinaciter adhæret virulentum, omni studio & arte deletur. Quare quæ iugiter in hoc casu præstantiora fuisse hæcenus approbaram, subscribam.

Supponēdū prius omnia medicamēta pestis sequitiā sedantia, (in hoc scilicet casu) hanc suam obtinere virtutē tri duarum ex quatuor primis qualitatibus; Caloris scilicet, & frigoris: Cū

autem pestis immediatus fomes, imò
 ipsamet, sit viscida quædam aura, quæ
 porosis, laxis, spongiosisque corpori-
 bus impingitur, remedijs oppugnan-
 tem vim habentibus delenda. Atqui
 quæ in calore & frigore excessum cõ-
 monstrant sunt talia: quoniam frigus
 excellens calorem putredinosum ve-
 luti enecat, & suffocat; Quod etiam
 calido præpollet temperamêto, quo
 viscosum & putredinosum adnecti-
 tur fomiti non suffocat, vt frigus; Sed
 extenuat, consumit, ac digerit.

Notandum præterea prædicta rec-
 media actu esse talia, vel potestate.

Quæ actu calida vel frigida dicuntur
suffitus naturalis nomine gaudent
 Talia sunt calor ignis & Solis; algidus
 rapidusque aquilonaris ventus, gelu-
 grando, nix, & similia; quorum admi-
 niculo non solum vrbis plateæ, sed
 omni lutofo, & fimoso inquiname-
 to exemptę, ædiumque conuexitate
 facilè ab omni spurcitia vindicantur

sed ædificiorum concauæ partes, & quæ ædibus includuntur, si æquè paterent, sine arte vlla maiori ab omni peste naturali, (de peste, flagello Dei non loquor) maximè contagiosa, purgarentur.

Potestate dicitur aliquid tale, quod non est adhuc tale quod dicitur; sed potest esse: vt arsenicum dicitur calidum potentia; quia quamvis adhuc non calefacit, assumptum tamen à nostro natiuo calore eius ardor suscitatur; tuncque non solum calorem inducit mediocrem, sed vlteriùs adurit. Ex calidis corporibus potentia & actu fiunt suffitus; Ex frigidis autem potestate rarissimè.

Mihi magis familiaria, & ad suffitus constructionem idonea, sunt sulphur, auripigmentum & cinnabari; Sulphur tamen vt plurimum præsentaneum fuisse comprobauimus experientia, & ratione firmabimus sequenti. Pestilens vapor viscosus & veluti

oleaginosus, parietibus, lignorum rimis & poris, alijsque rebus quæ ædibus infectis includuntur, semel impactus, illinc nisi vi alicuius remedij viscosam auram subtiliantis, incidentis, attrahentis, deficcantis, consumētis, in profundumque penetrantis, neutiquam eradicari potest. Atqui solum sulphur inter omnia præcipuè his encomijs censetur dotatum, vili etiam prætio venditur, vbique etiam inuenitur. Ergo solum & hoc est, quod præcipuè pestiferam luem ædibus, suppellectilibusque impactam dissipare, consumere, & annihilare valet. Construitur sequenti ordine suffumigium.

Omnia quæ in infectis ædibus includuntur, vulcano sacrificentur. Quæ alicuius sunt valoris pestique obnoxia, vt linosa, lanosa & quæ spongiosas sunt, hisque consimilia; si fieri potest lixiuio facto ex farmetorum & quercus cinere, addendo parum aluminis;

si sordes pertinaciter adhærent, lauē-
tur. Tegumenta tamen, quæque hir-
suta sunt & spissa feruenti aqua in
qua aluminis portio dissoluetur mun-
danda. Calcem aliqui aquæ non de-
dignantur immergere; Verum vi cal-
cis, quæ speciosa sunt illicò veluti se-
mitrita dilaniantur; quia vnico solius
calcis pertinaci adhæsu quæ linosa &
lanosa sunt, non rarò comburuntur.
Multitium, vndula, scutulatæ vestes
& sericosæ, collaria, & alia quæ fibro-
sa, hirsuta, minimèque tomentosa
sunt, & in quibus viscosum venenum
statitare nequit, nullo contaminanda
lauacro, sed furno remisse calido pur-
ganda; vel igni, vel solaribus radijs,
vel frigidissimo aëri aliquo tempore
proponenda. Argentum, aurum, lebes,
artago, cacabus, metallo saque om-
nia, vt charta, etiam quæque densa,
opaca & non porosa sunt, dummodo
nitosa & immunda non sint, leui ca-
lore vel frigore venenum omne faci-

lè exuunt..

Vt verbo dicam, quæ linosa sum
 lauentur, reliquaque omnia furno v
 igne mudentur, etiam linosa vt lu
 bet. Granaria nisi aliquis peste inqu
 natus attigerit & in ea ingrediatur
 solo communis suffitus ædium admi
 niculo facilè purgabuntur; etsi lucidi
 aëri posteaquam temporis tantillo
 maximè si madida sint frumenta
 obijcienda.

Furno supradicta omnia gradatim
 occludenda: vt prima vice matta, cul
 citra, puluinus, & reliqua omnia spii
 fiora; Post horæ quadrantem quæ m
 nus spissa sunt, vt conopeus, lodii
 thorax, femoralia pannosa & lanofsa
 & sic de reliquis agendum. Prædi
 omnia in furnum inijcienda, nullat
 nus fibulosè duplicanda & ligand
 sed sparsa & seiuncta per interuall
 voluenda, ne intenso furni calore ex
 tima pars rerum inclusarum aduratur
 & ultra debitum torrefiat, latitante

in penetralibus veneno, cui liber egressus minimè conceditur.

Interea delatis deferendis ad furnum, domus à vertice vsque ad imam partem diligenter scopis mundetur; à ignis, angulis, parietibus, lecto, lectique asseribus, subsellijs, concamematique locis araneorum telæ, aliaque medium inquinamenta prædictis perinaciter annexa, sicuti & alia omnia ædardum fordium genera, omni arte & studio præproperè auellenda; denumque si combustibilia sint, adurènta; Alioquin ne hæc fæda & virulenta lues cum suo genuino fomite diu duret, tandemque reuiuifcat venenum: nam exiguo atrocis veneni latitante residuo; putredinosus fomes vapor enim putridus est verus immediatus, atque propensus pestis fomes) cito & perpetuo fotu, quod venosum est accurate conseruat, & veluti abdito confinio ad se propendendum allicit. Vnde ob ministrorum

sæpenumerò incuriam ædes suffu-
 migatæ, pauxillo restitante venen-
 inclusum aërem à domesticis domum
 posteaquam redeuntibus necessariis
 inspirandum, coinquinant; tandem
 que lues consopita relucet. Suppe-
 lectilia improbè sordibus diremp-
 eundem procreant effectum.

Mundata diligenter domo, culma-
 cea palea aut iuniperi ramulus, aliu-
 ue simile facile combustibile pertico-
 extremo alliganda, statimque acce-
 denda; Postmodum diligens ministrus
 curabit, vt flamma leuiter vniuersam
 domus internam superficiem attin-
 gat. Sic enim inquinamentum quod
 à scopis antea parietibus adhæs-
 derelictum fuit prorsus absumitur
 quodque in madidis rimis, angulis,
 poris viscosum & venenosum latit-
 rat, foras vt à suffumigio absumatur
 suscitatur & attrahitur. Hoc fa-
 tres, quatuor, quinque, sex, vel septem
 (dosis enim præscribenda ad libitum)

æni libras in medio cubiculi subster-
re; Si aula ampla sit, vel domus valde
infecta, humidoque in loco sita, di-
versis in locis fænum collocandum;
Postea aceto, vino, vel decocto roris-
narini, lauendulæ, menthæ, calamin-
thæ, thymi, saluiæ, sthæcados, fænicu-
serpilli, mentastri, maioranæ, vel si-
milium odoriferarum plantarum sub-
stratum fænum, cui plantas adnecte
odoriferas dum poteris, irrigabis; de-
inde sulphuris triti vncias sex, septem,
octo, vel libram vnam si cubiculum
est impensè inquinatum supersperge.
Postea fenestris omnibus occlusis;
omnibus arca, abaco & consimilibus
occlusis; asseribus, lignis, & alijs simi-
libus erectis & prope parietem seor-
um sistentibus, ardenti lampade, à su-
perioribus ædium cubiculis inchoã-
do fænum accende, statimque exiens,
ianuam cuiuslibet cubiculi à tergo
occlude. Tandem communem do-
mus ianuam serabis; nullus domi ma-

nebit, nec ingrediatur vllus donec
omnia quæ in furno sunt, sint probè
purgata. Purgata asportabit aliqui
furni vel lauacri auxilio, vt sequemur
capite dicam, expurgatus domum. In
sublimioribus & magis aëreis ædiu
partibus funibus vel perticis suspen
sa pateant vestimenta omnia, rell
quaque linosa, lanosa & spongiosa
Ultimò ab eo qui ingreditur, fiet aliud
suffumigium vt primum: scamnorum
tabularum & similium communi
xiuio lotio. Quibus omnibus exactè
peractis, tota domus, Deo auspice
purgata manebit; lintea tamen, lod
ces, & similia igni & soli sæpe obiu
cienda & lauanda vt res postulabit
Sic autem prorsus exterminabitur
breui tempore pestis; nec impem
fient sumptus.

Idoneum ad suffumigandum tem
pus, est calidū & sudū; sic enim vi ca
loris Solis liberior veneno tribuitur
exitus. Ad vicinarum ædium vtilitate

ne scilicet vi veneni sursum elati no-
tam vllam suscipiant, noctu fient suf-
fumigia. Verum tamen vt fatear, non
equè securus tunc suffumigij vsus
quadet; quoniam per antiperistasm
i frigoris nocturni factam, venenum
anteriores ædium partes repetere, ibi-
q; egregiè delitescere cogitur. Ita-
que si ad amissim rem deduci deside-
ris diurno tempore fient suffitus; tūc-
que vicinæ ædes vndequaque occlu-
endæ, in quibus luculentissimi etiã
cēdendi ignes, & suffitus. Sic enim
perpeti constantique renixu venenū
uens facilè respuent vicina habita-
tula; Sique aliquid inquinamenti à
nibus, catis, gliribus, alijsque ani-
malculis, vel procellosis impetibus
inquinatis ædibus translatum fuit,
tegrè extirpabitur. Quare tempore
stis humidiores, & latebrofi ædium
guli, semper igne vel suffitu desic-
candi maximè dum Solares radij eo
que non pertingunt.

Cum supra dixerim tantillum pestis
 in putredinoso fomite relictum, & ex
 immensum crescere posse, atque noc
 bis idcirco nimis obnoxium esse; ob
 ijciet aliquis verba Galen. 3. de tenu
 peramētis *centesima pars scintilla non*
nocet. Ergo cum pestis non sit æqui
 actiua ac ignis, si huius tantillum non
 nocebit; neque pestis momentum
 damno erit. Respondeo, verum
 esse tantillum pestis non enecare,
 cuti nec cētēssimam scintillæ partem
 Sed falsum est, velle asserere tantill
 lum pestis in putredinoso fomite
 complexum, nequaquam agere posse
 suscipiendo pauxillatim increme
 tum tanquam in propria matrice: nec
 secus ac dum continuo chalybis
 silicis attritu scintillæ quædam gema
 rantur, quæ licet non magnam ha
 beant comburendi vim in subiecto
 tamen aptissimo & optimè disposito
 receptæ, ardētissimorum ignium om
 go sunt. At verò si vestimentis alicui

ius acciderent subito refrigerarentur
 & extinguerentur; veluti momentum
 pestis vestibus cuiusdam adheſum ca-
 lore Solis, vel frigore, vel v̄eto eua-
 neſcit & confumitur, abſque eo quod
 corpori ſano nocumentum afferat vl-
 lum; vel ſi pertinacit̄er annexa peſtis
 non decidit, dum domum quis repe-
 tit, vel è foro, vel loco aliquo infecto
 igni ſtatim approximans eandem fa-
 cillimè deponit & exuit.

METHODVS EX-

*purgandi omnes à peſte vindicatos
 & ſanatos antequam ad tuguria,
 caſas, aliaue loca quadragenarijs
 dicata, adeant.*

CAPVT XX.

DO T O libelli noſtri pro-
 greſſu de idoneis quæ in-
 geruntur remedijs, deque
 ijs quæ extrinſecus admo-
 ètur, egimus præcedentibus capit.

in hoc modum supprimendi peste: ostendo. Cum igitur scopus nostre hactenus fuit cōseruare sanos, ægroque curare, curatos, quominus suinoceāt conciuibus ab omni pestifera lue accuratius adhuc repurgabimus. Omnes itaque priusquam locum quadragenarijs dicatum se recipiant, vestimenta, reliquaquæ omnia quæ secum deferunt furo modo superiori capite à nobis dicto exactè purgabunt; postmodū remisso furni calore, nudi ingredientibus substratis prius stragulis, matta, vellili, ne intenso laterum calore, & nua, manus, vel pedes comburant. Ibidem quadrante horæ, vel circiter occludentur sese semper mundissimilinteis pannis abstergendo, donec sufficienti sudore & absterfione stramenta, quæque in habitu corporis prauorum succorum segmenta detescūt, protinus dirempta decidant. Demum, ne cum vniuersa spiraculo

omnino referata sunt frigutiant, sedem sub ipso tecto furnū circumambiente recipiant, seseque mundas inuestiant indusias; Decumbantque vel sedeant ad libitum aliquo temporis interuallo, vsque ad omnimodam sudoris cessationem. Posteaquā ad turguria aliave loca quadragenarijs destinata lento gradu recedant. Sudores ieiuno stomacho ciendi non sunt in hoc casu, sed ventriculus propterea non debet esse plenus.

Etsi prædicto furni vsu viderim omnes indifferenter probè purgari, libenter exciperem prægnantes, infantulos, & biliosos; quibus tutissimus auacri vsus congruit. Furfur, saluia, mentha, & similia poterunt concoqui in sufficienti aqua ad tres vel quatuor ebullitiones, postea immiscetur aliquid vini; fietque congruens alneū, quod ritè causabit sudorem.

Non solūm cacochimia in magnis asis inclusa, per hiantia vlcera pro-

penso solertis naturæ præsidio feceruntur; sed ulterius inquinamenta omnia in ipso corporis habitu recondita, quæque cathartîcorum firmissimâ præsidia sæpenumero longè effugiunt, ad corporis extimam superficiẽ trãsseruntur, cutimque fædis coloribus conspurcare cernuntur. Quæ ita ad uniuersalem corporis sentinam cutim à domante natura circumferuntur, secùs quam sudore euacuari nullus rationalium Medicorum qui Galeni partes tuetur, vllatenus reuertet: Alioquin tetrorum vaporum prauorumque humorum iterum ad ipsam massam sanguinariã recessum vi ferocissimorum cathartîcorum factum, prodesse non negabit. Atque hunc recessum admittere ab omni ratione est prorsus alienum: Quoniam excrementorum cuti succumbentium attractio, à violentis causis purgantibus remedijs, (quæ enim à corporis habitu ad intestina vsque

alliciuntur, non eò deduci posse nisi violentis cathart̄icis, res est indubia.) viscera, massamque sanguinariam reliquaque corporis penetralia antea vel arte vel natura purificata, reinquinabit: Sicque tandem in curatione irrestaurabilis committetur error.

Predictum errorem quotidie committunt satis flagitiose Spagyrici, qui suo antimonio, mercurio, alijsque violentissimis cathart̄icis massam sanguinariam, leui antea prauorum succorum inquinamento conspurcātam, omni prauitate confirmatam reinquunt. Procurator quidam præfecturæ Figeacensis hanc nostram aduersus Saturninos confirmabit sententiam; qui cum *orbiculos*, quos *ureos* vafri circulatores vocitabant, ampsisset; postquam extremè diminutus, quotannis scabioso pruritu, tabieque ipsa, quæ humorum prauitatem & falsedinem sine fraude significant, contaminatus vexatur.

Eodem nefario circumcellionum ritu, clarissimi Domini Laporte Viguerij Figeacensis fratrem dolosus quidam nebulo enecavit; non hunc antimonio commisit errorem, sed ellebori extracto cum sinceri scammonij portione. Quidam etiam Spagyricus Lugduni extractum purgatiuum cuidam ciui porrexit; ciuis postquam octoginta vicibus aluum exonerare coactus fuit, eodem purgationis die omni radicali humore spoliatus interijt. Iudicis & magistratum nutu Medicorum examen, visum vtrum methodicè Medicum ageret, Spagyricus subire coactus & interrogatus cur extremè violentum exhibuerit remedium? Respondit, ne cogere purgationem iterare vllam: nam si vixisset vir ille, possetque in centum adhuc annos vitam protrahere, nullum indigeret cathartico. Alij etiam per multi, licet methodicè agant, quam diù habitum corporis alieno colore

præditum offendunt, assiduas purgationes exhibere non verentur, dum otius constipatæ cutis spiracula artis auxilio recludere debuissent. Nam penumerò partibus internis benè habentibus, color fædus cutis ob ororum constipationem, noxij excrementi sub ipsa cute latitantis liberum egressum prohibentem, dilu- idè apparet. Vt ijs qui morbo regio laborant non rarò contingit; maximè s qui duro densoque corporis habitu sunt præditi, quique spontaneos non facile obeunt sudores.

Ex dictis infero sudores omnibus esse necessarios, purgationes vero ijs tantum qui cacochimia replentur; sudores autem furni vel hypocausti, vel balnei vsu tutius prouocabuntur, quam sudorificis quæ ingeruntur remedijs: Nam sudorifica remedia liberaliori manu assumpta præterquã quòd plurimos procreant sumptus, assam sanguinariam & viscera in-

tenso æstu afficiunt ; quibus ita æstuantibus habitus corporis excrementa introrsum reuocantur , incendioque nouam materiam suppeditant : calorem autem & dolor attrahunt , & quod peius est, quod semel attrahitur a calore non aliò protruditur , nisi rarissimè & quando calori purgatrix facultas abdita & occulta annectitur. Ergò vsus furni , hypocausti vel balnei turtior erit vsu sudorificorum remediorum per os assumptorum.

Vt cæptum perficiamus laborem, videndum quis debeat esse post magistratum moderator , vt omnia quæ hætenus dicta sunt , aut quæ dici debent de peste ritè perficiantur ? Nam quidam Chirurghi audent dicere sibi omnia committi debere, itavt in dubium secundum horum colloquia reuocetur.

Vtrum Medicus ad pestiferos agros sanandos sit necessarius?

Qui ita loquuntur, furtim ferè & coram illiteratis viris suam sententiam quibusdam persuasionibus confirmare nituntur. Quia enim vident Medicos non nisi rarissimè vitæ periculū facere, Chirurgos verò semper; Inde fortè colligunt Medicum ad pestiferos curandos non esse necessarium; tum quia in peste apparent bubones & carbunculi, qui Chirurgis prorsus relinquendi. Ob hæc quidam nebulo quamdiu vixit illi amicus medicus assererat Medicum esse necessarium ad pestis extirpationem; mortuo autem Medico Medicam industriam non requiri affirmabat. Superioribus etiam diebus quidā Chirurgus ausus est dicere, quod si in nostro versaretur consortio se omnia facturum sine nostro consilio & opera. Vt primus invidia ductus malè digestum depromptit sermonem; Sic

& hic elata inductus superbia, Medicinam quam a liminae non salutarat, se calluisse simulabat; ideoque suo urbano sermoni debuisset addere. *Sii ego ipsi permittere Medici munus gerere.*

Prima ipsorum ratio, nullius ratio- nis est. Dux enim equè benè, imò melius halebredam deferret ac simplex miles, si voluisset. Nonne majoris notæ viri equè benè possent castra petere ac hi qui sunt infimioris notæ?

Secūda ratio nullo fere fulcro fulcitur; sique pressius qui ita loquuntur sese intuerentur, nequaquam audent proferre pestem, elephantiasimam, & luem veneream, quia aliqua exterius quæ ad Chirurgiam attinent efflorescunt, Medici auxilio non indigere: cum sint magni morbi & difficiles curatu. Pestis enim est morbus valde occultus & internus, egenusque longa speculatione vt probè cognoscatur, & vt ritè remedia præscribamur. Ergò vt extirpetur necessarius est

Medicus. Tum quia pestis est compendium omnium morborum ; ergo cum ad simplicē febrem , prostratum appetitum , dolorem capitis aliosque similes morbos , Medici auxilium requiratur , necessariò requiretur vbi aderunt febris ardens, morbus occultus, capitis dolor, phrenesis, delirium, vigiliæ, melancholia, vertigo, hæmorrhagia , apoplexia , suffusio, surditas, defluxio catharralis, cōuulsio, lethargus, paralyfis, sitis, angina , columellæ inflammatio, aphonia, tussis, peripneumonia, astma, empyema , lateralis dolor, syncope, sanguinis sputū, cordis palpitatio, dyssenteria , alui fluor, lienteria, tenesmus, dolor colicus, vomitus, nausea, cholera morbus, ventriculi dolor, læsus appetitus, hepatis inflammatio, hepatis obstructio , icteritia siue morbus regius, hydrops, hæmorrhoides, schirrus lienis, renalis dolor, & inflamatio, stillicidium, diabete, & similes ; quos omnes affectus

cateruatim infestare pestiferos non
 semel, sed quotidie clarè conspicio.
 Nonne his affectibus, vt extirpentur:
 remedia magna vt vocat Gal. præ-
 cribenda? quia enim maxima præui-
 sione cauendum ne aliquid è corpore:
 dematur quod ipsi familiare sit, vell
 addatur quod sit alienum (vnde Me-
 decina ab Hippocrate adiectio & de-
 tractio dicitur) solus Medicus debitus
 est moderator præcipiendi purgatio-
 nem, & sanguinis missionē, remedia
 medicinæ magna; imo & ipsamet ale-
 xiteria; vt patet ex Galeni doctrina
 superius allata. Tum quia experimen-
 tum periculosum, iudicium verò dif-
 ficile; vt ait Hippocr. i. *Aphorismor.*
 Galenim in comment. asserit lateres
 lingua, lapides, corium, terram; quæ
 aliarum artium sunt subiectum, lon-
 ge aliter & sine periculo errorem ar-
 tificis sufferre, quam corpus huma-
 num nobilissimum Medicinæ subie-
 ctum. Quare doctissimi Medici qui

Hippocratis & Galeni doctrinam perfectè callent, in dies consilium ab inuicem petunt, etsi ipsis ægritudo sit satis manifesta, vt tutius, iucūdius, & citius ægrum sanitati restituant. Ergò citò in tam magno casu *pestis* consilium Medici inquirendum. Nul- lus etiam Medicus nisi claudicans qui debet ignorare Chirurgiã. Quid enim vetat Medicum scire librum Galeni de tumoribus, libros methodi me- dendi eiusdem; præcipuè autem ter- tium, quartum, quintum, & sextum in quibus expressè de vlceribus & fracturis alijsque continui solutioni- bus agit Gal. Hippocrates similiter de vulneribus capitis, alijsque Chirurgiæ partibus doctissimè egit. Nonne Gui- do doctus Medicus ex his & Auicen- na summulas quasdam collegit Chi- rurgicas? Ergò Medicus est Chirurgus dum vult; & consequenter potest cu- rare bubones & anthraces quando superueniunt, cum ipse sit qui pro tu-

moribus præscribit remedia. Nisi pro-
 lixitate timerem ob temporis an-
 gustiam, curationes quasdam vlce-
 rum cauernosorum in ipso thorace à
 me factas Valentiaë, & Salamanticaë
 in Hispania assignarem, imò & Fige-
 aci in Gallia; vt non negabit quidam
 Figeacensis Landoigne, cuius pul-
 monem dextrum, ob magnum & ca-
 uernosum eiusdem lateris vlcus, ma-
 nibus ipse tetigi. Ergò cum non om-
 ni tempore, nec omnes etiam pesti-
 feri afficiantur bubonibus & carbun-
 culis; Tum quia innumera sympto-
 mata pestis ad Medicum attinent,
 præter duo tantum iam dicta quæ ad
 Chirurgũ, res erit in propatulo Me-
 dicum esse necessarium ad pestis ex-
 tirpationem. Imò verò & quæstio
Vtrum Medicus sit necessarius ad curan-
dos pestiferos? Debet conuerti in quæ-
stionem.

*Vtrum Chirurgus sit necessarius
 ad pestiferos curandos?*

A P P E N D I X
 A P O L O G I C A P R O
 Galenistis, aduersus Do-
 minum Fabrum Me-
 dicum Spagy-
 ricum.

V A M V I S elatis
 verbis, summo des-
 picatu refertis, vt
 penultima tuæ præ-
 fationis ad lectorem
 produnt verba, Me-
 dicorū cohorti multa exprobres, non
 ideò in animum duxi te pari verbo-
 rum serie afficere; sed tui partus
 Spagyrici contra pestem, summo
 ni fallor enixu & conatu comparati,
 nugas quasdam aduersus Medicos ra-
 tionales perpendens, eas veluti futi-

les & exuccas, vtpotè omni doctri-
 næ fulgore destitutas, excutere de-
 creui; Miratus interea te tantum vi-
 rum theologum agentem, vsquè
 adeo in Galenistarum methodum in-
 surgere, imò & excandescere, vti
 hæretici nouatoris in re Medica, quàm
 rerum abditarum indagatoris nomen
 tibi comparare videaris. Doctrina
 enim tua de pestis essentia valde trās-
 cendens est & Chimærica.

Primò enim asseris *pestem* esse sub-
 stantiam spiritualem, cælestem &
 inuisibilem. Contra quam senten-
 tiam sic arguo. Cōtra substantiam spi-
 ritualem malignam & venenosam
 (qualis est pestis ex te) nullum po-
 test reperiri remedium corporale. At-
 qui ex te omnis pestis est substantia
 spiritualis. Ergo ex te cōtra pestē nul-
 lum reperietur remediū corporeū im-
 Medicina saltē; Atqui hoc dicere im-
 Medicina est erroneum. Ergò & tua
 sentētia in Medicina est hæretica. Mi-

Minor est tua doctrina. Maiorem probo.

Contra id quod nihil patitur à qualitatibus corporeis nullum datur remedium corporale. Atqui substantia spiritualis est talis; Ergò contra substantiam spiritualem nullum dabitur corporale remedium; & per consequens ex te nullus poterit à peste sanari; quod indies falsissimum esse experientia comprobo. Minor patet: nam nulla datur proportio agendi vel patiendi naturaliter inter substantiam spiritualem & corpoream nisi spiritualis adueniat vt forma; quomodo anima rationalis materiæ secundæ ad vnius compositi complementum annectitur.

Negabis fortè te dixisse pestem esse substantiam spiritualem & diuinam. Sed hoc non negabis, quia asseris pestem saltim à Deo procedentem non solum esse supernaturalem ratione causæ, verum etiã ratione suæ essentia; Atqui substantia omni ex

parte adeò supernaturalis, alio nequit:
gaudere nomine quam *spiritualis*.
Ergò pestis aliqua erit omnino spiri-
tualis, ex tua sententia. Modū agendi
causæ primæ Theologis linquo.

Nec poteris etiam negare substan-
tiam cælestem seu à cælis dimanantem esse veluti spiritualem respectu
terrestis vel elementaris; Ideo enim
quasi diuina quædam corpora cælos
vocat Philosophus: quia sunt reliquis
à Deo creatis superiores, Deoque
proximi, eiusq; omnipotentis sedes,
& veluti causæ rerum omnium sub-
lunarium quæ corporea potiuntur
substantia. Ac tandem, vt ab vniuer-
so Philosophorum torrente accepi-
mus, corpora cælestia ingenerabilia
& incorruptibilia, vtpotè omnis al-
terationis corrūpentis expertia, sunt.
Proindeque Mathematici iudicant
Astrologiam, cuius cæli subiectum
sunt esse nobilissimam scientiã: nam
nobilis dicitur scientia, ob subie-

sti. præstantiam, & cumulata[m] ac
fæcundam demonstrationum conge-
riem. Ex Aristotele 1. de anima sta-
tim in limine. Ergò perperam dice-
tur *pestis* substantia maligna è cælis
segregata, ad nosque in nostri dam-
num transmissa: cum substantia non
solum cælestis quæ incorruptibilis est
sed quælibet alia nullum habeat con-
trarium ex Aristotele c. de substan-
tia. Proindè si *pestis* vt asseris esset
substantia cælestis nullius medicami-
nis subsidio exterminari posset: vel
certè cogemur omnes admittere va-
sta voracitate supremi *ignis* elementi
cælos saltim proximos semper con-
sumi & corrumpi; quod est absurdis-
simum & inauditum. Ergò *pestis* erit
qualitas sublunaris quæ contrarijs
domabitur remedijs: *pestis* namque
est morbus: morbus autem qualitas
quæ contrarietatis rationem maximè
includit. Dispositioni autem natu-
rali quæ est *sanitas*, opponitur dispo-

fitio præter naturam quæ est *morb uss*.

Dices, opinor, substantiæ tuæ spiri-
tuali pestiferæ, opponi substantiam
spiritualem quam *mundi animam* &
balsamum vitæ vocas, rebus omnibus
ab generationis earum exordio indi-
tam. Parce Domine, falsum supponis:
nulla enim cælesti constamus sub-
stantia nisi anima rationali verè spiri-
tuali; ob quam ad Dei imaginem
facti esse dicimur. Si creaturæ sub-
lunares substantia ista cælesti consta-
rent haberet in nobis rationem ma-
teriæ, vel rationem formæ; sed ho-
rum neutrum dici potest. Non pri-
mum; quia ex te substantiæ illæ cæ-
lestes materialia sibi formant corpora.
Non etiam secundum; nam inde se-
queretur materiam informari duabus
formis perfectis substantialibus: vna
materiali quæ producitur è potentia
materiæ, (hominem excipe) altera
cælesti & aduentitia. Sicque in pestee
à Deo producta pestis fomites forma

quadam spiritali, maligna tamen in-
formarentur; & quod ridiculum est,
cogeremur dicere suffumigia infer-
uire vt ab infectis ædibus spiritus
maligni supernaturales eijciantur;
quodque magis adhuc ridiculum est
nullus daretur locus Medico neque
Chirurgo, qui tamen post Magistra-
tum sunt principes qui contra hanc
rabidam luem strenuè pugnant.
Hippocrates præterea, primus inter
philosophos qui asseruit dari quatuor
elementa, & inter Medicos quatuor
humores ab inuicem distinctos, *libro*
de natura hominis clarè probat, natu-
ram rerum omnium mixtarum ex
quatuor conflari elementis, dum di-
cit facta mixti corruptione calidum
reduci ad calidum, frigidum ad frigi-
dum, humidum ad humidum, siccum
ad siccum; posteaquam naturam ho-
minis enucleans, ait esse quatuor hu-
mores, & concludit his verbis. *Ex his*
constat, & hæc sunt ipsius natura. Ergò,

cur renouas mixta ijs tribuendo naturam quandam caelestem haecenu omnibus philosophis & Medicis prorsus inauditā? O quam pulchrum esset, quæ haecenus benè dicta sunt ritè callere? eaque posteris clariori semper methodo enucleare, & aperire..

Postquã omnes adhibuisti conatus ad persuadendum pestis essentiam caelestem esse & supernaturalem; dicitis præterea te iudicium criticũ ceterorum compefcere tribuendo pesti quasdam veluti morales definitiones. Sed quomodo quæso inter se consentiunt, tertia definitio in qua asseritur *pestem* inficere tantum spiritum vitalem, & quinta in qua cum Paracelsus tuo phrenetico affirmas *pestem* non habere suum esse, nec in corruptione spirituum, nec humorum, nec partium solidarum? quibus tamen solliciti constamus vt ait Hipocrat. Vbi igitur erit pestis domicilium? in corruptione certè aliqua Platonica; aliter quomodo

verum est, aliquibus ex nominatis, à quibus febrium differentia magis propria desumuntur, ex Galen. i. de differ. febr. cap. i.

In tertia definitione ais *pestem* tantum contrariari spiritui vitali. Verum bubones retro aures & in inguinibus, quibus in locis cerebri & hepatis emunctoria perstant, aperte denotant spiritus animales & naturales etiam pestifera labe infici. Veruntamen quia spiritus vitales veluti ignei paratiores sunt, cum vltro citroque ad corporis partes calore fovendas diffundantur, sepius quam reliqui spiritus infestantur. Spiritus enim animalis etsi dum aura venenosa per nares attrahitur, inficiatur; quia tamen paucillus est, & ab ipsa suæ arcis cerebri frigiditate contemperatur, non tam sæpè parotides apparent ac reliquorum emunctoriorum bubones nisi æger extraordinario afficiatur aestu, æstasque vigeat; quo modo in

Thaso accidisse summus Hippocra-
 1. *Epid.* perspicuè retulit. Tunc enim
 nimis accensi labem suscipiunt, &
 partibus facile communicant; vnde
 parotides, phrenesis; aliquando de-
 pientia, motus & sensus priuati-
 manifesta; quæ sæpe pestiferis acci-
 dunt, cerebrique læsi & consequen-
 ter spiritus affecti, signa sunt. Vt pro-
 bè dicat Galen. 3. de placitis Hippo-
 cratis & Platonis. Idem proportio-
 dicendum de spiritu naturali.

Definitione quarta ais *pestem* esse
 morbum venenosum, venenum a
 sex corporis emūctoria proijcientem
 quasi pestis sine bubone non esset
 stis; quod est falsum; nam hæc est
 perniciofa inducit symptomata: im-
 & celeriter mortem, maximè dum
 hil in corporis superficie oculis com-
 picitur: tunc enim ingenti vigo-
 viscera confodit *pestis*.

Tertiò asseris *pestis* causam esse
 Deum vel astra. Verùm vt Hæretici

peccant

peccāt asserentes Deum esse causam
 peccati, sic & hereticaris in Medecina;
 nam præterquam quod Deum (quod
 absit) causam tanti mali constituis,
 nos indicationes curatiuas à cau-
 sis fumere remotissimis & adhuc ex-
 ternis, quod est in Medicina fatis ab-
 surdum. Galenus enim 4. *Methodi* ait,
 nisi ab ijs à quibus immediatè morbus
 emanat, neutiquam nos indicationes
 curatiuas fumere debere. Ergo multò
 minus à causa prima rerum omnium;
 nisi impropriè valdè, & quatenus im-
 mediatè Deus concursu ordinario
 concurrat ad omnes effectus produ-
 endos cum causis secundis. Pestis
 tamque quæ a Deo exordium suum
 habere creditur, potest absque vlla
 creatione generari, dummodo Deus
 abstrahat aliquantulum suum ordina-
 tum concursum & coadiuuamen ab
 aeris calore, ita vt hunc aëris met hu-
 miditas longè superet: Tunc enim
 maxima inducitur aeris corruptela,

quam statim consequitur pestis : non quod
 fecus ferè ac via naturali qua pestis
 ab aëre nimium humido & corrupto
 inducitur. Proindeque Hippocrat. in
 Epidemijs semper affert diuersas aëri
 constitutiones, tanquam veras epidem
 micorū morborū causas, dum loquitur
 tur de Thaso, Cranone, alijsque locis
 cis morbis Epidemicis infestatis. Idem
 asserit Gal. c. 4. & 5. libri 1. de differē
 febrium & alibi; nosque etiam anno
 tauimus post similes continuas
 lentas pluuias anno 1627. ortas prim
 infestari populū Epidemica quadam
 cerebrali defluxione. Sequenti autem
 Autumno pestis quædam apparuer
 rudimenta; vt morbilli nigri, lati,
 splendidi, frequens prægnantiū abor
 tus & sæpenumerò exitialis exitus;
 omnium signorum certissimum sub
 nonnullorum mors.

Saturnus etiam nequit esse pestis
 causa; nam inde sequeretur loca
 quibus viget, semper infestari pestis

quod est falsissimum. Etenim quam-
 vis in Hibernia nostra vigeat, de peste
 Hiberniæ nunquam audiui sermo-
 nem, quamvis nulla ibidem venenosa
 existant vel repant animalcula quæ
 aëris venenum hauriendo (vt asseris)
 possent Hibernos à pestis rabie vindi-
 care. Præterea tribus vel quatuor ho-
 ris quotidie regnat Saturnus, & ma-
 ximo cum fastu hyeme, Sole procul à
 nobis recedente; Ergò si Saturnus
 esset præcipua pestis causa, à mundi
 primordio vsque in iudicij diem ge-
 nus humanum peste continua infice-
 retur. Quod est falsum. Ergo pestis
 tua Saturnina locum habebit vbi nul-
 lus datur in spatijs imaginarijs extra
 mundum; quem locum necessariò
 ipsi statues dum asseris (quod tamen
 ridiculum est) coniunctionem Satur-
 ni & Martis factam superiori mense
 Septembri causam esse pestis vexan-
 tis, cum tamen mense prædicto cessa-
 verit Figeaci, Cådurci, Frãcopoli seu

Villefrācæ, Fons, Cajarc, & ante diu-
 tum mensē cæperit per contactum
 hæc loca inquinare. Miror valdè cum
 qui se Medicum & philosophum vocat,
 naturæ ordinem peruetere effectibus
 postponendo causas, audeat. Spreto
 enim à te Hippocrate, sperniis
 & philosophiã. Aristoteles in post-
 prædicamentis asserit quatuor modi-
 rerum fieri oppositiones, contrariè
 contradictoriè, priuatiuè, & relatiuè.
 Tu autē existimas priuationē luminis
 & influētiarū Solis ipsismet influētij
 & lumini contrariè opponi, cum ta-
 men priuatiuè opponantur. Proinde
 que etsi Sol vim habeat producendā
 in corporibus sublunaribus multa
 non inde sequitur Saturnum alia
 astra posse producere pestem, rellinam
 quaque inquinamenta in terris pro-
 ducta; sed quia indebitè dispositę,
 quia Solis influētij penitus destitutę
 imperfectam fortiuntur res quædam
 sublunares generationem, vel paulatim

im corrumpuntur; quia reliqua astra
 non tanta polleant generandi vi ac Sol.
 Proptereaque Sol & homo hominem
 generare dicuntur, licet reliqua astra
 non sint vlla vi venefica prædita, sed
 Sole tantum imbecilliora.

Quartò affirmas infinitas dari pe-
 stis species; quia infinitæ sunt actio-
 nes, infinitaque symptomata super-
 venientia. Verùm, vt suprà dixi, sem-
 per philosophiæ immemor naturæ
 ordinem peruertis. Nefas enim est af-
 firmare ex multiplicitate actionum
 nos posse causarum numerum multi-
 plicare: aliter Domine Theologe, co-
 gereris infinitos admittere Deos,
 quod nullus Christianorū dicet; Imò
 te ipsum in plures diuidi species:
 nam agis masticando nutrimenta,
 attrahendo, conseruando, cōcoquen-
 do, expellendo, nutriendo, & gene-
 rando. Ergo diuisus extabis, specifi-
 cus & non individualis; quia plures
 habes actiones; quas tu malè pestis for-

mam nominas : pestis enim est velu
 forma ; quia est morbus , morbus ce
 qualitas, qualitas est forma: ergo p
 stis est forma, & per consequens cum
 non datur forma formæ, nec acti
 actionis, nec etiam dabitur forma p
 stis, quod est contra te. Miror vlt
 quod non aduertis accidentium ed
 uerſitatem, cum alia sint pathogn
 monica, alia superuenientia. Path
 gnomonica autem signa sunt velu
 proprietates quædam diuersas mor
 species constituentes ; At verò qu
 superuenientia sunt maximè præ
 solitum morem non faciunt ægrit
 dines à se ipsis distingui V. G. si dyſſ
 teria superueniat pleuritidi, non i
 circò pleuritis distinguitur à ſeip
 etiam quando dyſſenteria abeſt. S
 ſimiliter Petrus V. G. adoleſcēs, bili
 ſus & macer multúmque ſanguin
 continens , æſtuo tempore pleum
 tide, vigilijs, dolore capitis, morb
 iſteſtabitur citiùs quia calidior, quæ

qui fenex & pituitosus peste molesta-
 ur. Ergò tunc morbus mali moris di-
 cetur pestis illa Petri sicuti & pleuritis
 cui aduenit dysenteria, nō autem di-
 uersa morbi species. Aliter superue-
 niente aliquo accidente de nouo,
 quod sæpissimè fit, cogemur quam-
 libet morbi speciem in diuersas se-
 rare species, quod in Medicina pror-
 us erroneum est. Medici namque
 aegritudinibus omnibus medelam
 præscribere hæctenus, nulla ferè facta
 mentione signorum superuenientiū;
 quia pro insolitis & insuetis regulæ
 nullæ constituuntur. Ergò cogeris
 admittere nobiscum non dari pestis
 infinitas species, sed tres vulgatas,
 vel vnā nostratē.

Quintò & vltimò remedia nostra
 Galenistica reprobas; carpis Phar-
 macopolas, eosque non solū affimi-
 as, sed Fabris, Domine Faber, lon-
 gè postponis. Medicos & Chirurgos
 exhortaris vt imposterum sacris my-

sterijs à te prius enucleatis incubant
 Verùm nullus Faber hæctenus vi-
 fus est Pharmacopolarum industrii-
 præditus. Artificiofa enim metho-
 dus præparandi fyrupos, apofemata
 succos, condita, & fimilia, Fabris om-
 nibus incognita eft; formulæ latinæ
 idiomate a Medicis præfcriptæ quo-
 modo poffent à Fabris compleri, qui
 maiori ex parte adèò funt mechanicci
 vt nequeant legere characteres v-
 los? Quæftufior contra tuum dictum
 fpagyrica veftra eft quam noftra
 Pharmacopæa ars.

Cadrien locus propè *Caiarc* fuperiori
 anno quidam fatif ignarus quatuor
 ægris peftiferis phialas duas aquæ vi-
 tæ in qua aliquot dierum numero
 macerata decubuerunt zedoria, garico
 phylli, cinamomum, piper, imperatco-
 ria, angelica, gentiana, iuniperi bacca
 & geniftæ folia ac flores præftitit
 Duo qui hunc libauerant liquorem
 ftatim mortui funt; alij duo terrori

quoco

quodam affecti & liquorem istū res-
 puentes nostra methodo sanati sunt.
 Sed quia spagyricus nebulo suum li-
 quorem nominarat *arcanum*, (verūm
 ab alio spagyrico huius arcanum mi-
 ni reuelatum fuit) *singulare contra pe-*
stem pro nece duorum viginti num-
 mos aureos sibi facilè compilauit; qui
 autem alios nostra methodo curauit
 duos quatuor nummi quadrantes sibi
 tantummodo acquisiuit. Nefas est
 ergò dicere Pharmacopœam nostram
 minus esse industriosam, & quæstuo-
 iorem arte vestra spagyrica. Proin-
 deque nec Spagyrica pellacia cum
 Pharmacopœa nostra Medicorum
 secretis constructa, vllatenus confe-
 renda.

Dum Medicos exhortaris & Chi-
 rurgos vt tuis incumbāt arcanis. Res-
 ondeo per *tarde venis Domine*

Salomoni præterea iniuriam facis,
 qui prius arcana naturæ quā tibi enu-
 cleata sunt; Dumque spernis nostra-

tum remedia, affirmasque c. 10. & c. 16. *Salem* esse verum antidotum pestis, quia in se animam mundi & spiritum vitæ continet, tum quia est omnium rerum principium & id in quod omnia resoluuntur, hallucinatis; quia cum *sale* tuo materiã primã confundis; quæ est subiectum primum è quo infuso vnumquodque fit, & in quod si quidpiam interit vltimò resoluitur; quam definitionem *sali* tuo tribuis; qui non solum non est *pestis* antidotum vt asseris, sed pestem prouocat, exacerbaturque: quia prorsus naturæ humanæ opponitur tanquã alienum quid humidum radicale consumens, & natium calorem obruens; Quod enim acre est, & igneum excessum in calore & siccitate refert. Quod excessum infert longè recedit à nostrâ natura. Ergò *sal* tuus qui cum natura participiat ignea, vt c. 10. refert ipse, dum affirmas vi caloris & siccitatis *salis* cinerum aërem pestilentem allici,

tamque allectum forti & violento sa-
 lis calore comburi, & calcinari, (tua
 verba sunt) nullo modo poterit esse
 verum pestis antidotum; Vel cogere-
 ris admittere salubrius esse antidotum
 quod plus *salis* includit. Atqui ex te
 calx plurimum *salis* habet. Ergò ex te
 sola calx erit antidotum saluberrimum
 contra pestem; quod tamen
 absurdum valdè iudicabit quiuis; nam
 quæ acria sunt corrodunt, adurunt,
 vniuersamque temperiem nostri cor-
 poris plusquam febres quæ eiusdem
 ferè cum his sunt naturæ, euertunt ac
 destruunt, carnes colliquant, tandem-
 que totam corporis structuram dis-
 soluunt. Proindèque remedia tua spa-
 gyrica aliena prorsus erunt à na-
 tura humana: quæque dulcia sunt &
 temperata corporis humani natium
 calorem fouebunt: à calore enim
 proprio & simili res quælibet in pro-
 pria seruatur natura, ab alieno &
 prorsus dissimili corrumpitur, vt mo-

net Gal. c. 13. lib. 4. de simpl. Med. facult. Ergò quæ igneam naturam successiuis combustionibus & ebullitionibus acquirunt, vt vestri sales & spiritus, nullo modo proderunt ad pestiferorum vires refocillandas; quia natura infirma (qua pollent pestiferi) validum nec calorem nec motum sustinet, vt docet Galen. c. citato: calor autem & violentus motus sunt remedi-
diorum spagyricorum inseparabilis effectus, ergò assumpta pestiferis ægros non à morte vindicabunt, sed ad mortem hos potiùs accelerabunt.

Præterea si sal tuus tanta polleret vi, qua ipsum super omnia remedia extollis, naturam pestiferorum corroboraret; sed hoc falsum est. Nam non restaurat ægrorum substantiam; quia longè recedit à nostra natura corpus simplex quasi elementare & à mixti natura longè recedens vt sal vester, spiritus, & alia: mixtis enim nutri-
mur & corroboramur omnes, ideò,

que in uſum humanum elemēta nobis propinqua aliquo modo mixta facta ſunt, neque natiua elementorum violentia humana diſſoluatur temperies: ſimili namque tuētur corpora, diſſimili corruunt. Ergo violentia veſtra remedia quæ valdè a nobis diſſident non reſtaurabunt noſtram ſubſtantiam. Non roborabit etiam alterando *ſal tuus*. Peſtiferum enim feruorem auget potius quam alterādo diminuit. Multò etiam minus roborabit corpora ægra *ſal tuus* partes maxas vniendo, humidum radicale, caloremque natiuum cohibendo, & conſeruando, (hoc enim tertio modo licitur aliquid propriè corroborari in noſtris corporibus): nā omnia quæ ſimilem vim habent in mixtis astringentia ſunt & terreſtria: atqui quod terreſtre eſt in mixtis ſeparatur & rejicitur a vobis tamquam fæculentum & inutile; veſtrique *ſales & ſpiritus* ſim habebunt ſemper diſſoluendi,

destruendique contrariam remedij
 roborantibus. Ergò quamdiu in hoc
 misero versabimur mundo, quia mixti
 sumus & terrestres mixtis & terrestri-
 bus vtpotè similibus roborabimur re-
 medijs; cuiuslibet enim remedio etiam
 purgatio prouida natura tribuit
 astrictionem tanquam correctiuum
 congenitū facultatis nocentis reme-
 dij; vt patet in rhabarbaro cui inesse
 astrictio à terreitate eiusdem di-
 manans, quæ est *correctiuum naturæ*
 facultatis purgatricis eiusdem rha-
 barbari, nostræ naturæ prorsus oppo-
 sitæ. Galenistis itaque, qui integra sæ-
 pius probè parata remedia plenoque
 vigore referta ægris præcipiunt, ægro-
 rum integra curatio cõmittenda; mi-
 nimè verò vobis Spagyricis qui nudas
 facultates è mixtis segregare propo-
 nitis; licet pro facultate remedij su-
 perfit fumus & empyreuma seu ig-
 nea qualitas, humana corpora dū af-
 sumuntur maximo cruciatu dissoluētia

Tuos cinerem, salem, & spiritum Hippocrati & Galeno incognitos fuisse refers; proindeque Hippocrati perfectam Medicinæ cognitionem minimè concedis: affirmasque tibi tuisque Spagyricis perfectum Medicinæ culmen apertum esse, vosque propterea doctiores esse prædicas. Verùm tuus in Hippocratem contēptus, quia a Diuini senis & Medicinæ principijs longè recedit planè spernendus. Si perfectam attigisti Medicinæ metam, cur vir Christiane reliquos Christianos *pestis* reliquorūque morborum cruciatibus affici permittis? Quia certè Spagyricis nihil nisi iactantia & fumus inest. Audias iam Galen. de tuo cinere, sale, & spiritu iudicantem. Capite. 2 libr. 4° de *simpl. med. facult.* sic loquitur. *Sicuti vstorum lignorum omnes cineres, qui ex adustione nonnullas partes igneas conseruant, quas macerati postea solent in aquam deponere. Hanc enim aquam mari-*

na & muria per omnia correspondentem
 vulgò lixiuium appellant. Nono etiam
 simpl. c. de Conia siue de lixiuio ex cin-
 nere. Cineris siquidem, qui acrimoniā
 igneam habet accerrimam, ipsū quoque
 acerrimum est lixiuium eius quod tale nō
 est etiam moderatius. quare & putrefaci-
 cientibus medicamentis miscetur, ut potius
 causticam facultatem possidēs: sed propter
 substantia suae tenuitatem, citra dolorem
 adurens. Capite etiam de Sale eodem im-
 libro clare loquitur, sicuti & libro
 xi. c. de Sale, alijsque eiusdem libri
 capitibus in quibus de rerum adusta-
 rum cinere & essentia loquitur. Vt
 capite de Sale vsto, sic; sal vstus dige-
 rit quidem potentia, quanto scilicet sub-
 tilius ipsius corpus accepta ab igne facul-
 tate, redditur. Et paulopost de florea
 salis. Liquidum est medicamen, tenuius-
 que quam sal vstus: preterea qualitatis
 acris, facultatisque admodum digerentis
 Et paulopost de spuma salis. Spumosa
 est salis efflorescētia multo tenuioris natu-

quã ipse sal; quare & extenuare & di-
erere quam ille multo plus potest. Verum
quod substantia est reliquum contrahere
ut sal nequit. Capite etiam 18. 4.
impl. ait acria que tenuis sunt essen-
tiæ, sudores atque vrinam promo-
vere; in summaque incidendi & di-
gerendi in halitum obtinere faculta-
tem. Hæc & alia clarè commostrant
prius Galeno cognita fuisse salē, cine-
m, & essentiam quàm tibi; sed quia
violenta sicut nisi rarò ea spreuit;
quod optimi quique Medici Gale-
um sequuti hodiè faciunt.

In sole, inquis, & sale natura sunt
omnia. Fateor & hoc ego; omnia
nim calido coquantur & maturef-
cunt. Calidum autem congenitum,
proprium, & internum sensim om-
nem excrementitium domat humo-
rem, datque præterea incrementum
in ceteris rebus necessarium, quodque
in vigore consistit conseruat; quare
natura opifex dicitur calor congenitus

cuiuslibet mixti, qui à Sole præterea
 fouetur & roboratur. Sicque refer-
 fertur à Philosophis, in Sole & sua
 natura sunt omnia, nam igneo calore
 mixta perficiuntur, sicuti & à Solis
 influentijs. Hæc doctrina est Galeni
 quam amplexari ne te pigeat. Inter-
 rim V A L E.

FINIS.

Nicholas. Bluet

1651

præterea
ue recte
e to fab
o calori
ca Soli
Galeni
Inte

est

